

Számviteli alapismeretek

CSEPREGINÉ GALLASZ ANDREA
TÖRÖK TAMÁS PÁL

Diálogo Campus

SZÁMVITELI ALAPISMERETEK

Vákát oldal

Csepreginé Gallasz Andrea –
Török Tamás Pál

SZÁMVITELI ALAPISMERETEK

DIALÓG CAMPUS ❖ BUDAPEST, 2019

Szerzők

Csepreginé Gallasz Andrea (4., 5. és 6. fejezet)
Török Tamás Pál (1., 2., 3. és 7. fejezet)

Szerkesztő
Nyikos Györgyi

Lektor
Kézdi Árpád

© Kiadó, 2019

© A szerkesztő, 2019

© A szerzők, 2019

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalom

Bevezetés

1. A számvitel célja, lényege, feladata

1.1. A számvitel forrásai	12
1.1.1. Nemzetközi standardok	12
1.1.2. A hazai szabályozás	15
1.2. Számviteli kötelezettségek	16
1.2.1. Beszámolási kötelezettség	16
1.2.2. Könyvvezetési kötelezettség	18
1.2.3. Számviteli alapelvek	19
1.2.4. Könyvvizsgálati kötelezettség	21
1.2.5. Nyilvánosságra hozatali kötelezettség	22
1.3. A számviteli tevékenység felépítése	22
1.4. Gyakorlati példák	24

2. Pénzügyi számvitel, vezetői számvitel, a beszámoló felépítése

2.1. Pénzügyi számvitel – vezetői számvitel	27
2.2. A mérleg fogalma, felépítése	29
2.2.1. Gazdasági események	32
2.3. Eredménykimutatás fogalma, felépítése	33
2.3.1. Az eredménykimutatás két típusának összehasonlítása	34
2.4. Kiegészítő melléklet	35
2.5. Üzleti jelentés	36
2.6. Gyakorlati példák	37

3. Könyvvezetési kötelezettség	
3.1. A könyvvezetésről általában	41
3.1.1. Könyvviteli számlák	41
3.1.2. Egységes számlakeret	44
3.1.3. Számlarend	47
3.1.4. Idősoros elszámolás	48
3.1.5. Főkönyvi kivonat	49
3.1.6. Könyvviteli zárlat	49
3.1.7. Esettanulmány	50
3.2. Gyakorlati példák	55
4. Mérleg	
4.1. Eszközök	67
4.1.1. Befektetett eszközök	67
4.1.2. Forgóeszközök	85
4.1.3. Eszközök besorolása	95
4.1.4. Aktív időbeli elhatárolások	95
4.2. Források	97
4.2.1. Saját tőke	97
4.2.2. Céltartalékok	105
4.2.3. Kötelezettségek	106
4.2.4. Esettanulmány	113
4.2.5. Passzív időbeli elhatárolások	114
5. Eredménykimutatás	
5.1. Értékesítés nettó árbevétele	121
5.1.1. Belföldi értékesítés árbevétele	122
5.1.2. Exportértékesítés árbevétele	122
5.2. Aktivált saját teljesítmények értéke (ASTÉ)	122
5.2.1. Saját termelésű készletek (STK) állományváltozása	122
5.2.2. Saját előállítású eszközök aktivált értéke (SEEAE)	123

5.3. Egyéb bevételek	123
5.4. Költségek	124
5.4.1. Elszámolhatóság szerinti költségek	125
5.4.2. Költségcsoportok	125
5.5. Egyéb ráfordítások	131
5.6. Pénzügyi műveletek eredménye	133
5.7. Esettanulmány	135
5.8. Feladatok	136
6. Értékelés	
6.1. Az értékelési tevékenység lényege	145
6.1.1. Bekerülési érték	146
6.1.2. Beszerzési érték	146
6.2. Esettanulmányok	148
7. Elemzés, elemzési módszerek	
7.1. A beszámoló értékelése aránymutatókkal	155
7.1.1. Könyvviteli mérleg adatainak elemzése	155
7.1.2. Az eredménykimutatás adatainak elemzése	158
7.2. Gyakorlati feladatok	160
Felhasznált irodalom	

Vákát oldal

Bevezetés

A pénzügyek hatékony, eredményes és szabályos kezelését, hasznosítását mindig kiemelt figyelemmel kísérte a társadalom.

Jelen könyv – sorozatunk újabb elemeként – a pénzügyi rendszer működését, valamint a számviteli alapismereteket mutatja be, elsősorban a Nemzeti Közszolgálati Egyetem hallgatóinak, illetve a téma iránt érdeklődőknek.

Számviteli területen számos szakkönyv áll rendelkezésre, egyrészt a terület és a nemzetközi standardok folyamatos fejlődése miatt, másrészt a számvittel dolgozók képzése és folyamatos tájékoztatása okán. A számvitel a gazdálkodók számára kiemelt jelentőségű információs rendszer a tevékenységük nyomon követésére és bemutatására.

Ez a szakkönyv arra tesz kísérletet, hogy a szabályok és az azok mögötti logika megvilágításával segítse a számvitel alapjainak megértését. A kiadványban esetekkel, ábrákkal és gyakorlati számolási példákkal szemléltetjük a tudnivalókat, valamint bemutatjuk a szabályok gyakorlati érvényesülését.

A kötet az elméleti alapok bemutatása mellett a gyakorlati felhasználók szemszögéből tesz kísérletet a számvitel alapjainak áttekintésére, de a tartalmi keretek betartása érdekében nem törekszik teljességre. Ebből következőn előfordulhat, hogy egyes kérdések tekintetében csak a főbb irányokat taglalja, de nem tér ki az összes releváns részletszabályra. A szerzők feltételezése szerint a kötet így is segíteni fogja a számvitel területének és rendszerének jobb megértését.

Mindezek előre bocsátásával a szerzők bíznak abban, hogy az olvasó a megfelelően strukturált formában összefoglalt ismereteket oktatói tevékenysége vagy munkája során sikerrel tudja hasznosítani.

Nyikos Györgyi

Vákát oldal

1. A számvitel célja, lényege, feladata

A számvitel egy olyan információs rendszer, amelyben a gazdálkodók előre meghatározott keretek között számot adnak az üzleti év során folytatott tevékenységükről. A számvitel lényege tehát a tájékoztatás, mégpedig olyan tájékoztatás, amely azonos feltételrendszer szerint készül, ezáltal biztosítva az információszolgáltatás során publikált adatok összehasonlíthatóságát. A számvitel a gazdálkodó jövedelmi, pénzügyi, vagyoni helyzetéről nyújt tájékoztatást, az azonos feltételrendszer szerint történő adatszolgáltatást pedig nemzeti és nemzetközi jogszabályok és standardok biztosítják.

A hazai számviteli szabályozás legfontosabb forrása a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény. A törvény 2001. január 1-jén lépett hatályba, hatályon kívül helyezve a rendszerváltás után elfogadott első számviteli törvényt, az 1991. évi XVIII. törvényt. A magyar gazdaság átalakítása szükségessé tette, hogy a piac kiszélesítésével színre lépő új szereplők hozzájuthassanak a döntéseik megalapozásához elengedhetetlen információkhoz, a jelenleg hatályos törvény az 1992. január 1. és 2000. december 31. között hatályban lévő korábbi törvény újrakodifikált, az eltelt időszakban bekövetkezett változásokkal kiegészített, továbbfejlesztett változata.

Ahogy az a törvény indoklásában is szerepel, a hazai szabályozásra komoly befolyással volt az a törekvés, hogy a számviteli szabályok összhangban álljanak a nemzetközi szabályokkal. Magyarországon értelemszerűen az Európában érvényesülő, az Európai Unió irányelveiben elfogadott szabályok kerülnek előtérbe. Az uniós szabályok természetesen részletesen foglalkoznak a közszektor működésével, a közpénzek elköltésének megfelelő keretek közé terelésével, (NYIKOS 2013) jelen jegyzet azonban inkább a gazdálkodó által szabadon megválasztott tevékenységről történő számadásra koncentrálnak. A számviteli törvényben rögzített szabályozás a vonatkozó uniós irányelvek szabályainál jóval részletesebb információkat tartalmaz. A törvénybe foglalás indoka a hazai jogi gondolkodásban rejlik, amely a jogszabályi szintre nem emelt standardok érvényesülését nem látja biztosítottak. A nemzetközi standardok alkalmazását mind az uniós

szabályozás, mind a hazai szabályozás támogatja, sőt bizonyos esetekben kötelezővé is teszi (például tőzsdén jegyzett vállalkozások számára).

1.1. A számvitel forrásai

1.1.1. Nemzetközi standardok

A számviteli szabályok egységesítésére vonatkozó törekvést jelzi a nemzetközi standardok egyre szélesebb körben történő alkalmazása. A világon használatban lévő standardok közül az elsősorban az európai országokban használatban lévő IFRS¹-ekről, valamint az elsősorban az Egyesült Államokban, Japánban és Ausztráliában alkalmazott US GAAP²-ről adunk rövid áttekintést.

1.1.1.1. *International Financial Reporting Standards – IFRS*

A nemzetközi számviteli standardok alkalmazásának szükségességét az Európai Parlament és a Tanács 2002. július 19-i 1606/2002/EK rendelete mondja ki. A rendelet értelmében a belső piac jobb működéséhez való hozzájárulás érdekében a nyilvánosan működő társaságok részére elő kell írni, hogy az összevont éves pénzügyi kimutatásaik elkészítésekor egy magas színvonalú, egységes nemzetközi számviteli standardrendszert alkalmazzanak. Ezenkívül alapvető fontosságú, hogy a pénzpiacokon jelenlévő közösségi társaságok által alkalmazott beszámolóképzési standardok nemzetközileg elismertek és valóban globális standardok legyenek. Ez feltételezi a nemzetközi szinten alkalmazott számviteli standardok és szabályok fokozódó közelítését azzal a végső céllal, hogy elérhető legyen a globális számviteli standardok egységes rendszere.

Nemzetközi számviteli standardok alatt a Nemzetközi Számviteli Standard Testület által kibocsátott keretelveket, illetve Nemzetközi Pénzügyi

---

¹ International Financial Reporting Standards – Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok.

² United States Generally Accepted Accounting Principles – többek között az Amerikai Egyesült Államokban alkalmazott számviteli szabályoknak az összessége. Ezeket nem a kormányzat határozza meg, de a tőzsdén jegyzett cégek számára alkalmazásuk kötelező.

Beszámolási Standardokat értjük, amelyek elvi alapú, elvi megközelítésű számviteli standardok, értelmezések és keretelvek:

- *Nemzetközi Számviteli Standardok (International Accounting Standards, IASs)* – a 2001 előtt kibocsátott standardok elnevezése;
- *Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (International Financial Reporting Standards, IFRSs)* – a 2001 után kibocsátott standardok elnevezése;
- *Nemzetközi Számviteli Standard Testület (International Accounting Standards Board, IASB)*;
- *Felállított Értelmező Bizottság Értelmezései (Standing Interpretations Committee Interpretations, SIC Interpretations)* – a 2001 előtt a számviteli standardokhoz kapcsolódóan kibocsátott értelmezések;
- *Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Értelmezési Bizottság Értelmezései (International Financial Reporting Interpretations Committee Interpretations, IFRIC Interpretations)* – a 2011 után a számviteli standardokhoz kibocsátott értelmezések.

A standardok alkalmazására elsősorban azon gazdálkodóknak nyílik lehetősége – vagy kötelezettsége –, amelyek kapcsolatban állnak vagy kapcsolatban állhatnak külföldi gazdálkodókkal. A hazai szabályozás különbséget tesz a standardok alkalmazására nyitva álló lehetőség, illetve az alkalmazási kötelezettség között, az alábbiak szerint.

Éves beszámolóját az IFRS-ek szerint állíthatja össze:

- az a vállalat, amelynek közvetlen vagy közvetett anyavállalata az összevont (konszolidált) éves beszámolóját az IFRS-ek szerint készíti el;
- a biztosító;
- a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével kapcsolatos feladatkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank felügyelete alá tartozó pénzügyi vállalkozás, pénzforgalmi intézmény, elektronikuspénz-kibocsátó intézmény, befektetési vállalkozás, a központi értéktár, a központi szerződő fél, a tőzsde, a foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató, az IFRS-ek szerint készített konszolidált pénzügyi kimutatásokba anyavállalati döntés alapján bevont pénzügyi közvetítő és biztosításközvetítő, valamint a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló törvény hatálya alá tartozó alap és alapkezelő;
- a könyvvizsgálatra kötelezett gazdasági társaság;
- a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe.

Éves beszámolóját az IFRS-ek szerint köteles összeállítani:

- az a vállalat, amelynek értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség bármely államának szabályozott piacán forgalmazzák;
- a hitelintézet, továbbá a hitelintézettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozás.

1.1.1.2. United States Generally Accepted Accounting Principles – US GAAP

A világ jelentős pénzügyi piacainak egy részén az IFRS – vagy annak megfelelő standardrendszer – alkalmazása a jellemző. Bizonyos országok azonban nem alkalmazzák – teljeskörűen – az IASB által megalkotott szabályokat, ilyen Japán, ahol a lehetőség adott az IFRS alkalmazására, de nem kötelező ezt választani; Kína, ahol saját (az IFRS szabályaival döntően megegyező) standardok vannak alkalmazásban és az Egyesült Államok, ahol a US GAAP mellett a nem amerikai cégek alkalmazhatják az IFRS szabályait is.³

A US GAAP üzleti vállalkozások számára történő megalkotásában a könyvvizsgálói kar vezető szerepet játszott.

A számviteli standardokat az Okleveles Könyvvizsgálók Amerikai Intézete (American Institute of Certified Public Accountants, AICPA) állította össze, amelyre az Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet Bizottságának (Securities and Exchange Commission, SEC) szabályai vonatkoztak. Az AICPA több testületet is létrehozott, amelyek a standardok összeállításáért voltak felelősek; az 1973-ban alapított Pénzügyi Beszámolási Standard Testület (Financial Accounting Standards Board, FASB) a mai napig működik. A számviteli standardok meghatározásában részt vevő egyéb szervezetek közé tartozik az 1984-ben alapított Kormányzati Számviteli Standard Bizottság (Government Accounting Standards Board, GASB) és az 1990-ben alakult Szövetségi Számviteli Standardok Tanácsadó Testülete (Federal Accounting Standards Advisory Board, FASAB).

2008-ban az FASB újrastrukturálta az elfogadott szabályokat, amelynek köszönhetően a több ezer US GAAP standard 90 téma köré csoportosult.

³ IFRS and US GAAP: similarities and differences (2019). Elérhető: www.pwc.com/us/en/cfodirect/assets/pdf/accounting-guides/pwc-ifrs-us-gaap-similarities-and-differences-2017.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 11. 08.)

Az Egyesült Államok piacán a US GAAP mellett az IFRS is komoly befolyással rendelkezik, több ízben kísérletet tettek a US GAAP eltörlésére és az IFRS alkalmazásának teljessé tételére, ezek azonban nem jártak sikerrel. Mindazonáltal a két standardkatalógust kodifikáló testületeik folyamatosan igyekeznek minél közelebb hozni egymáshoz a két rendszert.

1.1.2. A hazai szabályozás

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény célja a hatálya alá tartozók beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének meghatározása, illetve a beszámoló összeállításával, a könyvek vezetése során érvényesítendő elvekkel, az azokra épített szabályokkal, valamint a nyilvánosságra hozattal, a közzététellel és a könyvvizsgálattal kapcsolatos követelmények meghatározása.

A törvény első és legfontosabb célja a tájékoztatás nyújtása, így hatálya kiterjed a gazdaság minden olyan résztvevőjére, akinek működéséről a nemzetgazdaság egyéb szereplői tájékoztatást igényelhetnek. A törvény a gazdaság azon résztvevőit, akiket szabályai alkalmazására kötelez, összefoglaló néven gazdálkodónak nevezi, a gazdálkodó fogalmi körébe pedig az alábbiakat sorolja:

- vállalkozó (saját nevében és saját kockázatra nyereség és vagyonszerző tevékenységet folytató entitás),
- államháztartás szervezetei,
- egyéb szervezet (például: egyesület, alapítvány, ügyvédi iroda, magánnyugdíjpénztár stb.),
- Magyar Nemzeti Bank,
- továbbá az általuk, illetve a természetes személy által alapított egészségügyi, szociális és oktatási intézmény.

Látható, hogy a számviteli törvény hatálya igen széles gazdálkodói körre vonatkozik. A törvény ennek megfelelően az általánosan érvényesülő szabályokat tartalmazza, a speciális gazdálkodói körökre vonatkozó rendelkezések meghatározását alacsonyabb szintű jogszabályokra – kormányrendeletekre – bízta. Külön kormányrendelet rögzíti az alábbi gazdálkodók beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságait:

- betétbiztosítási alapok, intézményvédelmi alapok, befektetővédelmi alapok,

- kockázati tőketársaságok, kockázati tőkealapok,
- Magyar Nemzeti Bank,
- magánnyugdíjpénztárak,
- önkéntes nyugdíjpénztárak,
- egyéb szervezetek,
- közraktárak,
- hitelintézetek, pénzügyi vállalkozások,
- önkéntes kölcsönös egészség- és önszegélyező pénztárak,
- egyes pénz- és tőkepiaci szolgáltatásokat is végző egyéb vállalkozások,
- mikrogazdálkodók,
- államháztartás szervezetei.

A számviteli törvény hatálya *nem* terjed ki az egyéni vállalkozóra, a polgári jogi társaságra, az építőközösségre, a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi kereskedelmi képviselőjére, valamint azokra a közkereseti társaságokra, betéti társaságokra és egyéni cégekre, amelyek az üzleti évben (adóévben) nyilvántartásaikat az egyszerűsített vállalkozói adóról szóló, illetve a kisadózó vállalkozások tételes adójáról és a kisvállalati adóról szóló törvény előírásai szerint vezetik.

A számviteli törvény szabályhalmazát négy nagy kötelezettség köré lehet csoportosítani. Ezek *a)* a beszámolás, *b)* a könyvvezetés, *c)* a könyvvizsgálat és *d)* a nyilvánosságra hozatal. A törvény az információszolgáltatás elsődleges eszközeként a beszámolót nevezi meg.

1.2. Számviteli kötelezettségek

1.2.1. Beszámolási kötelezettség

A gazdálkodó működéséről, vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről az üzleti év könyveinek zárását követően, könyvvezetéssel alátámasztott, magyar nyelven összeállított beszámolót köteles készíteni. Az üzleti év az az időtartam, amelyről a beszámoló készül, ez főszabály szerint 12 hónap, amely szintén főszabály szerint egybeesik a naptári évvel. A beszámoló lényege, hogy megbízható és valós összképet adjon a gazdálkodó vagyónáról, annak összetételéről (eszközeiről és forrásairól), pénzügyi helyzetéről és tevékenysége eredményéről.

A beszámoló a gazdálkodó sajátosságaira (éves nettó árbevétel, mérlegfőösszeg, foglalkoztatottak létszáma) való tekintettel lehet:

- éves beszámoló,
- egyszerűsített éves beszámoló,
- mikrogazdálkodói egyszerűsített éves beszámoló,
- összevont (konszolidált) éves beszámoló,
- egyszerűsített beszámoló.

A beszámoló – éves beszámoló – mérlegből, eredménykimutatásból és kiegészítő mellékletből áll. Az éves beszámolónak már nem része az üzleti jelentés, ettől függetlenül a gazdálkodónak a beszámolóval egyidejűleg el kell készítenie. Az üzleti jelentéssel kapcsolatosan a beszámoló többi részével ellentétben a gazdálkodót nem terheli nyilvánosságra hozatali kötelezettség, székhelyén azonban biztosítania kell az üzleti jelentéshez való hozzáférhetőséget. A mérlegben és az eredménykimutatásban az összehasonlíthatóság érdekében fel kell tüntetni az üzleti évet megelőző üzleti év megfelelő adatait. A mérleg és az eredménykimutatás összeállítására a számviteli törvény többféle szerkezeti felépítést, többféle megközelítésmódot biztosít, amelyek közül a gazdálkodó a számára leginkább megfelelőt választja. Természetesen indokolt esetben van lehetőség az áttérésre, de a számviteli törvény – szintén az összehasonlíthatóság jegyében – az állandóság fenntartására törekszik.

Főszabály szerint *éves beszámolót* állít össze és üzleti jelentést készít a kettős könyvvitelt vezető vállalkozó.

Egyszerűsített éves beszámolót készíthet a kettős könyvvitelt vezető vállalkozó, ha két egymást követő üzleti évben a mérleg fordulónapján a következő, a nagyságot jelző három mutatóérték közül bármelyik kettő nem haladja meg az alábbi határértéket:

- a mérlegfőösszeg az 1200 millió forintot;
- az éves nettó árbevétel a 2400 millió forintot;
- az üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak száma az 50 főt.

A feltételek teljesülése esetén sem készíthet egyszerűsített éves beszámolót a nyilvánosan működő részvénytársaság, az anyavállalat, a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó, valamint az olyan vállalkozó, akinek kibocsátott értékpapírai tőzsdei kereskedelme engedélyezett.

Régóta indokolt a mikrogazdálkodói kör számára saját beszámolótípus készítése, hiszen a kis- és középvállalkozások súlya Magyarországon egyre jelentősebb. (NYIKOS–SOÓS 2018) A *mikrogazdálkodói egyszerűsített éves*

beszámoló készítésére – a 398/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet szabályainak is megfelelően – nyitva álló jogosultság eléréséhez a fenti határértékek alacsonyabbak, a mérlegfőösszegnek 100 millió forint alatt, az éves nettó árbevételnek 200 millió forint alatt, a foglalkoztattak létszámának pedig 10 fő alatt kell maradnia. Ebben az esetben is két egymást követő üzleti évben kell hogy a három kritérium közül legalább kettő teljesüljön, fontos további kitétel, hogy mikrogazdálkodói egyszerűsített éves beszámolót *nem* készíthet könyvvizsgálatra kötelezett gazdálkodó, valamint befektetési vállalkozás és pénzügyi holdingvállalkozás. E gazdálkodói kör számára dedikált finanszírozási, támogatási eszközök is egyre szélesebb körben állnak rendelkezésre, legyen szó akár hazai költségvetésből, akár uniós forrásból történő támogatásról. (NYIKOS 2016)

Összevont (konszolidált) éves beszámolót és összevont (konszolidált) üzleti jelentést az a vállalat köteles készíteni, amely egy vagy több vállalkozóhoz fűződő viszonyában anyavállalatnak minősül.

Egyszerűsített beszámolót pedig kizárólag az egyszeres könyvvitelt vezető gazdálkodó készíthet, abban az esetben, ha ezt törvény vagy kormányrendelet lehetővé teszi.

Fentiekén kívül a törvény lehetőséget ad még a beszámoló nemzetközi számviteli standardok (IFRS) szerint történő összeállítására, erről a korábbiakban már esett szó.

1.2.2. Könyvvezetési kötelezettség

A könyvvezetés az a tevékenység, amelynek keretében a gazdálkodó a tevékenysége során előforduló, a vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetére kiható eseményekről (gazdasági események) folyamatosan nyilvántartást vezet, és azt az üzleti év végével lezárja. Az üzleti év végével, a mérlegfordulónappal történő lezárás nem azt jelenti, hogy a nyilvántartásokba csak eddig az időpontig jegyezhetők fel adatok, hanem azt, hogy a mérlegfordulónapig megtörtént gazdasági eseményeket rögzítik a könyvekben.⁴

A könyvvezetés a számviteli alapelvek figyelembevételével az *egyszeres* és a *kettős könyvvitel* rendszerében, csak magyar nyelven történhet. Főszabály szerint *kettős könyvvitelt* köteles vezetni minden vállalkozó, a Magyar Nemzeti Bank, továbbá az államháztartás szervezete, a hitelintézet,

⁴ 2000. évi C. törvény indokolása.

a pénzügyi vállalkozás, a befektetési vállalkozás és a biztosító, ha részükre kormányrendelet ezt írja elő. A kettős könyvvitelt vezető gazdálkodó a kezelésében, a használatában, illetve a tulajdonában lévő eszközökről és azok forrásairól, továbbá az eszközök, illetve az eszközök forrásainak állományát vagy összetételét megváltoztató gazdasági műveletekről olyan könyvviteli nyilvántartást köteles vezetni, amely az eszközökben és a forrásokban bekövetkezett változásokat a valóságnak megfelelően, folyamatosan, zárt rendszerben, áttekinthetően mutatja.⁵

*Egyszeres könyvvitel*⁶ vezethet a gazdálkodó, ha ezt törvény vagy kormányrendelet számára lehetővé teszi. Az egyszeres könyvvitelt vezető gazdálkodó a kezelésében, használatában, illetve tulajdonában lévő pénzeszközökről és azok forrásairól, a pénzforgalmi gazdasági műveletekről köteles könyvviteli nyilvántartást (naplófőkönyvet vagy más, a követelményeknek megfelelő nyilvántartást) vezetni. Emellett az egyszeres könyvvitelt vezető gazdálkodó a pénzforgalmi műveletekhez közvetve kapcsolódó, de tényleges pénzmozgást nem eredményező végleges vagyontárgyváltozásokat, nem pénzben kiegyenlített bevételeket, ráfordításokat is nyilvántartja, amely nyilvántartás az ezen eszközökben és forrásokban bekövetkezett változásokat a valóságnak megfelelően, folyamatosan, áttekinthetően mutatja.⁷

1.2.3. Számviteli alapelvek

Az üzleti év során felmerülő gazdasági események – akár egyszeres, akár kettős könyvvitel szerinti – rögzítésekor, illetve a beszámoló összeállításakor, tehát a gazdálkodó működésének minden pillanatában érvényre kell juttatni a számviteli törvényben és más jogszabályokban megfogalmazott alapelveket, amelyekről csak a törvényben meghatározott esetekben lehet eltérni.

A gazdálkodó annak érdekében, hogy működése a tevékenységére jellemző sajátosságok figyelembevételével megfelelően szabályozott legyen, megalakulásától számított 90 napon belül számviteli politikát köteles

⁵ 2000. évi C. törvény indokolása.

⁶ A jegyzet nem foglalkozik az egyszeres könyvvitel szabályaival, azt azonban fontos megemlíteni, hogy az egyszeres könyvvitel nem jelent a kettős könyvvitelhez képest egyszerűbb nyilvántartási rendszert.

⁷ 2000. évi C. törvény indokolása.

kialakítani, amelyben meghatározza, hogy milyen módszereket alkalmaz, milyen szempontok alapján értékeli, mekkora összeget tekint jelentősnek stb.

A számviteli politika kötelezően tartalmazza az alábbi szabályzatokat:

- eszközök és a források leltárkészítési és leltározási szabályzata;
- eszközök és a források értékelési szabályzata;
- önköltségszámítás rendjére vonatkozó belső szabályzat;
- pénzkezelési szabályzat.

A számviteli törvény szerint a könyvvezetés során és a beszámoló elkészítésekor a következő alapelveket kell érvényesíteni:

- a vállalkozás folytatásának elve, amelynek értelmében feltételezni kell, hogy a gazdálkodó hosszú távon tervezi tevékenységét gyakorolni;
- a teljesség elve, amelynek megfelelően minden olyan gazdasági esemény hatását ki kell mutatni, amelyek az adott üzleti évre hatást gyakoroltak;
- a valóság elve, amely szerint a rögzített tételeknek a valóságban fellelhetőeknek, kívülállókat által is azonosíthatóknak kell lenniük;
- a világosság elve, amely szerint a könyveket áttekinthetően kell vezetni, a beszámolót megfelelően rendezett formában kell összeállítani;
- a következetesség elve, amely alapján biztosítani kell az állandóságot és az összehasonlíthatóságot a beszámoló és az azt alátámasztó könyvvezetés között;
- a folytonosság elve, amelynek megfelelően egy üzleti év nyitóadatai megegyeznek az azt megelőző év záróadataival;
- az összemérés elve, amelynek értelmében a bevételek és költségek a felmerülésük – és nem teljesítésük – szerinti időszakhoz kapcsolódnak;
- az óvatosság elve, amely alapján nincs lehetőség olyan eredmény, árbevétel, bevétel kimutatására, amelynek pénzügyi teljesítése bizonytalan;
- a bruttó elszámolás elve, amely alapján a bevételek és költségek (ráfordítások) külön szerepeltetendők, egymással szemben nem számolhatók el;
- az egyedi értékelés elve, amely szerint az egyes eszközöket és kötelezettségeket egyedileg kell rögzíteni és értékelni;

- az időbeli elhatárolás elve, amelynek megfelelően az olyan gazdasági események kihatásait, amelyek két vagy több üzleti évet is érintenek, az adott időszak bevételei és költségei között olyan arányban kell elszámolni, ahogyan az az alapul szolgáló időszak és az elszámolási időszak között megoszlik;
- a tartalom elsődlegessége a formával szemben elve, ami alapján az egyes gazdasági eseményeket tényleges gazdasági tartalmuk (és nem megnevezésük) alapján kell nyilvántartásba venni;
- a lényegesség elve, amely szerint minden olyan információt fel kell tüntetni, amelynek elhagyása befolyásolja a beszámoló adatainak értelmezését;
- a költség-haszon összevetésének elve, azaz a beszámolóban (a mérlegben, az eredménykimutatásban, a kiegészítő mellékletben) nyilvánosságra hozott információk hasznosíthatósága (hasznossága) álljon arányban az információk előállításának költségeivel.

1.2.4. Könyvvizsgálati kötelezettség

A könyvvizsgálat célja annak megállapítása, hogy a vállalkozó által az üzleti évről készített beszámoló a törvény előírásai szerint készült-e el, és ennek megfelelően megbízható és valós képet ad-e a vállalkozó (a konszolidálásba bevont vállalkozások együttes) vagyoni és pénzügyi helyzetéről, valamint a működés eredményéről. A könyvvizsgálat során ellenőrizni kell az éves beszámoló, az összevont (konszolidált) éves beszámoló és a kapcsolódó üzleti jelentés adatainak összhangját, kapcsolatát is.

Főszabály szerint kötelező a könyvvizsgálat minden kettős könyvvitelt vezető vállalkozónál. Minden olyan esetben, amikor a könyvvizsgálat a számviteli törvény vagy más jogszabály előírásai szerint nem kötelező, a vállalkozó maga dönthet arról, hogy a beszámoló felülvizsgálatával megbíz-e könyvvizsgálót.

Nem kötelező a könyvvizsgálat, ha az alábbi két feltétel együttesen teljesül:

- az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában a vállalkozó éves nettó árbevétele nem haladta meg a 300 millió forintot;
- az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában a vállalkozó által átlagosan foglalkoztatottak száma nem haladta meg az 50 főt.

A fenti feltételek teljesülése esetén sem mentesül a könyvvizsgálat alól a takarékszövetkezet, a konszolidálásba bevont vállalkozás, a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó, a 10 millió forintot meghaladó, 60 napnál régebben lejárt köztartozással rendelkező vállalkozó, illetve az a kettős könyvvitelt vezető vállalkozó, akinek könyvvizsgálatát a jogszabály előírja.

1.2.5. Nyilvánosságra hozatali kötelezettség

A számviteli törvény nagy jelentőséget tulajdonít a beszámolók nyilvánosságra hozatalának, közzétételének. A beszámolók nyilvánossága az üzleti kapcsolatokhoz, a befektetésekhez, a hitelezéshez, az egyéb pénzügyi műveletekhez nélkülözhetetlen. Az üzleti partnerek, a befektetők, a hitelezők a vállalkozó valós vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről a cégbíróságnál letétbe helyezett, illetve a számviteli törvény szerint szabályozott módon, elektronikus úton közzétett beszámolókból tájékozódhatnak.

A beszámolók nyilvánosságra hozatala nem jelenti az üzleti (az üzemi) titok felfedését, a vállalkozó érdekeinek megsértését. Éppen ellenkezőleg, a megalapozott, korrekt beszámolók alapján a vállalkozóval szembeni bizalom fog erősödni, míg a hiányos, az önmaga tevékenységét nem értékelő, a beszámoló nyilvánosságra hozatalát késleltető vállalkozói magatartás bizalmatlanná teszi az üzleti partnereket, a befektetőket, a hitelezőket.⁸

1.3. A számviteli tevékenység felépítése

Az alapvető számviteli kötelezettségek ismertetését követően érdemes megvizsgálni, miként épül fel a gazdálkodó tevékenysége, melyek azok a dokumentumok, nyilvántartások, amelyekre mindenképpen szüksége lesz, ha eleget akar tenni jogszabályi kötelezettségeinek. A számviteli törvény rendelkezései szerint az éves beszámolót a törvényben meghatározott szerkezetben és előírt tagolásban, bizonylatokkal alátámasztott kettős könyvvitel adatai alapján, világos és áttekinthető formában, magyar nyelven kell elkészíteni.

A törvény tehát a kettős könyvvitel vezetését tekinti fő szabálynak, amelynek valóságát bizonylatokkal kell igazolni. A gyakorlatban ez azt jelenti,

⁸ 2000. évi C. tv. indoklása.

hogy a számviteli nyilvántartásokba kizárólag olyan gazdasági események kerülhetnek be, amelyekről az esemény valóságát tanúsító dokumentumot, bizonylatot állítottak ki. Ezt valóság elvéhez is kapcsolódó eljárást nevezük bizonylati elvnek. A gazdasági események valóságtartalmának igazolása rendkívül fontos, s ezt a gazdálkodónak a korábbi, már lezárt évek vonatkozásában is teljesíteni kell, éppen ezért a gazdálkodó bizonylatait köteles legalább nyolc évig, olvasható formában, visszakereshető módon megőrizni.

Számviteli bizonylat igen sokféle lehet, minden olyan okmány számviteli bizonylatnak minősül, amely a gazdasági esemény megtörténtét támasztja alá. Bizonylat lehet ennek megfelelően egy kiállított számla, egy megkötött szerződés vagy egy hitelintézeti értesítés. A bizonylat megjelenési formája pedig lehet kézzel fogható vagy elektronikus úton előállított dokumentum.

A számviteli bizonylatok képezik tehát a gazdálkodó tevékenysége nyomon követésének alapját. A bizonylatok alapján a gazdálkodó rögzíti az egyes gazdasági eseményeket, a tevékenységéről részletes – pénzben és természetes mértékegységben is kifejezett – adatokat tartalmazó nyilvántartásba, az analitikus nyilvántartásba. Például egy gazdálkodó raktárában vezetett analitikus nyilvántartás a raktárban fellelhető valamennyi terméktípusról tartalmazza, hogy hány darab (kg, m² stb.) áll belőlük rendelkezésre, és az egyes termékek milyen egységáron kerültek a gazdálkodóhoz.

Az analitikus nyilvántartás rendszeresen ad fel adatokat a főkönyvnek, más néven szintetikus nyilvántartásnak. A főkönyv a gazdálkodó által használt könyvviteli számlák összességét tartalmazza, míg a napló az egyes gazdasági események rögzítésének időrendjében mutatja meg a gazdálkodó által könyvelésre megjelölt (kontírozott) számlákat. A gazdálkodó menedzsmentje mind az analitikus, mind a szintetikus nyilvántartásokból igényelhet adatokat, a nyilvánosság számára is hozzáférhető beszámoló viszont kizárólag a főkönyv adataira épül.

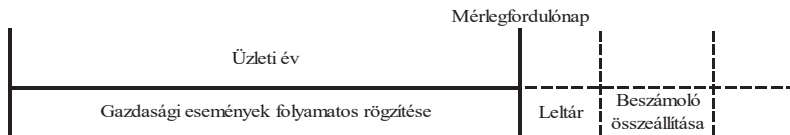
1. ábra

A számviteli dokumentumok egymásra épülése

Forrás: a szerző szerkesztése

A gazdálkodó tehát az üzleti év folyamán a felmerülő gazdasági eseményeket bizonylataik alapján folyamatosan rögzíti analitikus, majd szintetikus nyilvántartásaiban. Az üzleti év végével e nyilvántartásokat lezárja, a mérleg fordulónapján fennálló eszközeiről és forrásairól pénzürtéken és mennyiségben is kifejezett leltárt készít, majd összeállítja beszámolóját.

2. ábra

Üzleti év számviteli feladatai

Forrás: a szerző szerkesztése

1.4. Gyakorlati példák

Ön egy vállalkozás raktárvezetőjeként felelősséggel tartozik a társaság készleteiről készülő analitikus nyilvántartás vezetéséért, naprakészen tartásáért. A társaság kerékpárok adásvételével foglalkozik. 2018. január 1-jén a készletnyilvántartás tanúsága szerint a társaság raktárában 15 kerékpár található, amelyek bekerülési értéke 18 000 Ft volt darabonként.

Január hónap folyamán a társaság vásárol 18 biciklit 19 500 Ft-os beszerzési áron, 17 kerékpárt 19 000 Ft-os beszerzési áron, 28 darabot pedig értékesít. Az értékesítés ellenértéke és az értékesítés során szerzett haszon mértéke jelen esetben nem releváns, kizárólag azt kell meghatározni, hogy a társaság a raktárában található bicikliket milyen értékkel tartja nyilván.

1. Állítsa össze a társaság január havi készletnyilvántartását a FIFO⁹-módszer alkalmazásával!

Készlet 2018. január 1.

Beszerzések:

Első beszerzés

Második beszerzés

⁹ A FIFO a „first in first out” kifejezés rövidítése, ami azt jelenti, hogy a gazdálkodó az elsőként beszerzett készleteket fogja elsőként értékesíteni.

Értékesítés:

Készlet 2018. január 31.

2. *Állítsa össze a társaság január havi készletnyilvántartását a LIFO¹⁰-módszer alkalmazásával!*

Készlet 2018. január 1.

Beszerezések:

Első beszerzés

Második beszerzés

Értékesítés:

Készlet 2018. január 31.

3. *Állítsa össze a társaság január havi készletnyilvántartását a HIFO¹¹-módszer alkalmazásával!*

Készlet 2018. január 1.

Beszerezések:

Első beszerzés

Második beszerzés

Értékesítés:

Készlet 2018. január 31.

4. *Állítsa össze a társaság január havi készletnyilvántartását LOFO¹² módszer alkalmazásával!*

Készlet 2018. január 1.

Beszerezések:

Első beszerzés

Második beszerzés

Értékesítés:

Készlet 2018. január 31.

---

¹⁰ A LIFO a „last in first out” kifejezés rövidítése, ami azt jelenti, hogy a gazdálkodó az utolsóként beszerzett készleteket fogja elsőként értékesíteni.

¹¹ A HIFO a „high in first out” kifejezés rövidítése, ami azt jelenti, hogy a gazdálkodó a legmagasabb áron beszerzett készleteket fogja elsőként értékesíteni.

¹² A LOFO a „low in first out” kifejezés rövidítése, ami azt jelenti, hogy a gazdálkodó a legalacsonyabb áron beszerzett készleteket fogja elsőként értékesíteni..

5. *Állítsa össze a társaság január havi készletnyilvántartását átlagáras¹³ módszer alkalmazásával*

Készlet 2018. január 1.

Beszerezések:

Első beszerzés

Második beszerzés

Értékesítés:

Készlet 2018. január 31.

---

¹³ Ez esetben a gazdálkodó minden egyes értékesítés előtt új átlagárat számol.

2. Pénzügyi számvitel, vezetői számvitel, a beszámoló felépítése

2.1. Pénzügyi számvitel – vezetői számvitel

Ahogy azt már az első fejezetben meghatároztuk, a számvitel egy olyan információs rendszer, amelyben a gazdálkodók a tevékenységükről előre meghatározott keretek között tájékoztatást nyújtanak. A gazdálkodó által nyújtott tájékoztatás címzettjei, felhasználói sokfélék lehetnek. Az *állami szervezetek* – adóhatóság, cégbíróság, versenyhivatal – figyelemmel kísérik beszámoló információit, annak érdekében, hogy megvizsgálhassák a gazdálkodónak keletkezett-e adófizetési kötelezettsége, van-e helye törvényességi felügyeleti eljárásnak vagy megsértette-e bármilyen egyéb jogszabályon alapuló kötelezettségét. A *bankok, hitelintézetek, pénzügyi vállalkozások* ugyancsak megvizsgálják a beszámoló adatait, hiszen tudniuk kell, hogy a már meglévő vagy jövőbeni adósuk képes-e, képes lesz fizetési kötelezettségeinek eleget tenni. A hitelintézetek hitelezési előzmények hiányában a beszámoló adataira alapozva sorolják be a vállalkozót a megfelelő hitelkockázati, finanszírozási kategóriába. (NYIKOS 2016) Az *üzleti partnerek, versenytársak* számára szintén kulcsfontosságú a beszámoló nyújtotta információszolgáltatás, enélkül nem lennének képesek pontosan felmérni a szerződéses partnereik vagy éppen konkurenseik piaci helyzetét. A gazdálkodó *tulajdonosai* többek között a beszámoló adatai alapján tudják eldönteni, hogy a tulajdonukban álló vállalkozás vezetése miképpen teljesített. Az *alkalmazottak, munkavállalók* számára is fontos a beszámoló ismerete, tudniuk kell róla, hogy a megélhetésüket biztosító gazdálkodó pozíciója stabil-e, vagy itt az ideje annak, hogy új munkahely után nézzenek.

A fenti személyi körben közös, hogy a gazdálkodó által nyilvánosságra hozott információkat kívülről szemlélik, a gazdálkodó döntéseinek meghozatalában nem vesznek részt. (Természetesen a gazdálkodó tulajdonosai kivételt képez[het]nek e megállapítás alól. Általában a gazdálkodó mérete dönti el, hogy a vezetők egyben tulajdonosok is, a nagyobb cégeknél

a társaság tulajdonosai a legfőbb szervben tömörülnek, a napi szintű, operatív döntéshozatalban nem vesznek részt.) Ezenkívül e személyi kör a gazdálkodó által nyilvánosságra hozott beszámolóból – illetve a gazdálkodó székhelyén hozzáférhető üzleti jelentésből – tájékozódhat, amelyet az üzleti év mérlegfordulónapját követő ötödik hónap utolsó napjáig kell összeállítani és letétbe helyezni. A beszámoló tehát múltbeli adatokról, a lezárt üzleti évről szolgáltat információt, a zárást követő majdnem féléves késéssel. A számvitel ezen ágát, ahol az információszolgáltatás címzettjei elsősorban a gazdálkodón kívülálló személyek és az információszolgáltatás múltbeli adatokra vonatkozik, *pénzügyi számvitelnek* hívjuk.

A gazdálkodó által szolgáltatott információk iránt érdeklődők köréből kimaradt egy személyi kör – amely természetesen szintén felhasználja a beszámoló adatait, azoknál azonban lényegesen részletesebb és frissebb adatokra van szüksége –, mégpedig a gazdálkodó vezetői. A vezetők a gazdálkodón belüli személyek, s a gazdálkodót érintő stratégiai döntések meghozatalához elengedhetetlen, hogy a gazdálkodó belső folyamatairól naprakész, részletes információ álljon rendelkezésükre. A számvitel pénzügyi számvitel melletti másik ágát, amelynek információi nem nyilvánosak, kizárólag a gazdálkodó vezetői számára készülnek, *vezetői számvitelnek* nevezzük.

A pénzügyi számvitel a gazdálkodó egészéről szolgáltat információt. Ezzel szemben a vezetői számvitel a gazdálkodó egyes szervezeti egységeit vizsgálja, azt keresi, hogy a gazdálkodó által nyújtott egyes szolgáltatások, gyártott, értékesített termékek mekkora bevételt képesek elérni, és mekkora erőforrásra van szükség az előállításukhoz. A vezetői számvitel tehát kisebb egységekre fókuszál, és szabadon határozza meg, hogy milyen időszak adatait kívánja elemezni. A vezetői számvitel legfontosabb feladata, hogy ellássa a vezetőket döntéseik megtervezéséhez, illetve a döntéshozatalhoz szükséges információkkal.

A pénzügyi számvitel és a vezetői számvitel között legfontosabb különbségeket az alábbi táblázat foglalja össze.

1. táblázat

A pénzügyi számvitel és a vezetői számvitel közötti különbségek

Pénzügyi számvitel	Vezetői számvitel
A pénzügyi számvitelt törvény, kormányrendeletek szabályozzák.	A vezetői számvitel szabályait a gazdálkodó maga alakítja ki, nem standardizált.
A pénzügyi számvitel a múltbeli gazdasági eseményekre fókuszál, a beszámolóban a múltra vonatkozó adatok szerepelnek.	A vezetői számvitel a múltbeli adatok mellett a tervezés érdekében jövőbeni adatokat és információkat is felhasznál.
A beszámolót törvény szabályozza, a beszámolási kötelezettséget törvény írja elő.	Nincs ilyen jellegű kötelezettsége a gazdálkodónak, működtetése saját döntés alapján történik
Alapvetően a lezárt üzleti évre irányítja a figyelmet.	Időhorizontját a vállalkozás saját maga határozza meg.
A beszámoló a vállalkozás egészét mutatja be.	A vezetői számvitel kisebb egységekre fókuszál, így a vállalkozás szervezeti egységeire, termékeire, szolgáltatásaira irányítja a figyelmet.
A beszámoló információi jellemzően értékben jelennek meg.	Az értékatatok mellett alapvető mennyiségi adatokat is szolgáltat.
A közzétett beszámoló információtartalmát főszabály szerint könyvvizsgáló vizsgálja felül.	Az információkat belső ellenőrzés körében vizsgálják felül.

Forrás: SZTANÓ–VERES 2010 alapján a szerző szerkesztése

2.2. A mérleg fogalma, felépítése

A beszámoló mérlegből, eredménykimutatásból és kiegészítő mellékletből áll. A beszámoló mérlege a gazdálkodó mérlegfordulónapon fennálló vagyoni helyzetéről ad megbízható tájékoztatást. A mérleg a gazdálkodó vagyonát kétféle megközelítésmód alapján mutatja be. Felsorolja, hogy a gazdálkodónak milyen vagyonelemek (eszközök) állnak rendelkezésére, a vagyont összetétel szerint ismerteti. Emellett pedig bemutatja, hogy a felsorolt vagyonelemek honnan származnak, mi a vagyonelemek eredete (források). Mivel a mérleg két oldala ugyanarról ad tájékoztatást, nincs olyan eszköz, amelynek ne lenne eredete, forrása, ezért a két oldal összegének – amit mérlegfőösszegnek nevezünk – meg kell egyeznie egymással.

A mérleg tagolására a számviteli törvény két verziót kínál, a gazdálkodónak ezek közül kell választania. Az alábbiakban a számviteli törvényben szereplő mérlegváltozatok közül a gazdálkodók nagy többsége által választott „A” változatot alapul véve vizsgáljuk meg a mérleg felépítését. Jelen fejezet a mérleg főcsoportjait mutatja be, a mérleg részletesebb ismertetésére a következő fejezetekben kerül sor. A mérleg jobb oldalán találjuk tehát a gazdálkodó rendelkezésére álló vagyonelemeket – eszközöket, a bal oldalán pedig az eszközöket finanszírozó forrásokat. A mérlegben betűjelek jelölik az egyes főcsoportokat, a főcsoportokon belül római számok a mérlegcsoportokat, a mérlegcsoportokon belül pedig arab számok az egyes mérlegtételeket. A mérlegtétel a mérleg legkisebb egysége, azonban a számviteli törvény indokolt esetben lehetővé teszi – a számviteli alapelvek tiszteletben tartása mellett – a mérlegtételek további tagolását, illetve egymással történő összevonását. A további mérlegtételek felvételének, illetve a mérlegtételek összevonásának indokát a kiegészítő mellékletben meg kell adni. A mérlegben nem kell valamennyi mérlegtételnek szerepelnie, csak azokat a mérlegtételeket kell megjeleníteni, amelyeken az üzleti évet megelőző évben vagy az üzleti évben adat szerepelt.

A könyvviteli mérleg főcsoportjai a számviteli törvény „A” változata szerint:

Mérleg,
üzleti év fordulónapja

Eszközök	Források
A. Befektetett eszközök	D. Saját tőke
B. Forgóeszközök	E. Céltartalékok
C. Aktív időbeli elhatárolások	F. Kötelezettségek
	G. Passzív időbeli elhatárolások
Eszközök összesen	Források összesen

A mérleg eszközoldalán három mérlegfőcsoportot találunk, ezek a befektetett eszközök, forgóeszközök és az aktív időbeli elhatárolások. A befektetett eszközökhöz vagy a forgóeszközökhöz történő besorolást az adott eszköz rendeltetése határozza meg. A *befektetett eszközök* tartósan, egy évet meghaladó időtartamon keresztül szolgálják a vállalkozás tevékenységét, míg a *forgóeszközöket* egy éven belül felhasználják. Önmagában egy vagyonelemről

nem feltétlenül lehet megmondani, hogy melyik kategóriába sorolandó, szükséges a tevékenység vizsgálata. Egy autógyárban gyártott autó forgóeszköznek minősül, hiszen a gyártó érdeke, hogy az elkészített autót minél hamarabb értékesíteni tudja. Ha ugyanezt az autót megkapja a gyárigazgató szolgálati autóként, úgy már át kell sorolni a befektetett eszközök közé, hiszen egy évnél hosszabb ideig marad a cég tulajdonában. Az *aktív időbeli elhatárolások* az időbeli elhatárolás elvét juttatják érvényre, olyan járóbevételeket tartalmaznak, amelyek csak a mérleg fordulónapját követően esedékesek, de a mérleggel lezárt időszakra számolandók el; illetve olyan költségeket, ráfordításokat tartalmaznak, amelyek mérleg fordulónapja előtt merültek fel, de a fordulónapot követő időszakra vonatkoznak. Az aktív időbeli elhatárolások ennek megfelelően eredményt növelő (bevételt növelő, költséget, ráfordítást csökkentő) tételek. (Az aktív időbeli elhatárolásokkal a jegyzet 4. fejezete foglalkozik részletesen.)

A mérleg forrásoldalán négy főcsoport szerepel, ezek a saját tőke, céltartalékok, kötelezettségek és passzív időbeli elhatárolások. A *saját tőke* olyan, a vállalkozás tulajdonosai által rendelkezésre bocsátott tőkerész, amely végleges jelleggel finanszírozza a gazdálkodó tevékenységét. A *céltartalékok* olyan különféle becslési módszerekkel meghatározott passzívák, amelyekkel a vállalkozás az óvatosság és az összemérés elvével összhangban pontosítja az eredményt, valamint fedezetet teremt a múltbeli és a folyamatban lévő, bizonytalan kimenetelű események esetleges jövőbeni kedvezőtlen hatásaira várható kockázat figyelembevételével. (SIKLÓSI–VERESS 2015) A *kötelezettségek* vagy idegen források, a vállalkozástól független személyek részéről ideiglenes jelleggel rendelkezésre bocsátott tőkeelemek. A *passzív időbeli elhatárolások* pedig olyan, a mérleg fordulónapja előtt befolyt bevételeket tartalmaznak, amelyek a fordulónapot követő időszakra vonatkoznak; illetve olyan, a mérleg fordulónapja előtti időszakot terhelő költségeket, ráfordításokat, amelyek csak a fordulónapot követően merülnek fel. A passzív időbeli ráfordítások tehát eredményt csökkentő (bevételt csökkentő, költséget, ráfordítást növelő) tételek. (A passzív időbeli elhatárolásokkal a jegyzet 4. fejezete foglalkozik részletesen.)

A mérleg forrásoldalán a saját tőke és idegen tőke összetétele képet ad arról, hogy a gazdálkodó eszközeinek mekkora hányadát finanszírozta saját maga (vagy alapítói) és mekkora az idegen források aránya.

2.2.1. Gazdasági események

Az üzleti év folyamán a gazdálkodó rendelkezésére álló eszközök és források összetétele és nagysága folyamatosan változhat és változik is. A gazdasági események között különbséget tehetünk abból a szempontból, hogy a gazdasági esemény hatással van-e az üzleti év eredményére, azaz az összvagyon értékét növelik, vagy csökkentik; illetve nem befolyásolják az összvagyon nagyságát. Azok a gazdasági események, amelyek az év végi eredményre nincsenek befolyással, egyszerű vagy alapvető gazdasági események lesznek, míg az eredményre is kiható gazdasági események összetett gazdasági események.

Egy másik megközelítésből, az eszközök és források egyenlőségét szem előtt tartva négyféle gazdasági esemény képzelhető el:

- Eszköz nő/Forrás nő ($E + F +$) – eszközbevonás, a mérleg mindkét oldala azonos mértékben növekszik, a mérlegfőösszeg nő. (A könyvviteli számlák felépítésével, működési elvével a jegyzet 3. fejezete foglalkozik részletesen.)

ESZKÖZBEVONÁS

T	Eszközszámla	K	T	Forrásszámla	K
NÖVEKEDÉS					NÖVEKEDÉS

- Eszköz csökken/Forrás csökken ($E - F -$) – eszköz kivonás, a mérleg mindkét oldala azonos mértékben csökken, a mérlegfőösszeg csökken.

ESZKÖZKIVONÁS

T	Eszközszámla	K	T	Forrásszámla	K
		CSÖKKENÉS		CSÖKKENÉS	

- Eszköz nő/Eszköz csökken ($E + E -$) – eszközkörforgás, a mérleg eszközoldalán egy mérlegtétel növekedésével egyidejűleg egy másik mérlegtétel azonos mértékkel csökken, a mérlegfőösszeg változatlan.

ESZKÖZKÖRFORGÁS

T	Eszközszámla	K	T	Forrászámla	K
NÖVEKEDÉS					CSÖKKENÉS

- Forrás nő/Forrás csökken ($F + F -$) – forráskörforgás, a mérleg forrásoldalán egy mérlegtétel növekedésével egyidejűleg egy másik mérlegtétel azonos mértékkel csökken, a mérlegfőösszeg változatlan.

ESZKÖZKÖRFORGÁS

T	Eszközszámla	K	T	Forrászámla	K
CSÖKKENÉS					NÖVEKEDÉS

2.3. Eredménykimutatás fogalma, felépítése

Az üzleti év eredménye határozza meg a gazdálkodó tevékenységének jövedelmezőségét. Az eredmény nem feleltethető meg az év elején rendelkezésre álló és az év végén meglévő vagyon különbségével, hiszen a vagyon összetétele, nagysága változhat úgy is, hogy az eredményre ne legyen hatással. A számviteli törvény éppen ezért az üzleti év eredményének meghatározására eredménykimutatás készítését írja elő. Természetesen van kapcsolat a vagyon összetételét, mértékét bemutató mérleg és az eredménykimutatás között. Az eredménykimutatásban meghatározott adózott eredmény megjelenik a mérlegben, és mint a gazdálkodónál maradó vagyonrész, a saját tőke részévé válik. Az üzemi (üzleti) tevékenység eredménye a vállalkozó döntésétől függően kétféle módon állapítható meg:

- az üzleti évben elszámolt értékesítés nettó árbevételének, az eszközök között állományba vett saját teljesítmények értékének, az egyéb bevételeknek, valamint az üzleti évben elszámolt anyagjellegű ráfordítások, személyi jellegű ráfordítások, értékcsökkenési leírás és egyéb ráfordítások együttes összegének különbözeteként (össz-költségeljárással);
- az üzleti évben elszámolt értékesítés nettó árbevételének és az értékesítés közvetlen költségei, az értékesítés közvetett költségei

különbözetének, valamint az egyéb bevételek és az egyéb ráfordítások különbözetének összevont értékeként (forgalmi költség eljárással).

A gazdálkodó tehát választhat a két módszer között, sőt ha tevékenysége úgy kívánja, át is térhet egyik módszerről a másikra, az összehasonlíthatóságot azonban ebben az esetben is biztosítani kell. A két típusú eredménykimutatásban ugyanazok az eredménykategóriák szerepelnek, csupán az üzemi (üzleti) tevékenység eredményének eltérő a számítási módja.

- A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I + II + III – IV – V – VI – VII)
- B. Pénzügyi műveletek eredménye (VIII – IX)
- C. Adózás előtti eredmény (+ A + B)
- X. Adófizetési kötelezettség
- D. Adózott eredmény (+ C – X)

Ahogy az eredménykimutatás eredménykategóriái mellett szereplő zárójelek tartalmából is következik, az üzleti év adózott eredményét az üzemi (üzleti) tevékenység eredménye és a pénzügyi műveletek eredménye társasági adófizetési kötelezettség levonásával csökkentett összegében kell meghatározni.

2.3.1. Az eredménykimutatás két típusának összehasonlítása

Az összköltségeljárással és a forgalmiköltség-eljárással készülő eredménykimutatás közötti különbség tartalmi jellegű, abból ered, hogy az üzemi (üzleti) tevékenység eredményét különböző módszerrel állapítja meg. A két módszer nem vezethet eltérő eredményhez.

2.3.1.1. Az összköltségeljárással készülő eredménykimutatás jellemzői

Az összköltségeljárással levezetett eredménykimutatás bruttó szemléletű. A vállalkozás hozamait, teljesítményeit teljeskörűen számba veszi, amelyekkel a vállalkozás éves összes felmerült ráfordításait állítja szembe. Ez a módszer az üzleti évben felmerült összes költség bemutatására helyezi a hangsúlyt, ahogy megnevezése is erre utal. A vállalkozás hozamai közül azokat is számba veszi, amelyeket a cég még nem realizált (nem adott el). Az összköltségeljárás hét, római számmal jelzett kategóriával operál, ezek a következők:

- I. Értékesítés nettó árbevétele
- II. Aktivált saját teljesítmények értéke

- III. Egyéb bevételek (I. és II. különbsége)
- IV. Anyagjellegű ráfordítások
- V. Személyi jellegű ráfordítások
- VI. Értécsökkenési leírás
- VII. Egyéb ráfordítások

2.3.1.2. A forgalmiköltség-eljárással készülő eredménykimutatás jellemzői

A forgalmiköltség-eljárással levezetett eredménykimutatás nettó szemléltetű. A vállalkozás hozamai (bevételei) közül csak azokat veszi számításba, amelyeket a cég már realizált (értékesített). A forgalmiköltség-eljárás hat, római számmal jelölt kategóriából építkezik.

- VIII. Értékesítés nettó árbevétele
- IX. Értékesítés közvetlen költségei
- X. Értékesítés bruttó eredménye
- XI. Értékesítés közvetett költségei
- XII. Egyéb bevételek
- XIII. Egyéb ráfordítások

A forgalmiköltség-eljárás az értékesítéshez (a forgalomhoz) kapcsolódó költségek megfigyelésére helyezi a hangsúlyt, az értékesítés hozamával az értékesítés összes költségét állítja szembe. Az értékesítés összes költsége az értékesítés közvetlen és közvetett költségeiből áll.

Az eredménykimutatás két módszere közül való választást nagyban befolyásolja a gazdálkodó tevékenysége; a termelő, szolgáltató tevékenységet folytató vállalkozások általában a forgalmi költség eljárást választják, míg a kereskedelmi tevékenységet végzők inkább az összköltség eljárást.

2.4. Kiegészítő melléklet

A kiegészítő mellékletben azokat a számszerű adatokat és szöveges magyarázatokat kell szerepeltetni, amelyeket a vállalkozó vagyoni, pénzügyi helyzetének, működése eredményének megbízható és valós bemutatásához a tulajdonosok, a befektetők, a hitelezők számára – a mérlegben, az eredménykimutatásban szereplőkön túlmenően – szükségesek. A kiegészítő mellékletben be kell mutatni a sajátos tevékenységgel kapcsolatos információkat is.

A kiegészítő mellékletben értékelni kell a vállalkozó valós vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, az eszközök és a források összetételét, a saját tőke és a kötelezettségek tételeinek alakulását, a likviditás és a fizetőképesség, a jövedelmezőség alakulását, valamint a számviteli politika meghatározó elemeit és azok változását, a változás eredményre gyakorolt hatását.

A kiegészítő mellékletben ismertetni kell a beszámoló összeállításánál alkalmazott szabályrendszert, annak főbb jellemzőit, az alkalmazott értékelési eljárásokat és az értékcsökkenés elszámolásának számviteli politikában meghatározott módszerét, elszámolásának gyakoriságát. A kiegészítő mellékletben be kell mutatni az ellenőrzés során feltárt jelentős összegű hibák eredményre, az eszközök és a források állományára gyakorolt hatását, évenkénti megbontásban. A kiegészítő mellékletnek ezenkívül tartalmaznia a cash flow kimutatást is.

A cash flow kimutatás az üzleti év folyamán beérkező és kimenő pénzáramokról ad képet, szokásos tevékenység, befektetési tevékenység és pénzügyi műveletek szerinti bontásban.

XIV. Szokásos tevékenységből származó pénzeszközváltozás

(Működési cash flow, 1–13. sorok)

XV. Befektetési tevékenységből származó pénzeszközváltozás

(Befektetési cash flow, 14–16. sorok)

XVI. Pénzügyi műveletekből származó pénzeszközváltozás

(Finanszírozási cash flow, 17–27. sorok)

XVII. Pénzeszközök változása ($I \pm II \pm III$. sorok) $\pm$

2.5. Üzleti jelentés

Az üzleti jelentés a múltbeli adatok és a várható jövőbeni adatok alapján mutatja be a vállalkozó vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetét, az üzletmenetet, felvázolva a várható fejlődést is. Az üzleti jelentés alapvetően szöveges elemzés, lényegében kiegészíti a kiegészítő mellékletet. Amíg azonban a kiegészítő melléklet nyilvános, közzéteszik, addig az üzleti jelentés csak a vállalkozó székhelyén tekinthető meg.¹

Az üzleti jelentésben többek között be kell mutatni:

- a mérleg fordulónapja után bekövetkezett lényeges eseményeket, különösen jelentős folyamatokat;

¹ 2000. évi C. tv. indokolása.

- a várható fejlődést (a gazdasági környezet ismert és várható fejlődését);
- a kutatás és a kísérleti fejlesztés területét;
- a telephelyek, fióktelepek adatait;
- a vállalkozó által folytatott foglalkoztatáspolitikát.

2.6. Gyakorlati példák

1. feladat

Döntse el az alábbi mérlegtételekről, hogy az eszközök vagy a források közé, illetve melyik mérlegfőcsoportba tartoznak! Fejtse ki, hogy az adott mérlegtétel változása vagy nyilvántartásba vétele milyen egyéb mérlegtételre lehet befolyással.

Mérlegtétel	E/F	MFCS
Egy autógyárban elkészített autó		
Egy autógyárban dolgozó igazgatóhelyettes szolgálati autója		
Készpénz		
Banki hitel		
Az üzleti év eredménye		
Ingatlan – a vállalkozás székhelye		
Készlet		
Szállítóval szemben fennálló tartozás		
Az alapító által apportált, több évig használandó számítógép		
Fénymásoló gépbe vásárolt papír		
Irodai szék		

2. feladat

Számítsa ki a hiányzó összeget! Hasonlítsa össze a két társaság eszközeinek és forrásainak összetételét! Értékelje a társaságok gazdasági tevékenységét!

Két gazdasági társaság mérlegéből a következő információk állnak rendelkezésre (adatok ezer forintban):

A. Befektetett eszközök	22 140	...	D. Saját tőke	36 900	31 650
B. Forgóeszközök	...	52 750	F. Kötelezettségek		
I. Készletek	...	31 650	II. Hosszú lejáratú köt.	3 690	...
II. Követelések	–	14 770	III. Rövid lejáratú köt.	...	37 980
IV. Pénzeszközök	14 760	...			
Eszközök összesen	43 050	...	Források összesen	...	73 850

3. feladat

Kategorizálja az alábbi gazdasági eseményeket! Értékelje az egyes gazdasági események eszközökre és forrásokra gyakorolt hatását!

- 1500 E Ft készpénz felvétele a bankszámláról;
- 8000 E Ft értékű gép vásárlása ötéves futamidejű banki hitelből finanszírozva;
- 500 E Ft értékű áru vásárlása, az ellenérték megfizetése a vásárláskor készpénzben megtörtént;
- 1200 E Ft értékű áru vásárlása, az ellenérték rendezésére később kerül sor;
- a bankkal szemben fennálló tartozásból 1000 E Ft törlesztőrészlet megfizetése;
- 400 E Ft értékű áru értékesítése 600 E Ft-ért.

4. feladat

A „Váratlan Fordulatok Kft.” 2017. év végén jött létre az alábbi paraméterekkel:
Cégbejegyzés időpontja: 2017. december 15.

Alapítás költségei: 0 Ft

Alapítók által a társaság rendelkezésére bocsátott eszközök:

- 4000 E Ft pénzbeli hozzájárulás;
- egy 1500 E Ft és egy 3200 E Ft értékű gépjármű;

- egy 20 000 E Ft értékű iroda;
- műszaki berendezések 2000 E Ft értékben.

Allítsa össze a társaság 2018. január 1-jei nyitómérlegét, ha a cégbejegyzést követően az induló vagyon nem változott, és az előtársasági időszakban sem történt gazdasági esemény.

Eszközök		Források	
A. Befektetett eszközök		D. Saját tőke	
I. Immateriális javak		I. Jegyzett tőke	
II. Tárgyi eszközök		III. Tőketartalék	
III. Befektetett pénzügyi eszközök		IV. Eredménytartalék	
		VII. Mérleg szerinti eredmény	
		E. Céltartalékok	
B. Forgóeszközök		F. Kötelezettségek	
I. Készletek		II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	
II. Követelések		III. Rövid lejáratú kötelezettségek	
III. Értékpapírok		G. Passzív időbeli elhatárolások	
IV. Pénzeszközök			
C. Aktív időbeli elhatárolások			
Eszközök összesen		Források összesen	

5. feladat

Számítsa ki az eredménykimutatás üzemi (üzleti) tevékenységének eredménykategóriáját az alábbi adatok alapján! Számítását összköltség- és forgalmi-költség-eljárással is végezze el!

Értékesítés nettó árbevétele:	20 000 E Ft
Egyéb bevételek:	6 000 E Ft
Egyéb ráfordítások:	3 000 E Ft
Éves összes felmerült költség:	22 000 E Ft
Aktivált saját teljesítmények értéke:	6 000 E Ft
Értékesítés közvetlen költsége:	12 000 E Ft
Értékesítés közvetett költsége:	4 000 E Ft

Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye összköltségeljárással:

- I. Értékesítés nettó árbevétele:
- II. Aktivált saját teljesítmények értéke:

- III. Egyéb bevételek:
- IV. Anyagjellegű ráfordítások:
- V. Személyi jellegű ráfordítások:
- VI. Értécsökkenési leírás:
- VII. Egyéb ráfordítások:

A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye ($I + II + III - IV - V - VI - VII$):

Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye forgalmiköltség-eljárással:

- I. Értékesítés nettó árbevétele:
- II. Értékesítés közvetlen költségei:
- III. Értékesítés bruttó eredménye:
- IV. Értékesítés közvetett költségei:
- V. Egyéb bevételek:
- VI. Egyéb ráfordítások:

A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye ($III - IV + V - VI$):

3. Könyvvezetési kötelezettség

3.1. A könyvvezetésről általában

Ahogy azt már a korábbi fejezetekben ismertettük, a könyvvezetés az a tevékenység, amelynek keretében a gazdálkodó a tevékenysége során előforduló, a vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetére kiható gazdasági eseményekről – a számviteli törvényben rögzített szabályok szerint – folyamatosan nyilvántartást vezet, és azt az üzleti év végével lezárja. A könyvvezetés a számviteli alapelvek figyelembevételével az egyszeres és a kettős könyvvitel rendszerében, csak magyar nyelven történhet. Ez a jegyzet kizárólag a kettős könyvvitel szabályainak ismertetésére fókuszál.

3.1.1. Könyvviteli számlák

A könyvvezetési kötelezettség folyamán a gazdálkodó analitikus nyilvántartásaiban pénzügyi és természetes mértékegységen rögzített gazdasági eseményeiről feladást eszközöl szintetikus nyilvántartásába. A szintetikus nyilvántartás alapegysége a könyvviteli számla. A könyvviteli számla általános képe a következő:

T	K

A könyvviteli számla egy kétoldalú kimutatás, bal oldalának megnevezése „Tartozik”, jobb oldalának megnevezése pedig „Követel”. Fontos leszögezni, hogy a könyvviteli számla két oldalának megnevezése pusztán megnevezés, a „Tartozik” oldalra könyvelt gazdasági események nem jelentenek tartozást, a „Követel” oldalon szereplő tételek pedig nem jelentenek követelést. A számla két oldalát akár nevezhetnénk jobb és bal oldalnak

is, vagy illethetnének bármilyen más megnevezéssel. A tartozik és követel megnevezések használatának természetesen oka van, és egy itáliai szerzeteshez, Luca Paciolihoz kötődik. Luca Pacioli ferences rendi szerzetes, matematikus volt, akinek a könyveléssel (is) foglalkozó, 1494-ben megjelent *Summa de Arithmetica, Geometrica, Proportioni et Proportionalita* című könyve évszázadokon keresztül az egyetlen nyomtatott mű volt, amely e témában megjelent. Ezért is szokták Paciolit a „könyvelés atyja”-ként emlegetni. Pacioli elsőként vetette papírra a kettős könyvelés mai napig használatban levő módszerét, amelyben minden egyes gazdasági eseményt legalább egy számla „Tartozik” és legalább egy számla „Követel” oldalára kell könyvelni, amelynek következtében az alkalmazott számlák „Tartozik” és „Követel” fogalma szükségszerűen meg kell, hogy egyezzen egymással. Pacioli azért illette e megnevezésekkel a könyvviteli számla két oldalát, mert döntően kereskedők egymás közötti ügyleteinek rögzítésére használta, ami a mérleg fogalomrendszerében az eszközök között található vevők és a források között található szállítók számláinak használatát jelenti. A vevők az eszközök között találhatóak, ennek megfelelően a vevők számláit „Tartozik” oldalon nyitjuk és növeljük, míg „Követel” oldalon csökkentjük és zárjuk. Abban az esetben, ha egy vevőnek árut értékesítünk, és a vevő nem fizet azonnal, akkor a vevő az értékesített áru ellenértékével tartozni fog nekünk, számlája „Tartozik” oldalán a velünk szemben fennálló tartozása szerepel, ezért illette Pacioli a számla bal oldalát ezzel a megnevezéssel. Más esetben, ha árut vásárolunk egy kereskedőtől, és nem rendezzük a vételárat azonnal, az áru szállítójának az értékesített áru ellenértékének megfelelő követelése keletkezik velünk szemben, ez az oka tehát annak, amiért a számla jobb oldalának megnevezése „Követel”. (PACIOLI 1494)

Nagyon fontos azonban hangsúlyozni, hogy ez az összefüggés kizárólag a vevők és szállítók esetében értelmezhető, a könyvviteli számlák használatának kiterjesztésével elvesztette értelmét, így a „Tartozik” és „Követel” fordulatok a könyvviteli számlák esetében pusztán megnevezést jelentenek, bármiféle mögöttes tartalom nélkül.

Minden egyes könyvelési tétel legalább két könyvviteli számlát érint, az egyik számla „Tartozik” oldalára, a másik számla „Követel” oldalára könyvelünk, a két számla az érintett gazdasági esemény vonatkozásában egymás ellenszámlái lesznek. „Tartozik” fogalom alatt egy számla „Tartozik” oldalán szereplő tételek összegét értjük, „Követel” fogalom alatt pedig a „Követel” oldal tételeinek összértékét. Egy számlának attól függően, hogy melyik oldal bonyolított nagyobb fogalmat, lehet „Tartozik”

vagy „Követel” egyenlege, ha két oldal megegyezik egymással, akkor a számlának nincs egyenlege.

Az alábbiakban a négyzámlasoros-elmélet szerinti eszköz-, forrás-, költség- és eredményszámlákat mutatjuk be.

3.1.1.1. Mérlegszámlák

A mérlegtételekről eszközszámlát vagy forrásszámlát vezetünk. Mivel az eszközöknek és forrásoknak mindig meg kell egyezniük egymással, illetve a kettős könyvvitel technikájából adódóan e számlák egymásnak tükröképei, működési elvük egymással ellentétes. Az eszköz- és forrás-számlákon történő könyvelés az alábbiak szerint történik:

T	Eszközszámlák	K	T	Forrásszámlák	K
	Nyitás	Csökkenés		Csökkenés	Nyitás
	Növekedés	Zárás		Zárás	Növekedés

Az eszközszámlák „Tartozik” oldalán szerepel tehát a nyitóegyenleg és a növelő tételek, míg a számlát követel oldalon csökkentjük és zárjuk, ennek megfelelően az eszközszámláknak általában „Tartozik” egyenlege van. A forrásszámlákat pedig „Követel” oldalon nyitjuk és növeljük, míg „Tartozik” oldalon szerepelnek a csökkentések és a zárlati átvezetés, így „Követel” egyenlegük van.

3.1.1.2. Költség számlák

A költség számlák működési elve az eszközszámlák működési elvét követi; a növekedéseket a számla „Tartozik” oldalán, míg a csökkenéseket a számla „Követel” oldalán kell könyvelni.

T	Költség számlák	K
	Növekedés	Csökkenés

A számla működési elve logikus, hiszen költségnövekedésre az eszközök csökkenésével vagy a források növekedésével kerülhet sor.

3.1.1.3. Eredményszámlák

A gazdálkodó által realizált eredményt a mérleg forrásokoldalán, azon belül is a saját források között számolják el. Ez az jelenti, hogy az eredményszámlák működési elve logikusan a forrásszámlák működési elvét követi; ez részben igaz is, azonban mivel az eredmény mértéke (és előjele) az azt alkotó összetevőktől függ, így szükséges az eredményszámlát bevételszámlákra és ráfordításszámlákra bontani.

T	Ráfordításszámlák		K	T	Bevételszámlák		K
	Növekedés	Csökkenés			Csökkenés	Növekedés	

Fentiek értelmében külön számlán kell nyilvántartani az eredményt csökkentő tételeket (ráfordítások) és az eredményt növelő tételeket (bevételek).

3.1.1.4. Technikai számlák

A mérlegszámlákon, költség számlákon és eredmény számlákon kívül a könyvelési feladatok ellátása érdekében szükség van technikai számlákra, amelyeknek nincs gazdasági tartalmuk, pusztán könyveléstechnikai szempontból szükséges a használatuk. A technikai számláknak használatukat követően nem maradhat egyenlege.

A technikai számlákon kívül szükséges még helyesbítő számlák alkalmazása is, amelyek az eszközök vagy források adatállományát helyesbítik szükséges esetben.

3.1.2. Egységes számlakeret

Az egységes számlakeret célja, hogy a gazdálkodó eszközeinek és forrásainak, a gazdasági műveletek eredményre gyakorolt hatásának egységes rendszerbe foglalásával segítséget adjon a gazdálkodó számvitelének megszervezéséhez, biztosítsa a számviteli törvény szerinti, illetve a számviteli törvény felhatalmazása alapján kiadott kormányrendelet szerinti beszámoló elkészítéséhez szükséges alapinformációkat.

A számviteli gyakorlatban a számlakeret felépítésénél a decimális rendszer érvényesül. A számlakeret legnagyobb egysége a számlaosztály,

ezt jelöli az első számjegy. A számlaosztályokon belül számlacsoportok (2. számjegy), a számlacsoportokon belül számlák (3. számjegy) találhatóak. A számlákat tovább bonthatjuk alszámlákra (4. számjegy), illetve részletező számlákra (5. számjegy).

Az egyes számlaosztályok tartalmát a számviteli törvény meghatározza, innentől kezdve a gazdálkodó maga alakíthatja ki számlarendjét, a legtöbb gazdálkodó azonban átveszi a minisztérium által kidolgozott számlatükrot.

3.1.2.1. Számlaosztályok tartalma a számviteli törvény szerint

Az 1–4. számlaosztály tartalmazza a mérlegszámlákat, ezen belül az 1–3. számlaosztály az eszköz-, a 4. számlaosztály pedig a forrásszámlákat. E számlaosztályok számlái biztosítják a mérleg elkészítéséhez szükséges adatokat.

Az *1. számlaosztály* az immateriális javak, a tárgyi eszközök (ideértve a rendeltetésszerűen használatba nem vett, üzembe nem helyezett beruházásokat is), valamint a befektetett pénzügyi eszközök nyilvántartására szolgáló számlákat foglalja magában.

A *2. számlaosztály* a vásárolt és a saját előállítású készleteket tartalmazza.

A *3. számlaosztály* tartalmazza a készletek kivételével a forgóeszközök (a pénzeszközök, az értékpapírok, a vevőkkel, az adósokkal, a munkavállalókkal és a tagokkal, az állami költségvetéssel és az egyéb szervezetekkel szembeni követelések), továbbá az aktív időbeli elhatárolások számláit. Az állami költségvetéssel szemben természetesen nemcsak kötelezettsége, hanem követelése is fennállhat a gazdálkodónak.

A *4. számlaosztályban* kell kimutatni az eszközök forrásait. Idetartoznak a saját tőke, a céltartalékok, a hosszú és rövid lejáratú kötelezettségek, valamint a passzív időbeli elhatárolások számlái.

Az eredménykimutatás elkészítéséhez, a mérleg szerinti eredmény megállapításához szükséges adatokat az 5. és a 8–9. számlaosztály számlái tartalmazzák.

A *5. számlaosztály* a költségeket költségnemek szerint csoportosítva tartalmazza. A számlaosztály az alábbi költségnemeket ismeri:

- anyagköltség;
- igénybe vett szolgáltatások költségei;
- egyéb szolgáltatások költségei;
- bérköltség;
- személyi jellegű egyéb kifizetések;

- bérjárulékok;
- értékcsökkenési leírás.

A számlaosztályon belül – az eredménykimutatást összköltségeljárással készítő vállalkozónak – elkülönítetten kell kimutatni az – egyébként költségnemnek, költségmegtérülésnek nem minősülő – aktivált saját teljesítmények tárgyevi értékének változását mint a vele azonos nagyságú közvetlen költségek fedezetét és a nem értékesített teljesítmények közvetlen önköltséggel azonos értékét.

A 8. számlaosztály az összköltségeljárással készülő eredménykimutatáshoz tartalmazza:

- az anyagjellegű ráfordításokat (ezen belül az anyagköltséget, az igénybe vett szolgáltatások értékét, az egyéb szolgáltatások értékét, az eladott áruk beszerzési értékét, az eladott [közvetített] szolgáltatások értékét);
- a személyi jellegű ráfordításokat (ezen belül a bérköltséget, a személyi jellegű egyéb kifizetéseket, a bérjárulékokat);
- az értékcsökkenési leírást;
- az egyéb ráfordításokat;
- a pénzügyi műveletek ráfordításait;
- az eredményt terhelő adót.

Látható, hogy az itt felsorolt tételek egy része a költségek között is megjelenik. Természetesen ugyanazokról a tételekről van szó, amelyeket a gazdálkodó az üzleti év végén átvezet a költségek közül a ráfordítások közé.

A 8. számlaosztály a forgalmiköltség-eljárással készülő eredménykimutatáshoz tartalmazza:

- az értékesítés elszámolt közvetlen önköltségét;
  - az eladott áruk beszerzési értékét;
  - az eladott (közvetített) szolgáltatások értékét;
  - az értékesítés közvetett költségeit (ezen belül az értékesítési, forgalmazási, az igazgatási, az egyéb általános költségeket);
  - az egyéb ráfordításokat;
- a pénzügyi műveletek ráfordításait;
- az eredményt terhelő adót.

A 9. számlaosztályban kell kimutatni az értékesítés árbevételét, az egyéb bevételeket, a pénzügyi műveletek bevételeit.

A *6. számlaosztály* költséghelyek költségeit, általános költségeket tartalmaz, a *7. számlaosztály* pedig a gazdálkodó által ellátott tevékenységekhez rendeli hozzá a költségeket. E két számlaosztály használata nem kötelező, a gazdálkodó döntésének megfelelően használható a vezetői információk biztosítására, vezetői számviteli vagy egyéb nyilvántartások vezetése érdekében. E számlaosztályok szabad használata lehetővé teszi a vállalkozáson belüli egységek elszámoltatását, a költséggazdálkodás, az önköltségszámítás sajátos rendszerének kialakítását.

A *0. számlaosztály* azokat a nyilvántartási számlákat tartalmazza, amelyek nem jelennek meg a mérlegben vagy az eredménykimutatásban, de nyilvántartásukat előírja a törvény. A 0. számlaosztályban a mérlegen kívüli tételeket is ki kell mutatni. Ilyenek a függő kötelezettségek, a biztos (jövőbeni) kötelezettségek – külön kiemelve a határidős, az opciós ügyletek és swap ügyletek határidős részének szerződés szerinti értékét mindaddig, amíg a kötelezettség, az ügylet teljesítése (lezárása) meg nem történt, szerződés szerint le nem járt – továbbá a határidős, az opciós ügyletek és swap ügyletek határidős ügyletrésze miatt fennálló követelések.

3.1.3. Számlarend

A gazdálkodó a számviteli törvény által megszabott keretek között maga alakíthatja ki számlarendjét.

A kettős könyvvitelt vezető gazdálkodó az egységes számlakeret előírásainak figyelembevételével olyan számlarendet köteles készíteni, amely szerinti könyvvezetés a számviteli törvényben előírt beszámoló készítését maradéktalanul biztosítja.

A számlarendnek szükségszerűen tartalmaznia kell:

- az alkalmazásra kijelölt számlák számjelét és megnevezését;
- a számlák tartalmát, ha az a számlák megnevezéséből egyértelműen nem következik, továbbá a számla értéke növekedésének, csökkenésének jogcímeit, a számlát érintő gazdasági eseményeket, azok más számlákkal való kapcsolatát;
- a főkönyvi számla és az analitikus nyilvántartás kapcsolatát;
- a számlarendben foglaltakat alátámasztó bizonylati rendet.

A számlarend összeállításáért, annak folyamatos karbantartásáért, a naprakész könyvvezetés helyességéért a gazdálkodó képviselőjére jogosult személy

a felelős. Az újonnan alakuló gazdálkodó köteles számlarendjét a megalkulás időpontjától számított 90 napon belül, az egyszeres könyvvitelről a kettős könyvvitelre áttérő gazdálkodó az áttérés időpontjáig elkészíteni.

A számviteli törvény változása esetén a számlarend szükséges módosítását a törvényi változás hatálybalépését követő 90 napon belül kell elvégezni. A gazdálkodónak a könyvvezetésre, a bizonylatolásra vonatkozó részletes belső szabályait úgy kell kialakítania, hogy az a mérleg és az eredményki-mutatás alátámasztásán túlmenően a kiegészítő melléklet adatainak közvetlen alátámasztására is alkalmas legyen.

3.1.4. Idősoros elszámolás

A könyvviteli számlákon történő könyvelést szokás főkönyvi könyvelésnek vagy számlasoros könyvelésnek is nevezni. A főkönyv a gazdálkodónál alkalmazásban lévő számlák összességét alkotja, így itt valamennyi gazdasági eseménnyel kapcsolatban fellelhető információ. Az egyes számlák viszont csak saját magukról nyújtanak információt, így elég körülményes feladat itt visszakeresni a rögzített események gazdasági tartalmát. Éppen ezért a gazdálkodó a könyvviteli számlák vezetése mellett (számlasoros nyilvántartás) párhuzamosan célszerű vezetnie egy másik nyilvántartást (idősoros nyilvántartás), amelyben az egyes gazdasági események sor-számozva, időbeni felmerülésük sorrendjében szerepelnek. Az idősoros elszámolás eszköze a napló.

2. táblázat

Idősoros nyilvántartás

Sorszám	Gazdasági esemény megnevezése	Számbla		Összeg	
		Tartozik	Követel	Tartozik	Követel
1.					
2.					
n.					

Forrás: a szerző szerkesztése

A naplóban tehát feltüntetik:

- valamennyi gazdasági esemény dátuma, sorszáma, megnevezése;
- valamennyi gazdasági eseménnyel érintett főkönyvi számla számlaszáma;
- a tartozik és követel összegek.

3.1.5. Főkönyvi kivonat

A főkönyvi kivonat a gazdálkodó által megnyitott, alkalmazott főkönyvi számlák adataiból készülő összesített kimutatás. A főkönyvi kivonat ellenőrzési céllal készül, hiszen a kettős könyvelés alapelvéből kiindulva a forgalom és az egyenleg tartozik és követel főösszegeinek meg kell egyeznie egymással. A forgalom adott főkönyvi számla tartozik és követel oldalán szereplő tételek összértékét adja meg, az egyenleg pedig a tartozik és követel forgalmak különbségét. Egy számlának attól függően lesz, *tartozik vagy követel* egyenlege, hogy melyik oldalán szerepel magasabb összeg.

3. táblázat

Főkönyvi kivonat

Főkönyvi számla		Forgalom		Egyenleg	
Száma	Megnevezése	Tartozik	Követel	Tartozik	Követel
Összesen:					

Forrás: a szerző szerkesztése

A főkönyvi kivonat forgalom-főösszegeinek összevetését próbamérlegnek, míg az egyenleg-főösszegek összehasonlítását nyersmérlegnek nevezzük.

3.1.6. Könyvviteli zárlat

A könyvviteli zárlati tevékenységhez az üzleti év végén a folyamatos könyvelés teljessé tétele érdekében végzett kiegészítő, helyesbítő, egyeztető, összesítő könyvelési munkák és a számlák technikai lezárása tartoznak.

A kettős könyvvitelt vezető gazdálkodó a könyvviteli számlákból az általa választott időszakonként, de legalább a beszámoló elkészítését, valamint a más jogszabályban előírt, a számviteli adatokon alapuló adat-szolgáltatás teljesítését megelőzően, annak alátámasztására főkönyvi kivonatot köteles készíteni.

3.1.7. Esettanulmány

A tananyag jelen része az eddig felvázolt ismeretek gyakorlati érvényesülését szemlélteti. Az egyszerűség kedvéért a példában szereplő társaságot üzleti év végén hozzák létre, előtársasági időszakban nem végez tevékenységet, induló vagyona a cégbejegyzés és a tevékenység megkezdése közötti időszakban nem változik. A gazdasági események rögzítése során – ugyancsak az egyszerűség kedvéért – jelen esetben eltekintünk a bérelszámolástól, zárlati és egyéb teendőktől, az áfa elszámolását pedig a későbbiekben tárgyaljuk.

Az „Ügynevezett Hal Kft.” – megoldott példa

Alapítás: 2017. december 18.

Cégbejegyzés: 2017. december 27.

Alaptevékenység: Halfeldolgozás, -tartósítás

Alapítás költségei: –

Jegyzett tőke: 34 000 E Ft

Az alapítók bocsátották a társaság rendelkezésére:

12 000 E Ft – Halfeldolgozó üzem

5 000 E Ft – Üzlethelyiség

5 000 E Ft – Gépek

12 000 E Ft – Pénzbeli hozzájárulás

Tevékenység megkezdésének időpontja: 2018. január 1.

Nyitómérleg – 2018. január 1.

Eszközök		Források	
A. Befektetett eszközök	22 000	D. Saját tőke	34 000
I. Immateriális javak		I. Jegyzett tőke	34 000
II. Tárgyi eszközök	22 000	E. Céltartalékok	
1. Ingatlanok és kapcs. v. ért. j.	17 000		
2. Műszaki berend., gépek, jármű	5 000		
III. Befektetett pénzügyi eszközök			

Eszközök		Források	
<i>B. Forgóeszközök</i>		<i>F. Kötelezettségek</i>	
I. Készletek		II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	
II. Követelések		III. Rövid lejáratú kötelezettségek	
III. Értékpapírok		G. Passzív időbeli elhatárolások	
IV. Pénzeszközök	12 000		
2. Bankbetétek	12 000		
C. Aktív időbeli elhatárolások			
Eszközök összesen	34 000	Források összesen	34 000

Gazdasági események a 2018. évben:

- A társaság 7 000 E Ft értékben árut vásárol, a vételárat 60 napon belül átutalással fogja rendezni.
- A társaság 3 000 E Ft értékben anyagot vásárol, azonnal kifizeti a vételárat, a hitelintézeti értesítés megérkezett.
- A társaság rendezi szállítói tartozásait, a hitelintézeti értesítés megérkezett.
- A kiszállítások kezelése érdekében a társaság vásárol egy 2 000 E Ft értékű kisbuszt, amelyet (azonnal) 2018. július 1-én helyez üzembe. A kisbuszt rövid lejáratú hitelből finanszírozza.
- A társaság 3 200 E Ft értékű árut értékesít 6 500 E Ft-ért. Az ellenértéket a vevő átutalással fogja megfizetni.
- A hitel után fizetendő kamat 100 E Ft.
- A vevő rendezi tartozását.

A tárgyi eszközök értékcsökkenése a következők szerint alakul:

Halfeldolgozó üzem	600 E Ft
Üzlethelyiség	25 E Ft
Gépek	100 E Ft
Kisbusz	500 E Ft

Könyvelés idősorosan:

Ssz.	Gazdasági esemény megnevezése	Számla		Összeg	
		Tartozik	Követel	Tartozik	Követel
0.	Nyitás	1. Ingatlanok	4. Nyitómérleg	12 000	12 000
0.	Nyitás	1. Ingatlanok	4. Nyitómérleg	5 000	5 000
0.	Nyitás	1. Műsz. gépjármű	4. Nyitómérleg	5 000	5 000
0.	Nyitás	3. Elsz. betét	4. Nyitómérleg	12 000	12 000
0.	Nyitás	4. Nyitómérleg	4. Jegyzett tőke	34 000	34 000
1.	Áruvásárlás	2. Áruk	4. Szállítók	7 000	7 000
2.	Anyagvásárlás	2. Anyagok	3. Elsz. betét	3 000	3 000
3.	Szállítói tart. rend.	4. Szállítók	3. Elsz. betét	7 000	7 000
4.	Kisbuszvásárlás	1. Műsz. gépjármű	4. Röv. lej. hit.	2 000	2 000
5.1.	Áruértékesítés	3. Vevők	9. Árbevétel	6 500	6 500
5.2.	Készletcsökkenés	8. ELÁBÉ	2. Áruk	3 200	3 200
6.	Fizetett kamat	8. Pénzügy műv.ráf.	3. Elsz. betét	100	100
7.	Vevő köv. rend.	3. Elsz. betét	3. Vevők	6 500	6 500
8.1.	ÉCS-Ing1	5. Értécsökk. leír.	1. Ing. ÉCS	600	600
8.2.	ÉCS-Ing2	5. Értécsökk. leír.	1. Ing. ÉCS	25	25
8.3.	ÉCS-Műsz. gépjármű 1	5. Értécsökk. leír.	1. M.g.j. ÉCS	100	100
8.4.	ÉCS-Műsz. gépjármű 2	5. Értécsökk. leír.	1. M.g.j. ÉCS	500	500

Könyvelés számlasorosan:

T	1. Ingatlanok	K	T	1. Műsz. gép., járm.	K
	0/12 000			0/5000	
	0/5 000			4/2000	
T	3. Elsz. betét	K	T	4. Jegyzett tőke	K
	0/12 000	2/3000			0/34 000
		3/7000			
	7/6 500	6/100			

T	4. Nyitómérleg	K	T	2. Áruk	K
	0/34 000	0/12 000		1/7000	5,2/3200
		0/5 000			
		0/5 000			
		0/12 000			
T	4. Szállítók	K	T	2. Anyagok	K
	3/7000	1/7000		2/3000	
T	4. Rövv. lej. hit.	K	T	3. Vevők	K
		4/2000		5,1/6500	7/6500
T	9. Árbevétel	K	T	8. ELÁBÉ	K
		5,1/6500		5,2/3200	
T	8. Pénzügy. műv. ráf	K	T	5. Értécsökk. leír	K
	6/100			8,1/600	
				8,2/25	
				8,3/100	
				8,4/500	
T	1. Ing. ÉCS	K	T	1. Műsz. gépjármű ÉCS	K
		8,1/600			8,3/100
		8,2/25			8,4/500

Főkönyvi kivonat:

Szla.	Megnevezés	Tartozik forg.	Követel forg.	Tartozik egy.	Követel egy.
1.	Ingatlanok	17 000	0	17 000	0
1.	Ingatlanok ÉCS	0	625	0	625
1.	Műsz. gépjármű	7 000	0	7 000	0
1.	Műsz. gépjármű ÉCS	0	600	0	600
2.	Áruk	7 000	3 200	3 800	0
2.	Anyagok	3 000	0	3 000	0
3.	Elszámolási betét	18 500	10 100	8 400	0
3.	Vevők	6 500	6 500	0	0
4.	Jegyzett tőke	0	34 000	0	34 000
4.	Szállítók	7 000	7 000	0	0
4.	Röv. lej. hit.	0	2 000	0	2 000
1–4.	Összesen	66 000	64 025	39 200	37 225
5.	Értécsökk. leír.	1 225	0	1 225	0
8.	ELÁBÉ	3 200	0	3 200	0
8.	Pénzügy. műv. ráf.	100	0	100	0
9.	Árbevétel	0	6 500	0	6 500
5–9.	Összesen	4 525	6 500	4 525	6 500
1–9.	Összesen	70 525	70 525	43 725	43 725

Eredménykimutatás összköltségeljárással:

Árbevétel	6500
ELÁBÉ	3200
Értécsökkenési leírás	1225
Pénzügyi műveletek ráfordításai	100
Eredmény	1975

Zárómérleg – 2018. december 31.

Eszközök		Források	
<i>A. Befektetett eszközök</i>	22 775	<i>D. Saját tőke</i>	35 975
I. Immateriális javak		I. Jegyzett tőke	34 000
II. Tárgyi eszközök	22 775	VII. Eredmény	1 975
1. Ingatlanok és kapcs. v. ért. j.	16 375	<i>E. Céltartalékok</i>	
2. Műszaki berend., gépek, jármű	6 400		
III. Befektetett pénzügyi eszközök			
<i>B. Forgóeszközök</i>	15 200	<i>F. Kötelezettségek</i>	2 000
I. Készletek	6 800	II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	2 000
II. Követelések		III. Rövid lejáratú kötelezettségek	
III. Értékpapírok		G. Passzív időbeli elhatárolások	
IV. Pénzeszközök	8 400		
2. Bankbetétek			
C. Aktív időbeli elhatárolások			
Eszközök összesen	37 975	Források összesen	37 975

3.2. Gyakorlati példák

1. feladat

A Fashion Kereskedő Kft. adatai:

Alapítás:	2016. december 20.
Cégbejegyzés:	2016. december 28.
Alaptevékenység:	ruházati nagykereskedelem
Alapítási költségek:	0 E Ft (az egyszerűség kedvéért)
Jegyzett tőke:	28 000 E Ft

Alapítók által rendelkezésre bocsátott eszközök:

Pénzbeli hozzájárulás:	10 000 E Ft
Apport:	18 000 E Ft
Üzlethelység:	12 000 E Ft
Műszaki gépek, berendezések:	4 000 E Ft
Egyéb berendezések, felszerelések:	2 000 E Ft

Tevékenység megkezdésének időpontja: 2017. január 1.

Kiegészítő információk:

Az egyszerűség kedvéért feltételezzük, hogy az első üzleti évben (2017. 01. 01. – 2017. 12. 31.) a vállalkozás induló vagyona nem változott, azaz gazdasági esemény nem volt. Az általános forgalmi adó elszámolásától az egyszerűség kedvéért eltekintünk.

Gazdasági események a 2017. üzleti évben:

1. A működési kiadások teljesítése érdekében 1000 E Ft készpénz felvétele történt a bankszámláról.
2. A vállalkozás 6000 E Ft-ért árut vásárolt.
3. A vásárolt árukészlet ellenértékéből 2000 E Ft-ot átutalással kiegyenlítettek.
4. Az áruvásárlásból fennmaradó tartozást a vállalkozás rövid lejáratú hitelkeretének terhére egyenlítette ki.
5. A vállalkozás 5300 E Ft könyv szerinti értékű árukészletet értékesített 10 000 E Ft-ért. Az ellenértéket átutalással egyenlítik ki.
6. A vevő tartozásából 8000 E Ft-ot átutalással rendezett.
7. A hitel után fizetett kamat 400 E Ft.
8. A tárgyi eszközök tárgyévi értékcsökkenése 3600 E Ft (ebből üzlethelység: 1600 E Ft; műszaki gépek, berendezések: 1400 E Ft; egyéb berendezések, felszerelések: 600 E Ft).

Nyitó mérleg 2017. január 1.

Eszközök (aktívák)		Források (passzívák)	
A.	Befektetett eszközök	D.	Saját tőke
I.	Immateriális javak	I.	Jegyzett tőke
II.	Tárgyi eszközök	E.	Céltartalékok

Eszközök (aktívák)		Források (passzívák)	
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok		F. Kötelezettségek	
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek		I. Hátrasorolt kötelezettségek	
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek		II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	
III. Befektetett pénzügyi eszközök		III. Rövid lejáratú kötelezettségek	
B. Forgóeszközök			
I. Készletek			
II. Követelések			
III. Értékpapírok			
IV. Pénzeszközök			
2. Bankbetétek			
C. Aktív időbeli elhatárolások		G. Passzív időbeli elhatárolások	
Eszközök összesen		Források összesen	

Könyvelés számlasorosan (főkönyvi számlavázakon)

T	1. Ingatlanok	K

T	1. Műszaki gépek	K

T	1. Ingatlanok ÉCS	K

T	1. Műszaki gépek ÉCS	K

T	1. Egyéb berendezések	K

T	2. Áruk	K

T	1. Egyéb berend. ÉCS	K

T	3. Vevők	K

T	3. Pénztár	K	T	3. Elsz. betét	K
T	4. Jegyzett tőke	K	T	4. Röv. lej. hit.	K
T	4. Szállítók	K	T	4. Nyitómérleg szla.	K
T	9. Árbevétel	K	T	8. ELÁBÉ	K
T	8. Pénzügy. műv. ráf.	K	T	5. Értécsökkenési leír	K

Könyvelés idősorosan:

Ssz.	Gazdasági esemény megnevezése	Számla		Összeg	
		Tartozik	Követel	Tartozik	Követel

Főkönyvi kivonat:

Szla.	Megnevezés	Tartozik forg.	Követel forg.	Tartozik egy.	Követel egy.
1.	Ingatlanok				
1.	Ingatlanok ÉCS				
1.	Műszaki gépek				
1.	Műszaki gépek ÉCS				

Szla.	Megnevezés	Tartozik forg.	Követel forg.	Tartozik egy.	Követel egy.
1.	Egyéb berendezések				
1.	Egyéb berend. ÉCS				
2.	Áruk				
3.	Vevők				
3.	Pénztár				
3.	Elszámolási betét				
4.	Jegyzett tőke				
4.	Rövid lejáratú hitel				
4.	Szállítók				
4.	Nyitómérleg szla.				
1-4.	Összesen				
5.	Értécsökkenési leír.				
8.	ELÁBÉ				
8.	Pénzügy. műv. ráf.				
9.	Árbevétel				
5-9.	Összesen				
1-9.	Összesen				

Zárómérleg, 2017. december 31.

Eszközök (aktívák)		Források (passzívák)	
A.	Befektetett eszközök	D.	Saját tőke
I.	Immateriális javak	I.	Jegyzett tőke
II.	Tárgyi eszközök	E.	Céltartalékok
1.	Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni ért. jogok	F.	Kötelezettségek
2.	Műszaki berendezések, gépek, járművek	I.	Hátrasorolt kötelezettségek
3.	Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	II.	Hosszú lejáratú kötelezettségek
III.	Befektetett pénzügyi eszközök	III.	Rövid lejáratú kötelezettségek
B.	Forgóeszközök		
I.	Készletek		

II. Követelések			
III. Értékpapírok			
IV. Pénzeszközök			
2. Bankbetétek			
C. Aktív időbeli elhatárolások		G. Passzív időbeli elhatárolások	
Eszközök összesen		Források összesen	

Eredménykimutatás, 2017. december 31. – E Ft-ban

Megnevezés	Tárgyév
Árbevétel	
ELÁBÉ	
Értécsökkenési leírás	
Pénzügyi műveletek ráfordításai	
Eredmény	

2. feladat

Egy havi áfabevalló gazdálkodó az alábbi beszerzéseket és értékesítéseket teljesíti szeptember hónap folyamán.

Beszerzések:

- Szept. 2. Áruvásárlás 200 000 Ft + áfa értékben, a vételár kiegyenlítésére később kerül sor.
- Szept. 9. Anyagbeszerzés 150 000 Ft + áfa értékben, a vételár kiegyenlítése készpénzben megtörténik a helyszínen.
- Szept. 16. Áruvásárlás 240 000 Ft + áfa értékben, vételár kiegyenlítésére 30 napos haladékot adott volna a szállító, de a gazdálkodó a helyszínen készpénzben rendezte a számlát.
- Értékesítések:
- Szept. 17. 120 000 Ft értékű áru értékesítése 140 000 Ft + áfa értékben, az eladási ár rendezésére később kerül sor.

- Szept. 22. A korábban vásárolt anyagok felét a gazdálkodó nem fogja tudni felhasználni. Továbbértékesíti 60 000 Ft + áfa összegben, a vásárló azonnal készpénzben fizet.
- Szept. 30. 100 000 Ft értékű áru eladása 110 000 Ft + áfa értéken, az ellenérték kiegyenlítésére később kerül sor.
- Áfarendezés:
- Okt. 17. Áfaszámlák rendezése szeptember hónapra.
- Okt. 20. Áfa megfizetése, vagy visszaigénylés teljesítése.

Könyvelje le a beszerzéssel, értékesítéssel és áfarendezéssel kapcsolatos gazdasági eseményeket!

Könyvelés idősorosan:

Ssz.	Gazdasági esemény megnevezése	Számla		Összeg	
		Tartozik	Követel	Tartozik	Követel

Könyvelés számlasorosan:

<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%; text-align: right;">T</td> <td style="width: 40%; text-align: right;">381.</td> <td style="width: 10%; text-align: center;"> </td> <td style="width: 10%; text-align: left;">K</td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">Ny.</td> <td style="text-align: right;">2 000 000</td> <td style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; height: 20px;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	T	381.		K		Ny.	2 000 000				<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%; text-align: right;">T</td> <td style="width: 40%; text-align: right;">384.</td> <td style="width: 10%; text-align: center;"> </td> <td style="width: 10%; text-align: left;">K</td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: right;">Ny.</td> <td style="text-align: right;">9 000 000</td> <td style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; height: 20px;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	T	384.		K		Ny.	9 000 000			
T	381.		K																		
Ny.	2 000 000																				
T	384.		K																		
Ny.	9 000 000																				
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%; text-align: right;">T</td> <td style="width: 40%; text-align: right;">26–28.</td> <td style="width: 10%; text-align: center;"> </td> <td style="width: 10%; text-align: left;">K</td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; height: 20px;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	T	26–28.		K							<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%; text-align: right;">T</td> <td style="width: 40%; text-align: right;">454.</td> <td style="width: 10%; text-align: center;"> </td> <td style="width: 10%; text-align: left;">K</td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; height: 20px;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	T	454.		K						
T	26–28.		K																		
T	454.		K																		
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%; text-align: right;">T</td> <td style="width: 40%; text-align: right;">21–22.</td> <td style="width: 10%; text-align: center;"> </td> <td style="width: 10%; text-align: left;">K</td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; height: 20px;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	T	21–22.		K							<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%; text-align: right;">T</td> <td style="width: 40%; text-align: right;">311.</td> <td style="width: 10%; text-align: center;"> </td> <td style="width: 10%; text-align: left;">K</td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; height: 20px;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	T	311.		K						
T	21–22.		K																		
T	311.		K																		

T	466.	K

T	467.	K

T	468.	K

T	811.	K

T	91–92.	K

T	814.	K

A mérleg előírt tagolása

Eszközök (aktívák)

Források (passzívák)

A. Befektetett eszközök

I. Immateriális javak

1. Alapítás-átszervezés aktívált értéke
2. Kísérleti fejlesztés aktívált értéke
3. Vagyoni értékű jogok
4. Szellemi termékek
5. Üzleti vagy cégérték
6. Immateriális javakra adott előlegek
7. Immateriális javak érték-helyesbítése

II. Tárgyi eszközök

1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek

D. Saját tőke

I. Jegyzett tőke

Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken

II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)

III. Tőketartalék

IV. Eredménytartalék

V. Lekötött tartalék

VI. Értékelési tartalék

1. Értékhelyesbítés értékelési tartaléka
2. Valós értékelés értékelési tartaléka

VII. Adózott eredmény

E. Céltartalékok

1. Céltartalék a várható kötelezettségekre

4. Tenyészállatok
5. Beruházások, felújítások
6. Beruházásokra adott előlegek
7. Tárgyi eszközök értékhelyesbítése

III. Befektetett pénzügyi eszközök

1. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban
2. Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban
3. Tartós jelentős tulajdoni részesedés
4. Tartósan adott kölcsön jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló vállalkozásban
5. Egyéb tartós részesedés
6. Tartósan adott kölcsön egyéb részesedési viszonyban álló vállalkozásban
7. Egyéb tartósan adott kölcsön
8. Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír
9. Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése
10. Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete

B. Forgóeszközök

I. Készletek

1. Anyagok
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek
3. Növendék, hízó és egyéb állatok

2. Céltartalék a jövőbeni költségekre
3. Egyéb céltartalék

F. Kötelezettségek

I. Hátrасorolt kötelezettségek

1. Hátrасorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
2. Hátrасorolt kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
3. Hátrасorolt kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
4. Hátrасorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben

II. Hosszú lejáratú kötelezettségek

1. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök
2. Átváltoztatható és átváltozó kötvények
3. Tartozások kötvénykibocsátásból
4. Beruházási és fejlesztési hitelek
5. Egyéb hosszú lejáratú hitelek
6. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
7. Tartós kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési

4. Késztermékek
5. Áruk
6. Készletekre adott előlegek

II. Követelések

1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)
2. Követelések kapcsolt vállalkozással szemben
3. Követelések jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
4. Követelések egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
5. Váltókövetelések
6. Egyéb követelések
7. Követelések értékelési különbözete
8. Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete

III. Értékpapírok

1. Részesedés kapcsolt vállalkozásban
2. Jelentős tulajdoni részesedés
3. Egyéb részesedés
4. Saját részvények, saját üzletrészek
5. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
6. Értékpapírok értékelési különbözete

IV. Pénzeszközök

1. Pénztár, csekkek
2. Bankbetétek

C. Aktív időbeli elhatárolások

1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása

viszonyban lévő vállalkozásokkal szemben

8. Tartós kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
9. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek

III. Rövid lejáratú kötelezettségek

1. Rövid lejáratú kölcsönök
Ebből: az átváltoztatható és átváltozó kötvények
2. Rövid lejáratú hitelek
3. Vevőktől kapott előlegek
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)
5. Váltótartozások
6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
7. Rövid lejáratú kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal szemben
8. Rövid lejáratú kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek
10. Kötelezettségek értékelési különbözete
11. Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete

G. Passzív időbeli elhatárolások

-
2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	1. Bevételek passzív időbeli elhatárolása
3. Halasztott ráfordítások források (passzívák)	2. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása
	3. Halasztott bevételek

Vákát oldal

4. Mérleg

Ahogy korábban is említettük, a mérleg tagolására a számviteli törvény két verziót kínál, a gazdálkodónak ezek közül kell választania. Az alábbiakban a számviteli törvényben szereplő mérlegváltozatok közül az „A” változatot alapul véve vizsgáljuk meg a mérleg részletes felépítését. A mérleg bal oldalán szerepelnek az eszközök, jobb oldalán pedig a források.

4.1. Eszközök

A számviteli törvény egyértelművé teszi, hogy a mérlegben az eszközök között azokat a befektetett eszközöket és forgóeszközöket kell kimutatni, amelyeket a vállalkozó rendelkezésére, használatára bocsátottak, és amelyek a működést szolgálják, függetlenül attól, hogy ezen eszközök tulajdonjoga csak törvényben vagy szerződésben rögzített feltételek teljesítése után kerül át a vállalkozóhoz.

4.1.1. Befektetett eszközök

A befektetett eszközök közé kell besorolni:

- az immateriális javakat,
- a tárgyi eszközöket,
- a befektetett pénzügyi eszközöket.

A befektetett eszközök a tevékenységet, a működést tartósan, *legalább egy éven túl* – közvetlenül vagy közvetett módon – szolgálják. A „tartósan” fogalom minden esetben – tehát nem csak a befektetett eszközöknél – legalább egy évet meghaladó időtartamot jelent.

Az immateriális javak és a tárgyi eszközök azok az eszközök, amelyeket a vállalkozás *saját vállalkozásába* beruház, míg a befektetett pénzügyi eszközök *idegen vállalkozásba* történő befektetésnek minősülnek. Ilyen

befektetés lehet pusztán a vállalkozó saját finanszírozásában életre hívandó, működtetendő „idegen” vállalkozás, vagy más vállalkozókkal, esetleg állami szereplőkkel közösen történő befektetés. (NYIKOS 2013)

4.1.1.1. Immateriális javak

A számviteli törvény alapján *immateriális javak*, az olyan értékű nem anyagi eszközök, amelyek tartósan szolgálják a vállalkozás tevékenységét.

Az immateriális javak tehát olyan eszközök, amelyek

- *értékkel rendelkeznek*, azaz értékesíthetők vagy átruházhatók;
- *nem anyagi eszközök*, azaz fizikai formában „kézzel foghatóan” nem jelennek meg, ez a legfontosabb ismérve az immateriális javaknak a befektetett eszközökön belül;
- *tartósan*, azaz egy évnél hosszabb ideig szolgálják a vállalkozás tevékenységét.

Az immateriális javak között kell kimutatni:

1. alapítás-átszervezés aktivált értékét;
2. kísérleti fejlesztés aktivált értékét;
3. vagyoni értékű jogokat;
4. szellemi termékeket;
5. üzleti- vagy cégértéket;
6. immateriális javakra adott előlegeket;
7. immateriális javak értékhelyesbítését.

1. Alapítás-átszervezés aktivált értékeként:

- a vállalkozási tevékenység indításával, megkezdésével;
- jelentős bővítésével, átalakításával, átszervezésével kapcsolatos – beruházásnak, felújításnak nem minősülő;
- a külső vállalkozók által számlázott;
- a saját tevékenység során felmerült olyan közvetlen önköltségbe tartozó költségeket lehet kimutatni, amelyek
- az alapítás-átszervezés befejezését követően a tevékenység során a bevételekben várhatóan megtérülnek.

Idetartoznak például:

- a vállalkozás dizájnya kialakításának költségei;
- az indulással kapcsolatos marketingakciók költségei;

- a minőségbiztosítási rendszer bevezetésével kapcsolatos tevékenység költségei.

A vállalkozás azonban maga döntheti el, hogy az immateriális javak között kimutatja-e az alapítás-átszervezés aktivált értékét.

Amennyiben a vállalkozás az alapítás-átszervezés összegét nem mutatja ki az immateriális javak között, akkor azt teljes egészében mindjárt költségként számolja el (a költség fogalmáról a 5.4 fejezetben lesz szó). Ha a vállalkozás az alapítás-átszervezés összegét aktiválja az immateriális javak között, akkor annak összegét több éven át (maximum 5 év) értékcsökkenésként számolják el az eredmény terhére.

2. A kísérleti fejlesztés aktivált értékeként:

- a jövőben hasznosítható;
- a kísérleti fejlesztés eredményének jövőbeni hasznosításakor az árbevételben megtérülő;
- a kísérleti fejlesztés eredménye érdekében felmerült olyan számlázott összeget és
- a saját tevékenység során felmerült közvetlen önköltségbe tartozó költségeket lehet figyelembe venni,
- amelyek aktiválható termékben (szellemi termék, tárgyi eszköz, készlet) nem vehetők számításba, mivel a létrehozott termék piaci árát meghaladják.

A kísérleti fejlesztés állományba vett aktivált értéke nem haladhatja meg azt az összeget, amely várhatóan megtérül a kapcsolódó jövőbeni gazdasági haszonból a további fejlesztési költségek, a várható termelési költségek, illetve a termék értékesítése során közvetlenül felmerülő értékesítési költségek levonása után.

Szintén a vállalkozás döntheti el, hogy az immateriális javak között kimutatja-e a kísérleti fejlesztés aktivált értékét.

Amennyiben a vállalkozás a kísérleti fejlesztés összegét nem mutatja ki az immateriális javak között, akkor azt teljes egészében mindjárt költségként számolja el (a költség fogalmáról a 5.4 fejezetben lesz szó). Ha a vállalkozás a kísérleti fejlesztés összegét aktiválja az immateriális javak között, akkor annak összegét több éven át (maximum 5 év) értékcsökkenésként számolják el, az eredmény terhére.

3. Vagyoni értékű jogként azokat a megszerzett tartós jogokat kell kimutatni, amelyek nem kapcsolódnak ingatlanhoz.

Típusai:

- a bérleti jog,
- a használati jog,
- a vagyonkezelői jog,
- a szellemi termékek felhasználási joga,
- a licencek,
- a koncessziós jog,
- a játékjog,
- az ingatlanhoz nem kapcsolódó egyéb jogok.

4. *Szellemi termékek* közé sorolandók az alábbi tartós, nem anyagi javak:

- az iparjogvédelemben részesülő alkotások, ilyen különösen: szabadalom, használati minta, formatervezési minta, know-how, védjegy, földrajzi árujelző, kereskedelmi név;
- a szerzői jogvédelemben részesülő szerzői művek és szomszédos jogok, ilyenek különösen: szoftvertermékek, műszaki tervek;
- a jogvédelemben nem részesülő, de titkosságuk révén monopolizált szellemi javak, függetlenül attól, hogy használatba vették-e azokat vagy sem.

A szellemi termékek és a vagyoni értékű jogok jellemzően beszerzés, azaz vásárlás útján kerülnek a vállalkozás vagyonába.

5. *Üzleti vagy cégértékként* kell kimutatni a jövőbeni gazdasági haszon reményében teljesített többletkifizetés összegét. Üzleti vagy cégérték a megvásárolt üzletágért, telephelyért, üzlethálózatért fizetett ellenérték és a tételesen állományba vett eszközök és kötelezettségek együttes értékének különbözete.

6. *Az immateriális javakra adott előlegként* kell kimutatni az ilyen címen a szállítóknak átutalt, a levonható, előzetesen felszámított általános forgalmi adót nem tartalmazó összeget.

7. *Az immateriális javak értékhelyesbítéseként* csak a vagyoni értékű jogok, továbbá a szellemi termékek piaci értéke és könyv szerinti értéke, azaz a nettó értéke közötti különbözet mutatható ki.

4. táblázat
Immateriális javak állományváltozásai

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Vásárlás	Terv szerinti értékcsökkenés
Saját előállítás	Értékesítés
Apport átvétel	Apportba adás
Térítés nélküli átvétel	Térítés nélküli átadás
Ajándékként átvétel	Terven felüli értékcsökkenés
Követelés fejében történő átvétel	Hiány
Csere útján történő átvétel	Kár/megrongálódás
Fellelt leltári többlet	Selejtezés/megsemmisülés
Terven felüli értékcsökkenés visszaírása	Kötelezettség fejében történő átadás

Forrás: a szerző szerkesztése

Immateriális javakon belül a vagyoni értékű jogok és a szellemi termékek leggyakoribb gazdasági eseményeinek főkönyvi elszámolásai

Az immateriális javak főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlák:

I. Immateriális javak	11
Immateriális javak értékcsökkenése	119
Immateriális javak terven felüli értékcsökkenése	118
1. Alapítás-átszervezés aktivált értéke	111, 1191, 1181
2. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	112, 1192, 1192
3. vagyoni értékű jogok	113, 1193, 1183
4. Szellemi termékek	114, 1194, 1184
5. Üzleti vagy cégérték	115, 1195, 1185
6. Immateriális javakra adott előlegek	351
7. Immateriális javak érték helyesbítése	117

Immateriális javak vásárlása, saját fejlesztése

Az immateriális javakon belül a vagyoni értékű jogok és a szellemi termékek jellemzően vásárlás során kerülnek a vállalkozás eszközei közé. A vásárlás során a bekerülési érték a beszerzés értéke. Előfordulhat, hogy a szellemi termék saját előállítás, azaz fejlesztés során történik meg, kerül a vállalkozás eszközei közé. Saját fejlesztés során a bekerülési érték az előállítási költség

lesz, amely az előállítás, azaz a szellemi termék fejlesztésével kapcsolatos közvetlen költségeket jelenti (például a fejlesztéssel foglalkozó dolgozók személyi jellegű ráfordításai és a fejlesztéshez felhasznált anyagköltségek).

Vagyoni értékű jog/szellemi termék vásárlásának főkönyvi elszámolása:

1a. Vételár számla alapján

T 113 Vagyoni értékű jogok/114. Szellemi termékek   K 454 Szállítók

1b. Kapcsolódó áfa elszámolása

T 466 Előzetesen felszámított áfa   K 454 Szállítók

Saját fejlesztésű szellemi termékekkel kapcsolatos főkönyvi elszámolás:

1a. Előállítás költségei

T51–57 Költségnemek   K 1–4 Eszközök/Források

1b. Közvetlen költségek aktiválása a szellemi termékek között

T 114 Szellemi termékek   K 582 Saját előállítású eszközök aktivált értéke

Immateriális javak terv szerinti értékcsökkenésének főkönyvi elszámolása:

1. Terv szerinti értékcsökkenésének elszámolása

T 571 Terv szerinti értékcsökkenés   K 119 Immateriális javak terv szerinti értékcsökkenése

Az immateriális javak értékcsökkenését a bruttó érték számlához tartozó helyesbítő számlán kell könyvelni, így az immateriális javak bruttó értéke és az elszámolt értékcsökkenése a főkönyvi elszámolásban elkülönítetten jelenik meg. A két számla összevont egyenlege mutatja a mérleg értéket az eszközök nettó értékét.

Immateriális javak terven felüli értékcsökkenésének főkönyvi elszámolása:

1. Terven felüli értékcsökkenésének elszámolása

T 866 Egyéb ráfordítás   K 118 Immateriális javak terven felüli értékcsökkenése

2. Terven felüli értékcsökkenés visszaírása

T 118 Immateriális javak terven felüli értékcsökkenése   K 966 Egyéb bevételek

Apportként átvett vagyoni értékű jogok, szellemi termékek főkönyvi elszámolása:

1a. Apportként átvett immateriális javak bekerülési értékének állományba vétele

T 113 Vagyoni értékű jogok/114 Szellemi termékek K 479 Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

1b. Kapcsolódó áfaelszámolás, ha az átadónál áfafizetési kötelezettség keletkezik:

T 466. Előzetesen felszámított áfa K 479 Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

2. Jegyzett tőke állományba vétele, a cégbírószági bejegyzéssel egyidejűleg

T 33 Jegyzett, de még be nem fizetett tőke K 411 Jegyzett tőke

3. Rendező tétel elszámolása

T 479 Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek K 33 Jegyzett, de még be nem fizetett tőke

Vagyoni értékű jogok, szellemi termékek értékesítésének főkönyvi elszámolása:

Az értékesített vagyoni értékű jog vagy szellemi termék áfa nélküli eladási ára bevételként, az értékesített vagyoni értékű jog vagy szellemi termék könyv szerinti, azaz nettó értéke ráfordításként kell, hogy megjelenjen a beszámolóban.

1a. Vagyoni értékű jog, szellemi termék áfa nélküli eladási ára

T 311 Vevők K 961 Egyéb bevétel

1b. Fizetendő áfa

T 311 Vevők K 467 Fizetendő áfa

2a. Vagyoni értékű jog, szellemi termék bruttó értékének kivezetése

T 861 Egyéb ráfordítás K 113 Vagyoni értékű jogok/114. Szellemi termékek

2b. Vagyoni értékű jog, szellemi termék halmozott értékcsökkenésének kivezetése

T 1193 Vagyoni értékű jogok és-jé/1194. Szellemi termékek és-jé

K 861 Egyéb ráfordítás

2c. Vagyoni értékű jog, szellemi termék terven felüli értékcsökkenésének kivezetése

T 1183 Vagyoni értékű jogok és-jé/1184 Szellemi termékek és-jé

K 861 Egyéb ráfordítás

4.1.1.2. Tárgyi eszközök

A számviteli törvény szerint a *tárgyi eszközök* olyan rendeltetésszerűen használatba vett, üzembe helyezett anyagi eszközök, amelyek tartósan szolgálják a vállalkozás tevékenységét, továbbá ezen eszközök beszerzésére adott előlegek és a beruházások, valamint a tárgyi eszközök értékhelyesbítése.

A tárgyi eszközök tehát olyan eszközök, amelyek:

- *anyagi eszközök*, azaz fizikai, „tárgyasult” formában megjelenő eszközök, illetve az ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok vagy tenyészállatok;
- *értékkel rendelkeznek*, azaz értékesíthetők vagy átruházhatók;
- *tartósan*, azaz egy évnél hosszabb ideig szolgálják a vállalkozás tevékenységét.

A tárgyi eszközök között kell kimutatni:

1. ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok;
2. műszaki berendezések, gépek, járművek;
3. egyéb berendezések, felszerelések, járművek;
4. tenyészállatok;
5. beruházások, felújítások;
6. beruházásokra adott előlegek;
7. tárgyi eszközök értékhelyesbítése;

1. *Az ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok* között kell kimutatni:

- a rendeltetésszerűen használatba vett földterületet;
- minden olyan anyagi eszközt, amelyet a földdel tartós kapcsolatban létesítettek;
- az ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogokat.

Az *ingatlanok* közé sorolandó: a földterület, a telek, a telkesítés, az épület, az épületrész, az egyéb építmény, az üzemkörön kívüli ingatlan, illetve ezek tulajdoni hányada, továbbá az ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok, függetlenül attól, hogy azokat vásárolták vagy a vállalkozó állította elő, illetve azok saját tulajdonú vagy bérelt ingatlanon valósultak meg. Az ingatlanok között kell kimutatni a bérbe vett ingatlanokon végzett és aktivált beruházást, felújítást is.

Az *ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok* különösen: a földhasználat, a haszonélvezet és használat, a bérleti jog, a szolgalmi jog,

az ingatlanok rendeltetésszerű használatához kapcsolódó hozzájárulások, díjak (víziközmű-fejlesztési hozzájárulás, villamosenergia hálózati csatlakozásának díja, gázhálózati csatlakozási díj) megfizetése alapján szerzett használati jog, valamint az ingatlanhoz kapcsolódó egyéb jogok.

2. A *műszaki berendezések, gépek, járművek* között kell kimutatni a rendeltetésszerűen használatba vett, üzembe helyezett, a vállalkozó tevékenységét *közvetlenül* szolgáló erőgépeket, erőművi berendezéseket, egyéb gépeket, berendezéseket, műszereket és szerszámokat, szállítóeszközöket, hírközlő berendezéseket, számítástechnikai eszközöket, a tevékenységi profilt meghatározó vasúti, közúti, vízi- és légiközlekedési eszközöket, valamint az itt felsorolt, bérbe vett eszközökön végzett és aktivált beruházást, felújítást.

3. Az *egyéb berendezések, felszerelések, járművek* közé tartoznak azok a rendeltetésszerűen használatba vett, üzembe helyezett, a műszaki berendezések, gépek, járművek közé nem tartozó gépek, berendezések, felszerelések, járművek, amelyek a vállalkozó tevékenységét *közvetetten* szolgálják.

Ilyenek különösen: az egyéb üzemi (üzleti) gépek, berendezések, felszerelések, járművek, az irodai, igazgatási berendezések, felszerelések, az üzemkörön kívüli berendezések, felszerelések, járművek, valamint az itt felsorolt, bérbe vett eszközökön végzett és aktivált beruházás, felújítás.

4. A *tenyészállatok* között kell kimutatni azokat az állatokat, amelyek a tenyésztés, a tartás során *leválasztható* terméket (szaporulatot, más leválasztható állati terméket) termelnek, és a tartási költségek e termékek értékesítése során megtérülnek, vagy az egyéb (igateljesítmény, őrzési feladat, lovagoltatás) hasznosítás biztosítja a tartási költségek megtérülését, függetlenül attól, hogy azok meddig szolgálják a vállalkozási tevékenységet.

5. A *beruházások, felújítások* között kell kimutatni a rendeltetésszerűen használatba nem vett, *üzembe* nem helyezett tárgyi eszközök bekerülési értékét, továbbá a már használatba vett tárgyi eszközökön végzett bővítéssel, rendeltetésváltozással, átalakítással, élettartam-növeléssel, felújítással összefüggő munkák – még nem aktivált – bekerülési értékét.

A fentiek alapján mindaddig, amíg egy tárgyi eszköz üzembe helyezése, rendeltetésszerű használatbavétele nem történt meg, azaz amikor csak kifizettük vagy a fizetési határidő későbbi, de a tárgyi eszközt megkaptuk, a beruházások, felújítások között kell kimutatni.

6. *Beruházásokra adott előlegként* kell kimutatni a beruházási szállítóknak, importbeszerzésnél az importálást végző vállalkozónak, az ingatlanokhoz

kapcsolódó vagyoni értékű jog eladójának ilyen címen átutalt – a levonható, előzetesen felszámított, általános forgalmi adót nem tartalmazó – összeget.

7. A *tárgyi eszközök értékhelyesbítése*ként csak a tárgyi eszközök beruházások, felújítások kivételével a piaci értéke és könyv szerinti értéke, azaz a nettó értéke közötti különbséget mutatható ki.

4.1.1.3. A beruházás, felújítás és karbantartás fogalma

A beruházás, felújítás és karbantartás fogalmak megfelelő használatához ismernünk kell a számviteli törvény szerinti meghatározásokat. Az egyes gazdasági események megfelelő könyvviteli elszámolása rendkívül fontos a beszámoló összeállítása és a társasági adó helyes megállapítása kapcsán.

Beruházás:

- a tárgyi eszköz beszerzése, létesítése, saját vállalkozásban történő előállítás;
- a beszerzett tárgyi eszköz üzembe helyezése, rendeltetésszerű használatbavétele érdekében az üzembe helyezésig, a rendeltetésszerű használatbavételig végzett tevékenység;
  - ilyen tevékenységek például: szállítás, vámkezelés, közvetítés, alapozás, üzembe helyezés, továbbá mindaz a tevékenység, amely a tárgyi eszköz beszerzéséhez hozzákapcsolható, ideértve a tervezést, az előkészítést, a lebonyolítást, a hiteligénybevételt, a biztosítást is;
- beruházás a meglévő tárgyi eszköz bővítését, rendeltetésének megváltoztatását, átalakítását, élettartamának, teljesítőképességének közvetlen növelését eredményező tevékenység is, az előbbieken felsorolt, e tevékenységhez hozzákapcsolható egyéb tevékenységekkel együtt.

Felújítás:

- az elhasználódott tárgyi eszköz eredeti állaga (kapacitása, pontossága) helyreállítását szolgáló, időszakonként visszatérő olyan tevékenység, amely mindenképpen azzal jár, hogy:
  - az adott eszköz élettartama megnövekszik;
  - eredeti műszaki állapota, teljesítőképessége megközelítően vagy teljesen visszaáll;

- az előállított termékek minősége vagy az adott eszköz használata jelentősen javul és így a felújítás pótlólagos ráfordításából a jövőben gazdasági előnyök származnak;
- felújítás a korszerűsítés is, ha az a korszerű technika alkalmazásával a tárgyi eszköz egyes részeinek az eredetitől eltérő megoldásával vagy kicserélésével a tárgyi eszköz;
- teljesítőképességét, használhatóságát vagy gazdaságosságát növeli;
- a tárgyi eszközt akkor kell felújítani, amikor a folyamatosan, rendszeresen elvégzett karbantartás mellett a tárgyi eszköz oly mértékben elhasználódott, hogy az már a rendeltetésszerű használatot veszélyezteti.

Nagyon fontos azzal tisztában lennünk, hogy nem felújítás az elmaradt és felhalmozódó karbantartás egyidőben való elvégzése, függetlenül a költségek nagyságától.

Karbantartás:

- a használatban lévő tárgyi eszköz folyamatos, zavartalan, biztonságos üzemeltetését szolgáló javítási, karbantartási tevékenység, ideértve a tervszerű megelőző karbantartást, a hosszabb időszakonként, de rendszeresen visszatérő nagyjavítást;
- mindazon javítási, karbantartási tevékenységet, amelyet a rendeltetésszerű használat érdekében el kell végezni, amely a folyamatos elhasználódás rendszeres helyreállítását eredményezi.

5. táblázat

Tárgyi eszközök állományváltozásai

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Vásárlás	Terv szerinti értékcsökkenés
Saját előállítás	Értékesítés
Apport átvétel	Apportba adás
Térítés nélküli átvétel	Térítés nélküli átadás
Ajándékként átvétel	Terven felüli értékcsökkenés
Követelés fejében történő átvétel	Hiány
Csere útján történő átvétel	Kár/megrongálódás
Fellelt leltári többlet	Selejtezés/megsemmisülés
Terven felüli értékcsökkenés visszaírása	Kötelezettség fejében történő átadás
Átsorolás készletekből	Átsorolás a készletek közé

Forrás: a szerző szerkesztése

Tárgyi eszközök leggyakoribb gazdasági eseményeinek főkönyvi elszámolásai

A tárgyi eszközök főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlák:

II. Tárgyi eszközök	12–16
Tárgyi eszközök terv szerinti értékcsökkenése	1X9
Tárgyi eszközök terven felüli értékcsökkenése	1X8
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	12, 129, 128
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek	13, 139, 138
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	14, 149, 148
4. Tenyészállatok	15, 159, 158
5. Beruházások, felújítások	161, 162, 168
6. Beruházásokra adott előlegek	352
7. Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	1X7

A tárgyi eszközök alapesetben vásárlás során kerülnek a vállalkozás eszközei közé. A vásárlás során a bekerülési érték a tárgyi eszköz beszerzésének értéke. A beszerzési érték meghatározásakor az üzembe helyezésig felmerülő, az eszközhöz egyedileg hozzákapcsolható tételek összegék is számításba kell venni. Ilyenek például: a vételár, a felár, a szállítási költségek, a rakodási költségek, üzembehelyezési díj.

Tárgyi eszközök beszerzésének főkönyvi elszámolása:

1a. Vételár elszámolása

T 161 Beruházások K 455 Beruházási szállítók

1b. Kapcsolódó áfa elszámolása

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 455 Beruházási szállítók

2a. A tárgyi eszközökhöz egyedileg hozzákapcsolható tételek elszámolása

T 161 Beruházások K 455 Beruházási szállítók

2b. Kapcsolódó áfa elszámolása

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 455 Beruházási szállítók

3. Üzembe helyezés, rendeltetésszerű használatba vétel időpontjában történő elszámolás

T 12\13\14 Tárgyi eszközök K161 Beruházások

Tárgyi eszközök terv szerinti értékcsökkenésének főkönyvi elszámolása:

1. Terv szerinti értékcsökkenésének elszámolása

T 571 Terv szerinti értékcsökkenés K 129–159 Tárgyi eszközök terv szerinti értékcsökkenése

A tárgyi eszközök értékcsökkenését a bruttó érték számlához tartozó helyesbítő számlán kell könyvelni, így a tárgyi eszközök bruttó értéke és az elszámolt értékcsökkenése a főkönyvi elszámolásban elkülönítetten jelenik meg. A két számla összevont egyenlege mutatja a mérlegértéket, az eszközök nettó értékét.

Tárgyi eszközök terven felüli értékcsökkenésének főkönyvi elszámolása:

1. Terven felüli értékcsökkenésének elszámolása

T 866 Egyéb ráfordítás K 128–168 Tárgyi eszközök terven felüli értékcsökkenése

2. Terven felüli értékcsökkenés visszairása

T 128–168 Tárgyi eszközök terven felüli értékcsökkenése K 966 Egyéb bevételek

Apportként átvett tárgyi eszközök főkönyvi elszámolása:

1a. Apportként átvett tárgyi eszköz bekerülési értékének (bruttó érték) állományba vétele

T 161 Beruházás K 479 Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

1b. Kapcsolódó áfa elszámolása, ha az átadónál áfafizetési kötelezettség keletkezik

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 479 Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

2. Jegyzett tőke állományba vétele, cégbírósaági bejegyzéssel egyidejűleg

T 33 Jegyzett, de még be nem fizetett tőke K 411 Jegyzett tőke

3. Rendező tétel elszámolása

T 479 Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek K 33 Jegyzett, de még be nem fizetett tőke

Az apportként átvett tárgyi eszköz bekerülési értékét (bruttó értékét) a használatba vételkor/az üzembe helyezéskor át kell könyvelni a megfelelő tárgyi eszköz számlára.

Tárgyi eszköz értékesítésének főkönyvi elszámolása:

Az értékesített tárgyi eszköz áfa nélküli eladási árát bevételként, az értékesített tárgyi eszköz könyv szerinti, azaz nettó értékét ráfordításként kell kimutatni.

1a. Tárgyi eszköz áfa nélküli eladási ára

T 311 Vevők   K 961 Egyéb bevétel

1b. Fizetendő áfa

T 311 Vevők   K 467 Fizetendő áfa

2a. Tárgyi eszköz bruttó értékének kivezetése

T 861 Egyéb ráfordítás   K 12–15 Tárgyi eszközök

2b. Tárgyi eszköz halmozott értékcsökkenésének kivezetése

T 129–159 Tárgyi eszközök terv szerinti értékcsökkenése   K 861 Egyéb ráfordítás

2c. Tárgyi eszköz terven felüli értékcsökkenésének kivezetése

T 128–158 Tárgyi eszközök terven felüli értékcsökkenése   K 861 Egyéb ráfordítás

4.1.1.4. Befektetett pénzügyi eszközök

A befektetett pénzügyi eszközök azok az eszközök, amelyeket:

- a vállalkozó azzal a céllal fektetett be más vállalkozónál;
- adott át más vállalkozónak, hogy:
- ott tartós jövedelemre tegyen szert vagy;
- befolyásolási, irányítási, ellenőrzési lehetőséget érjen el.

A kezelt vagyona szólt tartós követelést, valamint a befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítését szintén a befektetett pénzügyi eszközök között kell a mérlegben kimutatni.

A „tartós” fogalom a befektetett eszközöknél is egy évet meghaladó időtartamot jelent.

Aktiváláskor kell a pénzügyi eszközt befektetett eszköznek vagy a forgóeszköznek minősíteni. Egyes esetekben egyértelmű a minősítés, például, ha egy éven túli lekötés esetén befektetett pénzügyi eszközről van szó. Más esetekben az aktiváláskor kell meghatározni a besorolást, például amikor egy adott pénzügyi eszközt éven túli befektetésnek vásárolta a vállalkozás. A minősítés az üzleti éven belül is megváltoztatható, amennyiben átsorolásra okot adó körülmény állt elő. Például ha az éven túl lekötött pénzügyi

eszközünk már éven belülivé válik (például már csak 11 hónap van hátra a lekötésből), át kell sorolni a forgóeszközök közé.

Befektetett pénzügyi eszközök jellemzően: a részesedés, az értékpapír és az adott kölcsön. Tartós jövedelem az osztalék és a kamatbevétel.

A befektetett pénzügyi eszközök között kell kimutatni az alábbi tételeket:

1. tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban;
2. tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban;
3. tartós jelentős tulajdoni részesedés;
4. tartósan adott kölcsön jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló vállalkozásban;
5. egyéb tartós részesedés;
6. tartósan adott kölcsön egyéb részesedési viszonyban álló vállalkozásban;
7. egyéb tartósan adott kölcsön;
8. tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír;
9. befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése;
10. befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete.

1. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban mérlegként a kapcsolt vállalkozásban lévő tulajdoni részesedést jelentő, tartósan befolyásolási, irányítási, ellenőrzési lehetőséget biztosító befektetéseket kell kimutatni.

Kapcsolt vállalkozásnak minősül az anyavállalat, a leányvállalat, és a közös vezetésű vállalkozás.

Tulajdoni részesedést jelentő befektetés: minden olyan nyomdai úton előállított vagy dematerializált értékpapír, illetve e törvény által értékpapírnak minősített, jogot megtestesítő okirat, amelyben a kibocsátó meghatározott pénzösszeg, illetve pénzürtékben meghatározott nem pénzbeli vagyoni érték tulajdonba- vagy használatbavételét elismerve arra kötelezi magát, hogy ezen értékpapír, okirat birtokosának meghatározott vagyoni és egyéb jogokat biztosít. Ide tartozik különösen:

- a részvény;
- az üzletrész;
- a szövetkezeti részesedés;
- a vagyonjegy;
- az egyéb társasági részesedés;
- a határozatlan futamidejű befektetési alap által kibocsátott befektetési jegy;
- a kockázati tőkerészvény.

Tartós részesedések szerzésénél a tartós jövedelemszerzés osztalék, valamint az értékesítéskor realizálható árfolyamnyereség vagy árfolyamvesztés. Az árfolyamvesztés természetesen nem minősül jövedelemszerzésnek.

2. *Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban* mérlegtétel azokat a pénzkölcsönöket (ideértve a pénzügyi lízing miatti, a részletre, a halasztott fizetéssel történt értékesítés miatti követeléseket is), tartós bankbetéteket tartalmazza, amelyeknél a visszafizetés teljesítése, a betét megszüntetése a tárgyévet követő üzleti évben még nem esedékes.

3. *Tartós jelentős tulajdoni részesedés* mérlegtétel az olyan jelentős tulajdoni részesedést jelentő befektetést tartalmazza, amely nem tartozik a kapcsolt vállalkozású részesedések közé.

Jelentős tulajdoni részesedésnek minősül a más vállalkozások tőkéjében való, értékpapírban megtestesülő vagy más módon meghatározott jog, amelynek célja – az említett vállalkozással való tartós kapcsolat kialakítása révén – a hozzájárulás annak a vállalkozásnak a tevékenységéhez, amelyik e jogok birtokosa, és amely részesedés mértéke a 20%-ot meghaladja.

4. *Tartósan adott kölcsön jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló vállalkozásban* mérlegtétel a jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő adóssal szembeni olyan pénzkölcsönt és tartós bankbetétet tartalmazza, amelyeknél visszafizetés teljesítése, a betét megszüntetése a tárgyévet követő üzleti évben még nem esedékes, és amely nem tartozik a kapcsolt vállalkozású tartósan adott kölcsönök közé.

5. *Egyéb tartós részesedés* között minden olyan tartós tulajdoni részesedést jelentő befektetést kell kimutatni, amely nem tartozik a kapcsolt vállalkozású és a jelentős tulajdoni részesedések közé.

6. *Tartósan adott kölcsön egyéb részesedési viszonyban álló vállalkozásban* mérlegtétel tartalmazza az olyan egyéb részesedési viszonyban lévő adóssal szembeni pénzkölcsönt és tartós bankbetétet, amelyeknél a pénzformában kifejezett fizetési igények teljesítése, a betét megszüntetése a tárgyévet követő üzleti évben még nem esedékes, valamint nem tartozik a kapcsolt vállalkozású és a jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló vállalkozású tartósan adott kölcsönök közé.

7. *Egyéb tartósan adott kölcsönként* kell kimutatni a nem részesedési viszonyban lévő adóssal szembeni pénzkölcsönt és tartós bankbetétet.

8. *Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír* között kell azokat a befektetési céllal beszerzett értékpapírokat kimutatni, amelyek lejáratá,

beváltása a tárgyévet követő üzleti évben még nem esedékes, és a vállalkozó azokat a tárgyévet követő üzleti évben nem szándékozik értékesíteni. (MÉHES 2018)

Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír: minden olyan, nyomdai úton előállított vagy dematerializált értékpapír, illetve e törvény által értékpapírnak minősített, jogot megtestesítő okirat, amelyben a kibocsátó/adós meghatározott pénzösszeg rendelkezésére bocsátását elismerve arra kötelezi magát, hogy a pénz/kölcsön összegét, valamint annak meghatározott módon számított kamatát vagy egyéb hozamát és az általa esetleg vállalt egyéb szolgáltatásokat az értékpapír birtokosának/a hitelezőnek a megjelölt időben és módon megfizeti, illetve teljesíti. Ilyen például:

- a kötvény,
- a kincstárjegy,
- a letéti jegy,
- a pénztárjegy,
- a célrészjegy,
- a takaréklevél,
- a jelzáloglevél,
- a hajóraklevél,
- a közraktárjegy,
- az árujegy,
- a zálogjegy,
- a kárpótlási jegy,
- a határozott idejű befektetési alap által kibocsátott befektetési jegy.

Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok szerzésénél a tartós jövedelemszerzés kamat formájában realizálható, valamint az értékesítéskor realizálható árfolyamnyereség vagy árfolyamvesztés – ez utóbbi természetesen nem minősül jövedelemszerzésnek.

9. *Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése*ként a részesedések piaci értéke és bekerülési értéke közötti különbség mutatható ki.

6. táblázat
Befektetett eszközök állományváltozásai

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Vásárlás	Értékesítés
Gazdasági társaság alapítása, tőkeemelése során szerzett részesedés	
Apport átvétel	Apportba adás
Térítés nélküli átvétel	Térítés nélküli átadás
Ajándékként átvétel	
Értékvesztés visszairása	Értékvesztés elszámolása
Értékhelyesbítés elszámolása	Értékhelyesbítés visszavezetése

Forrás: a szerző szerkesztése

Befektetett pénzügyi eszközök leggyakoribb gazdasági eseményeinek főkönyvi elszámolásai

A befektetett pénzügyi eszközök főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlák:

III. Befektetett pénzügyi eszközök	17–19
Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete	1X8
Befektetett pénzügyi eszközök értékvesztése	1X9
Tartós részesedés	17., 178., 179.
Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	18., 188., 189.
Tartósan adott kölcsönök	19., 189., 199.

Befektetett pénzügyi eszközök: részesedés, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír vásárlásának főkönyvi elszámolása:

1. Vásárlás elszámolása azonnali fizetéssel
T 17/18 Tartós részesedés/Tartós hitelviszonyt megtestesítő ép.
K 38 Pénzeszközök
- 2a. Vásárlás elszámolása későbbi fizetéssel, bekerülési érték állományba vétele az egyéb kötelezettségekkel szemben
T 17/18 Tartós részesedés/Tartós hitelviszonyt megtestesítő ép.
K 476 Részesedésekkel, értékpapírokkal kapcsolatos kötelezettségek
- 2b. Az egyéb kötelezettség kiegyenlítése
T K 476 Részesedésekkel, értékpapírokkal kapcs. kötelezettségek
K 38 Pénzeszközök

3. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír-vásárlás esetén a vételárban lévő kamat elszámolása kamatbevétel csökkentő tételként
T 973/974 Pénzügyi műveletek bevétele   K Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír

Befektetett pénzügyi eszközök: részesedés, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok értékvesztésének főkönyvi elszámolása:

1. Tartós részesedés, tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír értékvesztésének elszámolása pénzügyi műveletek ráfordításaként

T 874 Részesedések, értékpapírok, tartósan adott kölcsönök, bankbetétek értékvesztése   K 179/189 Tartós részesedések, tartós hitelviszonyt megtestesítő ép-ok értékvesztése

2. Tartós részesedés, tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír értékvesztése visszairásának elszámolása pénzügyi műveletek ráfordítását csökkentő tételként

K 179/189 Tartós részesedések, tartós hitelviszonyt megtestesítő ép-ok értékvesztése   K 874 Részesedések, ép-ok, tartósan adott kölcsönök, bankbetétek értékvesztése

4.1.2. Forgóeszközök

A forgóeszközök azok az eszközök, amelyek a vállalkozó tevékenységét *nem tartósan*, várhatóan maximum egy évig, illetve egy évnél rövidebb ideig szolgálják.

A forgóeszközök csoportjába a mérlegben a készleteket, a vállalkozó tevékenységét nem tartósan szolgáló követeléseket, a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat, a tulajdoni részesedést jelentő befektetéseket, pénzeszközöket kell besorolni.

4.1.2.1. Készletek

Készletek a mérlegben:

1. anyagok;
2. befejezetlen termelés és félkész termékek;
3. növendék, hízó és egyéb állatok;
4. késztermékek;
5. áruk;
6. készletekre adott előlegek.

Készletek a forgóeszközök közül azok a vagyontárgyak, amelyek raktározhatók, mennyiségi mérőszámmal mérhetők, naturalisak. A készletek a vállalkozás tevékenységét közvetlenül vagy közvetve szolgáló eszközök:

- az *anyagok*, amelyeket az értékesítendő termékek előállítása vagy a szolgáltatások nyújtása során fognak felhasználni;
- az *árúk, göngyölegek és közvetített szolgáltatások*, amelyeket a szokásos üzleti tevékenység keretében értékesítési céllal szereztek be, és azok a beszerzés és az értékesítés között változatlan állapotban maradnak, bár értékük változhat;
- *befejezetlen, félkész termékek*, amelyek az értékesítést megelőzően a termelés, a feldolgozás valamely fázisában vannak;
- *késztermékek*, amelyek már feldolgozott, elkészült állapotban értékesítésre várnak.

A készletek között kell kimutatni továbbá:

- használatba vételükig azokat az *anyagi eszközöket* (szerszám, műszer, berendezés, felszerelés, munkaruha, egyenruha, védőruha), amelyek a vállalkozó tevékenységét legfeljebb egy évig szolgálják;
- a *növendék, a hízó és az egyéb állatokat*, amelyek a tartás költségei eredményeként növekednek, gyarapszik súlyuk, függetlenül attól, hogy a vállalkozási tevékenységet mennyi ideig szolgálják;
- azokat az eszközöket, amelyeket a befektetett eszközök közül átsoroltak.

A készletekre adott előlegként az anyag-, az áruszállítónak, a közvetített szolgáltatást nyújtónak, importbeszerzésnél az importálást végző vállalkozónak ilyen címen átutalt – a levonható, előzetesen felszámított általános forgalmi adót nem tartalmazó – összeget kell kimutatni.

A készletek származásuk szerint csoportosíthatók saját termelésű készletek és vásárolt készletek szerint.

Saját termelésű készletek, azok a készletek, amelyeket a vállalkozás maga állított elő vagy termelte meg. A növendék, hízó és egyéb állatokat akkor is a saját termelésű készletek között kell kimutatni, ha a vállalkozó vásárolta azokat.

Csoportjai:

- a befejezetlen termelés és félkész termékek;
- a növendék, hízó és egyéb állatok;
- a késztermékek.

Vásárolt készletek, amelyeket a vállalkozás – ahogy a nevében is szerepel – vásárlás útján szerzett be azzal a céllal, hogy változatlan formában továbbértékesítse, vagy az értékesítendő szolgáltatások vagy termékek előállítására során használja fel.

Csoportjai:

- az anyagok,
- az áruk,
- a készletekre adott előlegek.

A vállalkozás tevékenységétől függ, hogy a vásárolt készletet az anyagok vagy az áruk között mutatja ki. Ha egy cukrászipari tevékenységet végző vállalkozás lisztet és cukrot szerez be a sütemények elkészítéséhez, tehát ezeket fel fogja használni, így az anyagok között kell kimutatnia a lisztet és a cukrot. Ha egy élelmiszer-kereskedelmi vállalkozás lisztet és cukrot szerez be, változatlan formában történő továbbértékesítési célból, így a vásárolt készleteket az áruk között kell kimutatnia.

A vállalkozás tevékenysége, költség elszámolási módja és a választott eredménykimutatás típusa határozza meg, hogy a vállalkozás *a vásárolt készletek változásait milyen módon könyveli*. Két alapvető módszer van:

- Választhat olyan megoldást, hogy év közben *nem vezet készletnyilvántartást*, a 2. számlaosztályban az időszak közben nincs könyvelés, minden beszerzést a bizonylat alapján anyagköltségként kell az 5. számlaosztályban könyvelnie. Év végén a tényleges mennyiségről leltárt készít, a felleltározott készletet veszi állományba a költségekkel szemben. Ebben az esetben összköltségeljárású eredménykimutatást készít a vállalkozás.
- Amennyiben a vállalkozás év közben *mennyiségben és értékben vezet analitikus nyilvántartást*, akkor az időszak minden növekedését és csökkenését a 2. számlaosztályban folyamatosan könyvelik. A beszerzéseket a bizonylat alapján, a készletcsökkenéseket pedig a választott készletértékelési eljárás alapján könyveli. Év végén a tényleges mennyiségről leltárt készít, és a leltárelterést elszámolja. Ebben az esetben forgalmiköltség-eljárású eredménykimutatást készít a vállalkozás.

7. táblázat

Készletek állományváltozásai

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Beszerezés	Felhasználás
Saját előállítás	Engedmény
Apport átvétel	Értékesítés
Térítés nélküli átvétel	Térítés nélküli átadás
Ajándékként átvétel	Értékvesztés
Követelés fejében történő átvétel	Hiány
Csere útján történő átvétel	Kár/megrongálódás
Fellelt leltári többlet	Selejtezés/ megsemmisülés
Értékvesztés visszairása	Kötelezettség fejében történő átadás
Átsorolás tárgyi eszközökből	

Forrás: a szerző szerkesztése

A készletek leggyakoribb gazdasági eseményeinek főkönyvi elszámolásai

A készletek főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlák:

II. Készletek	2
Anyagok	21–22
Befejezetlen termelés és félkész termékek	23
Növendék, hízó és egyéb állatok	24
Késztermékek	25
Áruk	26–28
Készletekre adott előlegek	353

Anyagok, áruk beszerzésének főkönyvi elszámolása:

Átutalásos számla kézhezvétele alapján

1a. Vételár elszámolása áfa nélkül

T 21–22 Anyagok/ 26 Áruk K 454 Szállítók

1b. Kapcsolódó áfa elszámolása

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 454 Szállítók

Készpénzfizetéses számla alapján

1a. Vételár elszámolása áfa nélkül

T 21–22 Anyagok/ 26 Áruk K 381 Pénztár

1b. Kapcsolódó áfa elszámolása

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 381 Pénztár

Anyagok, áruk értékesítésének főkönyvi elszámolása

1a. Értékesítés áfa nélküli eladási árának elszámolása

T 311 Vevők K 91–92 Belföldi értékesítés nettó árbevétele

1b. Kapcsolódó áfa elszámolása

T 311 Vevők K 467 Fizetendő áfa

1c. Az értékesített anyagok, áruk elszámolása készletcsökkenésként

T 814 Eladott áruk beszerzési értéke (ELÁBÉ) K 21–22 Anyagok/

26 Áruk

4.1.2.2. Követelések

Követelések azok a szerződésekből, jogszabályból vagy hatósági rendelkezésből jogszerűen eredő, pénzürtékben kifejezett fizetési igények, amelyek a vállalkozó által már teljesített, a másik fél által elismert fizetési igényekhez kapcsolódnak.

Követelések között tehát csak olyan tételek szerepeltethetők, amelyek:

- jogszerű *szerződéseken*, különféle szállítási, vállalkozási, szolgáltatási és egyéb szerződésen vagy *jogszabályon illetve hatósági rendelkezés*en alapulnak;
- a vállalkozó által *már teljesített*;
- a másik fél által *már elismert*;
- pénzürtékben kifejezett *fizetési igényt* testesít meg.

A *fizetési igény* kapcsolódhat elfogadott, elismert termékértékesítéshez, szolgáltatás teljesítéséhez, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, tulajdoni részesedést jelentő befektetés értékesítéséhez, kölcsönnyújtáshoz, előlegfizetéshez, valamint a különféle egyéb követelések, ideértve a vásárolt követeléseket, a térítés nélkül és egyéb címen átvett követeléseket, a bíróság által jogerősen megítélt követeléseket is.

El nem ismert követelést nem lehet kimutatni a könyvviteli elszámolásokban, az ilyen típusú követeléseket mérlegen kívüli tételként, függő követelésként kell nyilvántartani.

Követelések a mérlegben:

1. követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők);
2. követelések kapcsoló vállalkozással szemben;

3. követelések jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben;
4. követelések egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben;
5. váltókövetelések;
6. egyéb követelések;
7. követelések értékelési különbözete;
8. származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete.

Követelések csoportosítása tartalmuk szerint:

1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)

A vevők között kell kimutatni minden olyan, a vállalkozó által teljesített, a vevő által elismert termékértékesítésből, szolgáltatásnyújtásból származó követelést, amely nem tartozik a pénzkölcsönök közé.

2. Követelések kapcsolt vállalkozással szemben mérlegtétel azokat az éven belül esedékes követeléseket tartalmazza, amelyeknél az adós kapcsolt vállalkozás (anya-, leányvállalat, közös vezetésű vállalkozás).

3. Követelések jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben mérlegtétel azokat az éven belül esedékes követeléseket tartalmazza, amelyeknél a követelés jelentős mértékű tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben áll fenn.

4. Követelések egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben mérlegtétel azokat az éven belül esedékes követeléseket tartalmazza, amelyeknél a követelés egyéb részesedési viszonyban lévő adóssal szemben áll fenn.

5. A váltókövetelések között csak a nem részesedési viszonyban lévő adóssal szembeni váltóköveteléseket szabad kimutatni, ha az elfogadott váltó megfelel a törvényi előírásoknak.

6. Egyéb követelésként kell kimutatni a munkavállalói tartozást, a viszatérítendő adót, az igényelt, de még nem teljesített támogatást, továbbá az utólag kapott engedmény miatti követelés összegét is. A támogatás ebben az esetben költségvetési támogatást jelent, tehát hazai vagy uniós költségvetési forrásból származó támogatást. Természetesen a hazai és uniós támogatás egy adott projekten belül egyszerre is jelen lehet társfinanszírozás esetén, illetve PPP finanszírozási technika (NYIKOS 2010) esetén a köz- és magánszféra lép partnerségre egy beruházás megvalósítása érdekében.

Az egyéb követelés mérlegtételnél kell kimutatni továbbá:

- a nem részesedési viszonyban lévő adóssal szembeni valamennyi követelést;
- a tartósan adott kölcsönből a mérlegfordulónapot követő egy éven belül esedékes részleteket;
- a vásárolt követeléseket,
- a térítés nélkül és egyéb címen átvett követeléseket;
- a peresített követelésekből a bíróság által az üzleti év mérlegfordulónapjáig jogerősen megítélt követeléseket is.

A követelések pénznemük szerint lehetnek forintban vagy devizában fennálló követelések. A devizában keletkezett követeléseket a teljesítés napjára vonatkozó választott devizaárfolyamon számított forintértéken kell nyilvántartásba venni. A devizában fennálló követeléseket a mérlegfordulónapi választott árfolyamra át kell értékelni.

8. táblázat

Követelések állományváltozásai

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Értékesítés	Pénzügyi rendezés
Utólag felszámított felár	Utólag adott engedmény
Váltó elfogadása	Váltó beváltása
Értékvesztés visszairása	Követelés elengedett összege
Nyereség jellegű árfolyam-különbözet	Értékvesztés elszámolása
	Behajthatatlan követelésként történő leírás
	Veszteségjellegű árfolyam-különbözet

Forrás: a szerző szerkesztése

A követelések leggyakoribb gazdasági eseményeinek főkönyvi elszámolásai

A követelések főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlák:

III. Követelések	31–36
Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	31
Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	321

Követelések jelentős tul. részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben	322
Követelések egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben	323
Váltókövetelések	34
Egyéb követelések	36

Termékértékesítésből, szolgáltatásnyújtásból származó követelések főkönyvi elszámolása:

1a. Termékértékesítés, szolgáltatás nyújtásának elszámolása kiállított számla alapján

T 311 Vevők   K 91–92 Belföldi értékesítés nettó árbevétele

1b. Kapcsolódó áfa elszámolása

T 311 Vevők   K 467 Fizetendő áfa

2a. Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök eladási ára kiállított számla alapján

T 311 Vevők   K 961 Egyéb bevételek

2b. Kapcsolódó áfa elszámolása

T 311 Vevők   K 467 Fizetendő áfa

3. Vevő követelés pénzügyi teljesítése, banki jóváírás értesítő alapján

T 384 Elszámolási betétszámla   K 311 Vevők

A termékértékesítéshez és az immateriális javak, tárgyi eszközök értékesítéséhez kapcsolódó kivezetések főkönyvi elszámolásait az adott részekenél ismertettük.

4.1.2.3. Értékpapírok

A forgóeszközök között *értékpapírként* a forgatási célból, egy évnél rövidebb ideig, átmeneti, nem tartós befektetésként vásárolt, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat, illetve tulajdoni részesedést jelentő befektetéseket kell kimutatni.

A hitelviszonyt megtestesítő értékpapír- és a tulajdoni részesedést jelentő befektetéseket már a befektetett eszközöknél ismertettük.

Értékpapírok a mérlegben:

1. részesedés kapcsolt vállalkozásban;
2. jelentős tulajdoni részesedés;
3. egyéb részesedés;

4. saját részvények, saját üzletrészek;
5. forgatási célú, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok;
6. értékpapírok értékelési különbözete.

1. *Részesedés kapcsolt vállalkozásban* mérlegtételnél a kapcsolt vállalkozásban lévő tulajdoni részesedést jelentő, forgatási célból, általában árfolyamnyereség elérése érdekében vásárolt befektetéseket (részvényeket, üzletrészeket, egyéb társasági részesedéseket) kell kimutatni.

2. *Jelentős tulajdoni részesedés* mérlegtétel a jelentős tulajdoni részesedést jelentő, forgatási célból, különösen árfolyamnyereség elérése érdekében vásárolt befektetést tartalmazza, és nem tartozik a kapcsolt vállalkozásban lévő részesedések közé.

3. *Egyéb részesedés* minden olyan tulajdoni részesedést jelentő, forgatási célból vásárolt befektetés, amely részesedés nem tartozik kapcsolt vállalkozáshoz és a jelentős tulajdoni részesedések közé.

4. *Saját részvények, saját üzletrészek* a vállalkozó által visszavásárolt tulajdoni részesedést jelentő saját befektetések. Ilyen, amikor egy cég a saját részvényeit, üzletrészeit vásárolja meg, például a Richter a tőzsdén Richter részvényeket vásárol. A visszavásárolt tulajdoni részesedést jelentő saját befektetések között kell kimutatni a vállalkozó által ellenérték fejében megszerzett visszaváltható részvényeket is, a megszerzéstől az alaptőke kötelező leszállításának cégbírósági bejegyzéséig.

5. *A forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok* között azokat az értékpapírokat kell kimutatni, amelyeket forgatási célból, kamatbevétel, illetve árfolyamnyereség elérése érdekében szereztek be, továbbá azokat, amelyek a tárgyévet követő üzleti évben lejárnak.

9. táblázat

Értékpapírok állományváltozásai

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Vásárlás	Értékesítés
Apportként átvett	Apportba adott
Térítés nélküli átvétel	Térítés nélküli átadás
Átsorolás a tartós részesedésekből	Átsorolás a tartós részesedésekre
Értékvesztés visszairása	Értékvesztés elszámolása

Forrás: a szerző szerkesztése

4.1.2.4. Pénzeszközök

Pénzeszközök azok a vagyontárgyak, amelyek tartósan le nem kötöttek, és különféle pénznemben, fizetési eszközként állnak a vállalkozás rendelkezésére.

Pénzeszközök a mérlegben:

- pénztár, csekkek;
- bankbetétek.

1. *Pénztár* a vállalkozás házipénztárában lévő *készpénzállomány*, amely lehet hazai fizetőeszközben (forintpénztár) és/vagy külföldi fizetőeszközben (valutapénztár) lévő készpénzállomány. A valutapénztárban a valutákat valutanemenként és forintértéken is ki kell mutatni.

A *csekk* olyan készpénzt helyettesítő fizetési eszköz, amelynek kibocsátója arra utasítja a bankját, hogy meghatározott pénzüsszeget a csekk birtokosának kifizessen.

2. *Bankbetétek* a hitelintézeteknél vezetett betétszámlán tartósan le nem kötött pénzeszközök, amelyek lehetnek hazai fizetőeszközben (forint betétszámlák) és külföldi fizetőeszközben (deviza betétszámlák) lévő pénzeszközök.

A valutapénztárba bekerülő valutát, a devizaszámlára bekerülő devizát a napi választott devizaárfolyamon kell nyilvántartásba venni. A számviteli törvény határozza meg, hogy milyen devizaárfolyamot lehet választani.

A pénzeszközök leggyakoribb gazdasági eseményeinek főkönyvi elszámolásai

A pénzeszközök főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlák:

IV. Pénzeszközök	38
Pénztár, csekkek	381–383
Bankbetétek	384–389

Készpénz felvétele bankszámláról a pénztárba főkönyvi elszámolása

1a. Felvenni kívánt összeg felvétele a bankszámláról

T 389 Átvezetési számla   K 384 Elszámolási betétszámla

1b. A felvett összeg pénztár

T 381 Pénztár   K 389 Átvezetési számla

4.1.3. Eszközök besorolása

Az eszközöket rendeltetésük, használatuk alapján kell aktiváláskor besorolni a befektetett vagy a forgóeszközök közé. Ez a besorolás csak addig érvényes, ameddig az eszközök az eredeti besorolás szerint szolgálják a vállalkozó tevékenységét. Amennyiben az eszközök használata, rendeltetése tartósan megváltozik, akkor a besorolást is meg kell változtatni. Az átsorolást legkésőbb a mérlegkészítés időszakában, a mérlegfordulónapra vonatkozóan meg kell tenni, át kell sorolni a befektetett eszközök közül a forgóeszközök közé vagy fordítva, a forgóeszközök közül a befektetett eszközök közé.

4.1.4. Aktív időbeli elhatárolások

Az időbeli elhatárolások az összemérés és az időbeli elhatárolások elvéből következő, a megbízható valós összkép elsősorban az eredmény pontosítását célzó elszámolások. Az aktív időbeli elhatárolás állományba vétele *növeli az eredményt*.

Aktív időbeli elhatárolásként kell a mérlegben kimutatni:

- az üzleti év mérlegének *fordulónapja előtt felmerült, elszámolt olyan összegeket*, amelyek költségként, ráfordításként, ideértve a halasztott ráfordításokat is, csak *a mérleg fordulónapját követő időszakra számolhatók el*;
- *a halasztott ráfordításokat*;
- az olyan járó árbevételt, kamat- és egyéb bevételeket, amelyek csak a mérleg fordulónapja után esedékesek, de a mérleggel lezárt időszakra számolandók el.

1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása.

A bevételek aktív időbeli elhatárolásaként kell elszámolni az olyan *árbevételt, kamatbevételt és egyéb bevételeket*, amelyek a *mérleg fordulónapja után esedékesek*, de részben vagy egészben a *beszámolóval lezárt üzleti évre vonatkoznak*. A bevételek aktív időbeli elhatárolásával *nő az üzleti évre elszámolt bevétel*, ezáltal „aktívan” növekszik az üzleti év eredménye. Például az üzleti évben megtörténik a termékek értékesítése, de a számla kibocsátása már csak a következő üzleti évben teljesül, ebben az esetben a termékek

értékesítésének bevételeit az üzleti év végén aktív időbeli elhatárolásként ki kell mutatni, majd az üzleti évet követő évben vissza kell vezetni.

2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása.

A költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolásaként kell elszámolni a tárgyévben keletkezett (elszámolt) ráfordításokat, amelyek részben vagy egészben az üzleti évet követő évet terhelik. A költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolásával *csökken az üzleti évre már elszámolt költség, ráfordítás*, ezáltal „aktívan” növekszik az üzleti év eredménye. Például a következő üzleti évi, de az üzleti évben már kifizetett bérleti díj összegét, a költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolásaként ki kell mutatni, majd az üzleti évet követő évben vissza kell vezetni.

3. Halasztott ráfordítások.

Az aktív időbeli elhatárolások főkönyvi elszámolásai:

Az aktív időbeli elhatárolások főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlák:

C. Aktív időbeli elhatárolások	39
Bevételek aktív időbeli elhatárolása	391
Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	392
Halasztott ráfordítások	393

Az ismertetett főkönyvi elszámolások általános sablonok, a számviteli törvény sok esetet felsorol, amikor alkalmazni kell az aktív időbeli elhatárolást, de ezek ismertetése nem részletező.

Bevételek aktív időbeli elhatárolásának főkönyvi elszámolása:

Üzleti év

1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása

T 391. Bevételek AIE

K 9. Bevételek

Üzleti évet követő év

1. Feloldás (visszavezetés)

T 9. Bevételek

K 391. Bevételek AIE

2. A tényleges bevételek elszámolása

T 3. Pénzeszközök/3. Követelések

K 9. Bevételek

Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolásának főkönyvi elszámolása
Üzleti év

1. A Költségek, ráfordítások elszámolása

T 5. Költségek/ 8. Ráfordítások

K 3. Pénzeszközök/4.

Kötelezettségek

2. Az elszámolt költségekből, ráfordításokból a következő év(ek)et terhelő költségek, ráfordítások elhatárolása

T 392. Költségek, ráfordítások AIE

K 5. Költségek/

8. Ráfordítások

Üzleti évet követő év

1. Feloldás (visszavezetés)

T 5. Költségek/ 8. Ráfordítások

K 392. Költségek, ráfordítások

AIE

4.2. Források

A mérleg jobb oldalán szerepelnek a *források*, amelyek a mérleg bal oldalán szereplő eszközök forrásai, a vállalkozás *eszközeinek eredetét, származását jelöli*. Minden eszköznek van forrása, ami úgy jelenik meg a mérlegben, hogy az eszköz „összesen” értéke megegyezik a források „összesen” értékével.

A mérlegben forrásként a saját tőkét, a céltartalékokat, a kötelezettségeket és a passzív időbeli elhatárolásokat kell szerepeltetni.

4.2.1. Saját tőke

Saját tőke:

- a vállalkozás *tulajdonosai* (tulajdonosok, tagok, befektetők) által;
- véglegesen;
- időbeli korlátozás nélkül;
- a vállalkozás rendelkezésére bocsátott tőke;
- vagy amelyet a tulajdonosai az adózott eredményből a vállalkozásban hagytak.

A saját tőke a vállalkozás eszközeinek saját forrása.

A saját tőke összetevői a mérlegben, amelyek megmutatják, hogy a tulajdonosok milyen céllal és milyen módon bocsátották a vállalkozás rendelkezésére:

- I. Jegyzett tőke
  - Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken
- II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (–)
- III. Tőketartalék
- IV. Eredménytartalék
- V. Lekötött tartalék
- VI. Értékelési tartalék
  1. Értékhelyesbítés értékelési tartaléka
  2. Valós értékelés értékelési tartaléka
- VII. Adózott eredmény

4.2.1.1. Jegyzett tőke

Jegyzett tőke részvénytársaságnál, korlátolt felelősségű társaságnál, egyéb vállalkozónál a *cégbíróságon bejegyzett tőke* a létesítő okiratban meghatározott összegben.

A cégbírósági bejegyzési kötelezettség alá nem tartozó vállalkozásnál a jegyzett tőke a létesítő okiratban meghatározott, a tulajdonosok által tartósan rendelkezésre bocsátott, *ténylegesen átadott tőke*.

Függetlenül attól, hogy a saját tőkét milyen eszközben, pénzbeli vagy nem pénzbeli hozzájárulásként, azaz apportként bocsátották a vállalkozás rendelkezésére a *jegyzett tőke egy és oszthatatlan*.

Társasági formákra kötelezően előírt *kötelezően előírt jegyzett tőke* formája és mértéke:

1. Törzstőke
  - Korlátolt felelősségű társaság esetében 3 millió forint. [Ptk. 3:161. § (4)]
2. Alaptőke
  - Zártkörűen működő részvénytársaságok esetében 5 millió forint. [Ptk. 3:212. § (2)]
  - Nyilvánosan működő részvénytársaság esetében 20 millió forint. [Ptk. 3:212. § (2)]
3. Vagyoni hozzájárulás, vagyoni betét
  - Közkeresetei társaság, betéti társaság, egyesülés, nincs korlát.

A vállalkozóknál az alaptőke, a törzstőke, az alapítói vagyon, a vagyoni betét felemelése, illetve leszállítása miatti jegyzett-tőke-változást a *cégjegyzékbe való bejegyzés alapján, a bejegyzés időpontjával* kell könyvelni.

A Ptk. – a 3:133. §-ának (2) bekezdésében – a jegyzett tőke védelméről is rendelkezik: kimondva, hogy ha a társaság saját tőkéje egymást követő két üzleti évben nem éri el a jegyzett tőke kötelezően előírt mértékét, és a tagok a második üzleti év beszámolójának elfogadásától számított három hónapon belül nem gondoskodnak a szükséges saját tőke biztosításáról, akkor további hatvan napon belül a gazdasági társaságnak átalakulásról, jogutód nélküli megszűnésről vagy egyesülésről kell határozatot hoznia. A törvény ilyen módon – tehát az átalakulás kötelező esetének rögzítésével – küszöböli ki azt, hogy a gazdasági társaság tartósan a jogszabályi tőkeminimumot el nem érő saját tőkével működjön. (MÉHES 2018)

A visszavásárolt tulajdonosi részesedések saját részvény, saját üzlet-rész, a visszaváltható részvény bevonása esetén a jegyzett tőke módosításának a cégjegyzékbe történt bejegyzése időpontjával, a névértékének megfelelő összeggel a jegyzett tőkét kell csökkenteni. A visszavásárolt tulajdonosi részesedések névértéke és a visszavásárlási értéke közötti különbözettel az eredménytartalmékat kell módosítani.

10. táblázat

A jegyzett tőke állományváltozásai

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Alapítás	Tőkeleszállítás
Tőkeemelés a jegyzett tőkén felüli saját tőkéből	

Forrás: a szerző szerkesztése

4.2.1.2. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke

Jegyzett, de még be nem fizetett tőkeként kell kimutatni alapításkor, illetve a jegyzett tőke emelésekor a cégbíróságon bejegyzett tőkének *a tulajdonosok által még be nem fizetett*, nem pénzbeli hozzájárulás esetén *a társaság rendelkezésére még nem bocsátott eszközök összegét*, ha a bejegyzés utáni befizetést, rendelkezésre bocsátást jogszabályi felhatalmazás alapján a létesítő okirat, illetve annak módosítása megengedi. Az előzőkből adódóan a jegyzett, de még be nem fizetett tőke tulajdonképpen tulajdonosokkal

szembeni követelés, így eszközszámlaként, de forrás oldalon negatív előjellel mutatják ki.

A saját tőke leggyakoribb gazdasági eseményeinek főkönyvi elszámolásai

A saját tőke főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlák:

D. Saját tőke	41.
Jegyzett tőke	411.
Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	33.
Tőketartalék	412.
Eredménytartalék	413.
Lekötött tartalék	414.
Értékelési tartalék	417.
Előző évek helyesbítéséből származó mérleg szerinti eredmény	418.
Mérleg szerinti eredmény	419.

Alapítás (tőkeemelés) során a jegyzett tőke főkönyvi elszámolása, cégbírószági bejegyzési kötelezettség alá tartozó társaságok esetében:

1. Az alapítás során átvett pénzbeli és nem pénzbeli (apport) hozzájárulás nyilvántartásba vétele a teljesítéskor

T 1–3 Eszközök   K 479 Egyéb rövid lejáratú kötelezettség

2. A cégbírószági bejegyzéssel egyidejűleg a jegyzett tőke nyilvántartásba vétele, az alapító okiratban meghatározott összegben

T 33. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke   K 411 Jegyzett tőke

3. Az alapító tagok által rendelkezésre bocsátott pénzbeli (pénzeszközök) és nem pénzbeli (eszközök) hozzájárulások értékének átvezetése a cégbírószági bejegyzéssel egyidejűleg

T 479 Egyéb rövid lejáratú kötelezettség   K 33 Jegyzett, de még be nem fizetett tőke

4.2.1.3. Tőketartalék

Tőketartalék a saját tőkének az a része, amelyet a tulajdonos ellenszolgáltatás nélkül, véglegesen úgy bocsát a vállalkozás rendelkezésére, hogy azt *a cégbírószágon nem jegyezteti be*, vagy egyéb jogszabályok alapján külső

forrásból átvett eszközök, pénzeszközök cégbírósaáon be nem jegyezett saját forrása.

A tőketartalék összege *nem lehet negatív*, azaz „tartozik” egyenlegű.

11. táblázat

A tőketartalék állományváltozásai

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Részvénytársaságnál a részvények kibocsátáskori, ideértve a tőkeemelési (jegyzési) ellenértéke és névértéke közötti különbséget.	Jegyzett tőke emelése a szabad tőketartalékból.
Jegyzett tőke leszállítása tőketartalékkal szemben.	Veszteség miatti negatív eredménytartalék ellentételezésére felhasznált összeg.
A szövetkezeti üzletrészbemelés miatt képzett, fel nem osztható vagyon összege.	Tőke kivonással megvalósított jegyzett tőke leszállításához kapcsolódó tőketartalék-kivonás összege.
Lekötött tartalékból tőketartalékba visszavezetett összeg.	Lekötött tartalékba történő áthelyezés összege.
Jogszabály alapján tőketartalékba helyezett eszközök értéke az eszközmozgással egyidejűleg.	Jogszabály alapján tőketartalékkal szemben átadott eszközök értéke.

Forrás: a szerző szerkesztése

4.2.1.4. Eredménytartalék

Eredménytartalék a saját tőke azon változó eleme, amelyben a vállalkozás eredménye, mint a saját tőke változása testesül meg. Az eredménytartalék a vállalkozás tárgyévét megelőző években folytatott vállalkozási tevékenységének *adózott eredményeiből* a vállalkozásban hagyott részek *halmozott összegét* mutatja. Az előző év mérleg szerinti eredményét a következő év nyitáskor átvezetik az eredménytartalékba.

Az eredménytartalék összege lehet negatív előjelű is. Ha az *eredménytartalék negatív összegű* („tartozik” egyenlegű), akkor az a saját tőkét csökkentő *felhalmozott veszteséget* mutat, ha *pozitív összegű* („követel” egyenlegű), akkor pedig a tevékenység eredményeként jelentkező *vagyonnövekményt* testesíti meg.

12. táblázat
Az eredménytartalék állománynövekedései és -csökkenései

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Az előző üzleti év adózott eredmény nyeresége.	Az előző üzleti év adózott eredmény vesztesége.
Jegyzett tőke leszállítása eredménytartalékkal szemben.	Jegyzett tőke emelése a szabad eredménytartalékkal szemben.
A veszteség miatti negatív eredménytartalék ellentételezésére felhasznált tőketartalék, lekötött tartalék.	Az eredménytartalék lekötött tartalékba átvett összeg.
Gazdasági társaságok tulajdonosánál a pótbefizetések visszakapott összege.	Gazdasági társaságok tulajdonosánál a fizetett pótbefizetések összege.
Jogszabály alapján eredménytartalékba helyezett eszközök értéke – az esz- közmozgással egyidejűleg.	Jogszabály alapján eredménytartalékkal szemben átadott eszközök értéke.
	Az osztalékra, részesedésre, a kamatozó részvény kamatára felhasznált összeg.
	Tőkekivonással megvalósított jegyzett tőke leszállításához kapcsolódó eredménytartalék-kivonás összege.
	A jegyzett, de még be nem fizetett tőke feltöltése.

Forrás: a szerző szerkesztése

4.2.1.5. Lekötött tartalék

A *lekötött tartalék* a saját tőke azon vagyónrésze, amelyet nem lehet kivonni a vállalkozásból.

A *lekötött tartalék* tartalmazza:

- a *tőketartalékból* lekötött összegeket;
- az *eredménytartalékból* lekötött összegeket;
- a kapott *pótbefizetés* összegét.

A számviteli törvény szerint a *tőketartalékból kell lekötni* és a *lekötött tartalékba* átvezetni:

- szövetkezetnél a fel nem osztható vagyon értékét;

- más jogszabály szerint vagy a vállalkozó saját elhatározása alapján lekötött tartalékot;
- a pénzügyi mozgással, illetve az eszközmozgással egyidejűleg a *tőketartalékba helyezett összeg azon részét*, amelyet a jogszabályban, szerződésben, megállapodásban rögzített feltételek nem teljesítése esetén *részben vagy egészen vissza kell fizetni*.

A számviteli törvény szerint az *eredménytartalékból* kell lekötöni, és a *lekötött tartalékba* átvezetni:

- a *visszavásárolt saját részvények*, saját tüzletrészek, továbbá a visszaváltható részvények *könyv szerinti értékét*;
- az alapítás-átszervezés aktivált értékéből, továbbá a kísérleti fejlesztés aktivált értékéből még le nem írt összeget;
- a nem realizált árfolyamvesztés és a nem realizált árfolyamvesztés elhatárolt összegére képzett *céltartalék különbözete*;
- a lekötendő tőketartalékot, ha arra a tőketartalék nem nyújt fedezetet;
- a gazdasági társaság tulajdonosánál a veszteség fedezetére *fizetendő pótbefizetés összegét*;
- más *jogszabály szerint* vagy a vállalkozó *saját elhatározása alapján* lekötött tartalékot.

A lekötést az eredménytartalékkal szemben akkor is el kell számolni, ha a lekötött tartalék növekedése miatt az *eredménytartaléknak negatív egyenlege lesz*, vagy negatív egyenlege nő.

A *lekötött tartalék feloldását* a tőketartalékkal, illetve az eredménytartalékkal szemben kell elszámolni, a szerint, hogy a feloldott tartalékot a tőketartalékból, illetve az eredménytartalékból kötötték le. Kivételt ez alól a *pótbefizetés visszafizetésének* esete jelenti, amikor a *pénzügyi mozgással egyidejűleg* kell a lekötött tartalék csökkenését elszámolni. Amikor a pótbefizetés visszafizetésének teljesítése nem pénzeszközzel történik, akkor a teljesítésként *átadott eszközt* az értékesítés szabályai szerint kell elszámolni, azzal, hogy az így keletkezett követeléssel szemben kell a lekötött tartalékot csökkenteni.

4.2.1.6. Értékelési tartalék

A mérlegben az *értékelési tartalékon* belül elkülönítetten kell kimutatni:

1. Az érték helyesbítés értékelési tartalékát;
2. A valós értékelés értékelési tartalékát.

1. Az értékhelyesbítés értékelési tartaléka a piaci érték és a könyv szerinti érték különbözetének értékhelyesbítése.

Értékhelyesbítés elszámolása az alábbi eszközöknél lehet:

- az immateriális javak:
  - a vagyoni értékű jogok;
  - a szellemi termékek;
- a tárgyi eszközök:
  - az ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok;
  - műszaki berendezések, gépek, járművek;
  - egyéb berendezések, felszerelések, járművek;
  - tenyészállatok;
- befektetett pénzügyi eszközök:
  - tulajdoni részesedést jelentő befektetések.

2. A valós értékelés értékelési tartaléka a valós érték és a könyv szerinti érték különbözetének értékelési különbözete, amelyet kizárólag a befektetett eszközökre – azon belül is a pénzügyi instrumentumokra – lehet alkalmazni.

Az értékhelyesbítés értékelési tartaléka és az értékhelyesbítés, valamint a valós értékelés értékelési tartaléka és az értékelési különbözet *kizárólag egymással szemben és azonos összegben változhat.*

Az értékelési tartalék terhére a saját tőke más elemeit nem lehet kiegészíteni, annak terhére kötelezettség nem teljesíthető.

Értékelési tartalék főkönyvi elszámolása:

1. Értékhelyesbítés elszámolása

T 1X7 Tárgyi eszközök értékhelyesbítése   K 417 Értékelési tartalék

2. Értékhelyesbítés visszavezetése

T 417 Értékelési tartalék   K1X7 Tárgyi eszközök értékhelyesbítése

4.2.1.7 Adózott eredmény

A saját tőkén belüli adózott eredmény = az eredménykimutatás adózott eredmény. Az adózott eredményt az 5. fejezetben fejtjük ki részletesen.

4.2.2. Céltartalékok

A céltartalék olyan képzett forrás, amelyet azokra a múltbeli illetve a folyamatban lévő ügyletekből, szerződésekből származó harmadik féllel szembeni fizetési kötelezettségekre képeztek, amelyek a mérlegfordulónapon valószínű vagy bizonyos, hogy fennállnak, de összegük vagy esedékességük időpontja még bizonytalan, és azokra a vállalkozó a szükséges fedezetet más módon nem biztosította.

Céltartalékok a mérlegben:

1. céltartalék a várható kötelezettségekre;
2. céltartalék a jövőbeni költségekre;
3. egyéb céltartalék.

1. Céltartalékok a várható kötelezettségekre

Az adózás előtti eredmény terhére a szükséges mértékben *céltartalékot kell képezni*: azokra a múltbeli, illetve a folyamatban lévő ügyletekből, szerződésekből származó, harmadik felekkel szembeni *fizetési kötelezettségekre*, amelyek a mérlegfordulónapon valószínűleg vagy bizonyosan fennállnak, de összegük vagy esedékességük időpontja még bizonytalan, és azokra a vállalkozó a szükséges fedezetet más módon nem biztosította.

Ilyen fizetési kötelezettségek különösen: a jogszabályban meghatározott garanciális kötelezettség, a függő kötelezettség, a biztos (jövőbeni) kötelezettség, a korengedményes nyugdíj, illetve a helyébe lépő korhatár előtti ellátás, a végkielégítés miatti fizetési kötelezettség, a környezetvédelmi kötelezettség.

2. Céltartalék a jövőbeni költségekre

Az adózás előtti eredmény terhére, a valós eredmény megállapítása érdekében a szükséges mértékben *céltartalék képezhető*: az olyan várható, jelentős és időszakonként ismétlődő jövőbeni költségekre, amelyekről a mérlegfordulónapon feltételezhető vagy bizonyos, hogy a jövőben felmerülnek, de összegük vagy felmerülésük időpontja még bizonytalan, és nem sorolhatók a passzív időbeli elhatárolások közé.

(Különös tekintettel a fenntartási költségekre, az átszervezési költségekre és a környezetvédelemmel kapcsolatos költségekre.

A szokásos üzleti tevékenység rendszeresen és folyamatosan felmerülő költségeire céltartalék nem képezhető.

3. Egyéb céltartalék

Céltartalékot kell képezni a *nem realizált árfolyamveszteség* (deviza-árfolyamváltozásból eredő ártértékelés miatti veszteség) *elhatárolt halmozott összegére*. Külön törvény vagy kormányrendelet egyéb céltartalék képzési kötelezettséget előírhat.

13. táblázat

A céltartalék állományváltozásai

Állománynövekedés	Állománycsökkenés
Céltartalék képzése	Céltartalék felhasználás

Forrás: a szerző szerkesztése

4.2.3. Kötelezettségek

Kötelezettségek azok a szállítási, vállalkozási, szolgáltatási és egyéb *szerveződések* *ből eredő, pénzürtékben kifejezett elismert tartozások*, amelyek a szállító, a vállalkozó, a szolgáltató, a hitelező, a kölcsönt nyújtó által *már teljesített*, a vállalkozó által *elfogadott, elismert* szállításhoz, szolgáltatáshoz, pénznyújtáshoz, valamint az állami vagy önkormányzati vagyron részét képező eszközök kezelésbevételéhez kapcsolódnak.

Kötelezettségek között tehát csak olyan tételek szerepeltethetők, amelyek:

- pénzürtékben kifejezett elismert tartozások;
- szállítási, vállalkozási, szolgáltatási és egyéb *szerveződések* *ből erednek*;
- a szállító, a szolgáltató, a hitelező, a kölcsönt nyújtó által már teljesített;
- a vállalkozó által *elfogadott, elismert* szállításhoz, szolgáltatáshoz, pénznyújtáshoz kapcsolódnak.

A számviteli törvény szerint a kötelezettségek lehetnek hátrasoroltak, hosszú és rövid lejáratúak.

4.2.3.1 Hátrasorolt kötelezettségek

Hátrasorolt kötelezettségként kell kimutatni *minden olyan kapott kölcsönt*, amelyet:

- ténylegesen a vállalkozó rendelkezésére bocsátottak;

- a vonatkozó szerződés tartalmazza a kölcsönt nyújtó fél egyetértését arra vonatkozóan, hogy az általa nyújtott kölcsön *bevonható a vállalkozó adóssága rendezésébe*;
- a kölcsönt nyújtó követelése a törlesztések sorrendjében *a tulajdonosok előtti legutolsó helyen áll*, azt a vállalkozó felszámolása vagy csődje esetén csak a többi hitelező kielégítése után kell kiegyenlíteni;
- a kölcsön *visszafizetési határideje* vagy meghatározatlan, vagy a jövőbeni eseményektől függ, de eredeti futamideje *öt évet meghaladó lejáratú*;
- a kölcsön törlesztése az eredeti lejárat vagy a szerződésben kikötött *felmondási idő előtt nem lehetséges*.

Hátrasorolt kötelezettségek a mérlegben:

1. hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben;
2. hátrasorolt kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben;
3. hátrasorolt kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben;
4. hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben;
5. a mérlegben a kölcsönt nyújtó és a vállalkozás kapcsolatától függetlenül kell besorolni a hátrasorolt kötelezettségeket.

4.2.3.2 Hosszú lejáratú kötelezettség

Hosszú lejáratú kötelezettség

- az *egy üzleti évnél hosszabb* lejáratra *kapott hitel, kölcsön* (kötvénykibocsátás is); az egy üzleti évnél hosszabb lejáratra kapott hitel,
- a mérleg fordulónapját követő egy üzleti éven belül esedékes törlesztések levonásával, valamint
- az egyéb hosszú lejáratú kötelezettség.

A lejárat idejét a kölcsön-, illetve hitelszerződés alapján kell megállapítani. A hosszú lejáratú kötelezettségekből az üzleti évből esedékes törlesztéseket át kell sorolni a rövid lejáratú kötelezettségek közé.

Hosszú lejáratú kötelezettségek között kell kimutatni a mérlegben:

1. hosszú lejáratra kapott kölcsönök;
2. átváltoztatható és átváltozó kötvények;
3. tartozások kötvénykibocsátásból;

4. beruházási és fejlesztési hitelek;
5. egyéb hosszú lejáratú hitelek;
6. tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben;
7. tartós kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal szemben;
8. tartós kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben;
9. egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek.

1. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök a hitelezővel kötött szerződés alapján az egy üzleti évnél hosszabb lejáratra kapott kölcsön, a mérleg fordulónapját követő egy üzleti évben esedékes törlesztések levonásával.

2. Átváltoztatható és átváltozó kötvények között kell kimutatni a részvénné átváltoztatható és átváltozó kötvények miatti kötelezettségeket.

3. Tartozások kötvénykibocsátásból a vállalkozó által kibocsátott egyéb kötvények miatti kötelezettségek.

4. Beruházási és fejlesztési hitelek az immateriális javak és tárgyi eszközök beszerzéséhez, korszerűsítéséhez a hitelszerződésben ilyen fejlesztési célként megjelölt, éven túli lejáratra felvett hitelek összege.

A vállalkozások működési környezetének fejlesztése kiemelten fontos az Európai Unióban. Az uniós fejlesztéspolitika célja az, hogy a fenntartható fejlődés biztosítása mellett a fejlesztési (európai uniós és nemzeti) erőforrások meghatározott célok mentén történő összehangolt felhasználásával javítsa az emberek életkörülményeit, valamint a vállalkozások működési feltételeit. (NYIKOS 2016)

5. Egyéb hosszú lejáratú hitelek. A hitelszerződés alapján nem beruházási és fejlesztési célból, azaz szabad felhasználású hitelként, éven túli lejáratra felvett hitelek összege.

6. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben mérlegtétel azokat a kötelezettségeket tartalmazza, amelyeknél a kapcsolt vállalkozás hitelezővel kötött szerződés szerint a pénzügyi évről kifejezett fizetési kötelezettségek lejáratát az egy évet meghaladja, ideértve az átváltoztatható és átváltozó kötvények miatti, továbbá az egyéb kötvénykibocsátásból származó kötelezettségeket is, ha azok pénzügyi rendezése a tárgyévét követő évben még nem esedékes.

7. Tartós kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal szemben mérlegtétel azokat a kötelezettségeket tartalmazza, amelyeknél a jelentős részesedési viszonyban lévő hitelezővel

kötött szerződés szerint a pénzügyi kötelezettségek lejáratáig az egy évet meghaladja, és ha azok pénzügyi rendezése a tárgyévét követő évben még nem esedékes.

8. *Tartós kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben* mérlegtétel tartalmaz minden olyan egyéb részesedési viszonyban lévő hitelezővel szembeni, egy évnél hosszabb lejáratú kötelezettséget, amely nem tartozik a tartós kötelezettségekhez kapcsolódó vállalkozással szemben és a tartós kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal szemben mérlegtételek közé, ha azok pénzügyi rendezése a tárgyévét követő évben még nem esedékes.

9. *Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek*ként kell kimutatni a lízingbe vevőnél a pénzügyi lízingbe vett, beruházásként elszámolt eszköz – a lízingbe adó által számlázott – ellenértékének megfelelő kötelezettséget, valamint az állami vagy önkormányzati vagyon részét képező eszközök (vagyon) kezelésbevételéhez kapcsolódó kötelezettséget.

4.2.3.3. Rövid lejáratú kötelezettség

Rövid lejáratú kötelezettség:

- az egy üzleti évet meg nem haladó lejáratra *kapott hitel, kölcsön*;
- a hosszú lejáratú kötelezettségekből a mérleg fordulónapját követő *egy üzleti éven belül esedékes törlesztések*.

A rövid lejáratú kötelezettségek közé tartozik általában a vevőtől kapott előleg, az áruszállításból és a szolgáltatás teljesítéséből származó kötelezettség, a váltótartozás, a fizetendő osztalék, részesedés, kamatozó részvény utáni kamat, valamint az egyéb rövid lejáratú kötelezettség.

A mérlegben a rövid lejáratú kötelezettségek között kell kimutatni az alábbiakat:

1. rövid lejáratú kölcsönök (ebből: az átváltoztatható és átváltozó kötvények);
2. rövid lejáratú hitelek;
3. vevőktől kapott előlegek;
4. kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók);
5. váltótartozások;
6. rövid lejáratú kötelezettségekhez kapcsolódó vállalkozással szemben;
7. rövid lejáratú kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal szemben;

8. rövid lejáratú kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben;
9. egyéb rövid lejáratú kötelezettségek;
10. kötelezettségek értékelési különbözete;
11. származékos ügyletek negatív értékelési különbözete;

1. Rövid lejáratú kölcsönök az egy üzleti évet meg nem haladó lejártá kapott kölcsönök, beleértve a hosszú lejáratra kapott kölcsönökből a mérleg fordulónapját követő üzleti évben esedékes törlesztéseket is.

2. Rövid lejáratú hitelek az egy évre vagy éven belüli futamidőre, hitelintézettől felvett, pénzürtékben kifejezett kötelezettségek, beleértve a beruházási és fejlesztési hiteleket, valamint az egyéb hosszú lejáratú hitelek – a mérleg fordulónapját követő üzleti évben esedékes – törlesztéseit is.

3. Vevőktől kapott előlegek a teljesítést megelőzően a vevő által átutalt vagy készpénzben átadott pénzösszeg, amely az áfát is tartalmazza.

4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók) mérleg-tétel az áruszállításból és a szolgáltatás igénybevételeből keletkezett elismert, számlázott, áfát is tartalmazó kötelezettségek összegét tartalmazza.

5. Váltótartozások mérlegtételen csak a nem részesedési viszonyban lévő vállalkozással szembeni kiállított váltókat szabad kimutatni, ha a kiállított váltó megfelel a törvényi előírásoknak.

6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben mérlegtétel azokat a kötelezettségeket tartalmazza, amelyeknél a kapcsolt vállalkozás hitelezővel kötött szerződése szerint a pénzürtékben kifejezett fizetési kötelezettségek lejáratá nem haladja meg az egy évet.

7. Rövid lejáratú kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal szemben mérlegtétel azokat a kötelezettségeket tartalmazza, amelyeknél a jelentős részesedési viszonyban lévő hitelezővel kötött szerződés szerint a pénzürtékben kifejezett fizetési kötelezettségek lejáratá nem haladja meg az egy évet.

8. Rövid lejáratú kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben mérlegtétel tartalmaz minden olyan, egyéb részesedési viszonyban lévő hitelezővel szembeni, egy évnél rövidebb lejáratú kötelezettséget, amely nem tartozik a rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben és a rövid lejáratú kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal szemben mérlegtételek közé.

9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségeként kell kimutatni különösen a munkavállalókkal, a költségvetéssel, az önkormányzatokkal kapcsolatos

elszámolásokat, a jogerős határozattal előírt kötelezettségeket, valamint az utólag adott engedmény miatti kötelezettség összegét is.

10–11. A kötelezettségek értékelési különbözete és a származékos ügyletek negatív értékelési különbözete mérlegtételeken – a valós értéken történő értékelés esetén – a valós érték és a könyv szerint érték különbözetét kell kimutatni.

A kötelezettségek pénznemük szerint lehetnek forintban vagy devizában fennálló fizetési kötelezettségek. A devizában keletkezett kötelezettségeket a teljesítés napjára vonatkozó választott devizaárfolyamon számított forintértéken kell nyilvántartásba venni. A devizában fennálló kötelezettségeket a mérlegfordulónapi választott árfolyamra át kell értékelni.

A kötelezettségek leggyakoribb gazdasági eseményeinek főkönyvi elszámolásai

A kötelezettségek főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlái:

F. Kötelezettségek	43–47
Hátrasorolt kötelezettségek	43
Hosszú lejáratú kötelezettségek	44
Rövid lejáratú kötelezettségek	45–47

Hitel és kölcsön felvételének főkönyvi elszámolása:

1. A felvett hitel, kölcsön összegét (lehet hosszú vagy rövid lejáratú) jóváírják a bankszámlán.

T 384 Elszámolási betétszámla   K 44–45 Hitel, kölcsöntartozások

2. A fennálló szállítói tartozást egyenlítik ki, a hitelkeret terhére

T 454 Szállítók   K 44–45 Hitel, kölcsöntartozások

Hitel, kölcsön törlesztésének, visszafizetésének főkönyvi elszámolása:

1. A visszafizetett összeg elszámolása

T 45 Hitel, kölcsöntartozások   K 384 Elszámolási betétszámla

Szállítókkal kapcsolatos elszámolások

1a. Tárgyi eszköz, készlet beszerzése későbbi fizetési határidővel, számla alapján

T 11/161/2 Eszközök   K 454 Szállítók

1b. Beszerzéshez kapcsolódó áfaelszámolás

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 454 Szállítók

2a. Szolgáltatás igénybevétele későbbi fizetési határidővel, számla alapján

T 5. Költségek/ 8 Ráfordítások K 454 Szállítók

2b. Beszerzéshez kapcsolódó áfaelszámolás

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 454 Szállítók

3. Szállítóval szembeni kötelezettség kiegyenlítése bankszámláról, banki értesítés alapján

T 454 Szállítók K 384 Elszámlási betétszámla

4. Azonos partner esetén a vevői követelés és a szállítói kötelezettség beszámítása

T 454 Szállítók K 311 Vevők

Áfa elszámolása:

Egy termék beszerzése, szolgáltatás igénybevétele esetén főszabály szerint általános forgalmi adóval növelt vételárat kell megfizetni, illetve fordított esetben termék, vagy szolgáltatás értékesítése esetén főszabály szerint általános forgalmi adóval növelt eladási árról kell számlát kiállítani.

Az alábbiakban egy áru beszerzése, majd értékesítése példáján keresztül vizsgáljuk meg az alkalmazandó számlaösszefüggéseket.

1a. Áru vásárlása, áfa nélküli vételár

T 26–28 Áruk K 454 Szállítók/381 Pénztár

1b. Vásárláshoz kapcsolódó áfa elszámolása

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 454 Szállítók/381 Pénztár

2a. Áru értékesítése, áfa nélküli eladási ár

T 311 Vevők/381 Pénztár K 91–92 Belföldi értékesítés árbevétele

2b. Értékesítéshez kapcsolódó áfaelszámolás

T 311 Vevők/381 Pénztár K 467 Fizetendő áfa

2 c. Értékesített áru kivezetése

T 814 ELÁBÉ K 26–28 Áruk

Áfaszámlák rendezése

3a. Előzetesen felszámított áfa számlaegyenlegének átvezetése

T 468 Áfa pénzügyi elszámolása K 466 Előzetesen felszámított áfa

3b. Fizetendő áfa számlaegyenlegének átvezetése

T 467 Fizetendő áfa K 468 Áfa pénzügyi elszámolása

lása

4. Fizetendő áfa esetén az áfa átutalása

T 468. Áfa pénzügyi elszámolása

K 384 Elszámolási betétszámla

5. Visszaigényelhető áfa esetén az áfa pénzügyi teljesítése banki értesítő alapján

T 384 Elszámolási betétszámla

K 468 Áfa pénzügyi elszámolása

lása

4.2.4. Esettanulmány

Egy gazdálkodó 120 000 Ft + áfa értéken szerzett be árut, amelyet 190 000 Ft + áfa összegért értékesített. Mennyi áfát kell megfizetnie/igényelhet viszsza az időszak végén? Jelen esettanulmányban csak áfát érintő könyvviteli számlákat tüntetjük fel.

1. Áruvásárlás

T 26–28 Áruk

K 454 Szállítók/381 Pénztár – 120 000

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 454 Szállítók/381 Pénztár – 32 400

2. Áru értékesítése

T 311 Vevők/381 Pénztár

K 91–92 Belföldi ért. árbev. – 190 000

T 311 Vevők/381 Pénztár

K 467 Fizetendő áfa – 51 300

T 814 ELÁBÉ

K 26–28 Áruk – 120 000

3. Áfaszámlák rendezése

T 468 Áfa pénzügyi elszámolása

K 466 Előzetesen felszámított áfa – 32 400

T 467 Fizetendő áfa

K 468 Áfa pénzügyi elszámolása – 51 300

4. Áfabefizetés

T 468 Áfa pénzügyi elszámolása

K 384 Elszámolási betétszámla – 18 900

T	466.	K
1b.	32 400	3a. 32 400

T	467.	K
3b.	51 300	2b. 51 300

T	468.	K
3a.	32 400	3b. 51 300
4.	18 900	

T	384.	K
Ny.	5 000 000	4. 18 900

Jelen esettanulmányban a gazdálkodó az általa beszerzett árut magasabb értéken – 70 000 Ft különbséggel – adta el. A gazdálkodó által az áruhoz

„hozzáadott” érték 70 000 Ft, a tényleges adófizetési kötelezettsége ennek megfelelően $70\,000\text{ Ft} \times 0,27 = 18\,900\text{ Ft}$.

4.2.5. Passzív időbeli elhatárolások

Az időbeli elhatárolások az összemérés és az időbeli elhatárolások elvéből következően, a megbízható valós összképet bemutató, elsősorban *az eredmény pontosítását célzó elszámolások*. A bevételek, költségek és ráfordítások annak az évnek az eredménykimutatásában kell, hogy megjelenjenek, amelyik évre az valójában (arányosan, igazságosan) vonatkoznak. Időbeli elhatárolás lehet aktív és passzív. Az aktív időbeli elhatárolás tárgyévi eredményt mindig javítja, növeli. A passzív időbeli elhatárolás állományba vétele *csökkenti az eredményt*, azáltal, hogy csökkenti az üzleti év bevételeit és/vagy növeli annak költségeit, ráfordításait.

Passzív időbeli elhatárolásként kell kimutatni:

- a mérleg fordulónapja előtt befolyt, elszámolt bevételt, amely a mérleg fordulónapja utáni időszak árbevételét, bevételét képezi;
- a mérleg fordulónapja előtti időszakot terhelő költséget, ráfordítást, amely csak *a mérleg fordulónapja utáni időszakban merül fel*, és amelyet ekkor számláznak;
- a mérleg fordulónapja és elkészítésének időpontja között *a vállalkozóval szemben* érvényesített, benyújtott, ismertté vált, a mérleggel lezárt üzleti évhez kapcsolódó *kártérítési igényt, kártérítést, bírósági költséget*;
- a mérleggel lezárt üzleti évhez kapcsolódó, a jóváhagyásra jogosult testület által megállapított, *kötelezettségként ki nem mutatott prémiumot, jutalmat, azok járulékát*.

1. Bevételek passzív időbeli elhatárolása

A bevételek passzív időbeli elhatárolásként kell elszámolni az olyan *árbevételt, kamatbevételt és egyéb bevételeket, amelyek a mérleg fordulónapja előtt befolytak, de részben vagy egészben a beszámolóval lezárt üzleti évre vonatkoznak*. A bevételek passzív időbeli elhatárolásával *csökken az üzleti évre elszámolt bevétel*, ezáltal „passzívan” csökken az üzleti év eredménye. Például az üzleti évben kiállítják és be is folyik a következő üzleti évre vonatkozó bérleti díj bevétel, ebben az esetben a következő üzleti évre vonatkozó

bérleti díj bevételt az üzleti év végén passzív időbeli elhatárolásként ki kell mutatni, majd az üzleti évet követő évben vissza kell vezetni.

2. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása

A költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolásaként kell elszámolni az üzleti évet terhelő, de csak mérleg fordulónapja utáni időszakban felmerülő, számlázandó költségeket, ráfordításokat. A költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolásával *nő az üzleti évre már elszámolt költség, ráfordítás, ezáltal „passzívan” csökken az üzleti év eredménye.* Például az üzleti évet követően kifizetett internet- és telefon számlák, amelyek az üzleti év időszakában merültek fel, ezeket a költségeket passzív időbeli elhatárolásaként ki kell mutatni, majd az üzleti évet követő évben vissza kell vezetni.

A passzív időbeli elhatárolások főkönyvi elszámolásai

A passzív időbeli elhatárolások főkönyvi elszámolásaihoz szükséges főkönyvi számlacsoportok és számlák:

G. Passzív időbeli elhatárolások	48
Bevételek passzív időbeli elhatárolása	481
Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	482
Halasztott bevételek	483

Bevételek passzív időbeli elhatárolásának főkönyvi elszámolása

Az ismertett főkönyvi elszámolások általános sablonok, a számviteli törvény sok esetet felsorol, amikor alkalmazni kell a passzív időbeli elhatárolást, de ezek ismertetése nem részletező.

Üzleti év

1. Bevételek elszámolása üzleti évben

T 3 Pénzeszközök/3 Követelések K 9 Bevételek

2. Az elszámolt bevételekből a következő év(ek)et megillető bevételek elhatárolása

T 9 Bevételek K 481 Bevételek PIE

Üzleti évet követő év

1. Feloldás (visszavezetés)

T 481 Bevételek PIE K 9 Bevételek

Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolásának főkönyvi elszámolása
Üzleti év

1. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása

T 5 Költségek/ 8 Ráfordítások   K 482 Költségek, ráfordítások PIE

Üzleti évet követő év

1. Feloldás (visszavezetés)

T 482 Költségek, ráfordítások PIE   K 5 Költségek/ 8 Ráfordítások

2. A tényleges költségek/ráfordítások elszámolása

T 5 Költségek/8 Ráfordítások   K 3 Pénzeszközök/4 Kötelezettségek

4.2.5.1. Esettanulmány

A vállalkozás időbeli elhatárolásaival kapcsolatosan a következő gazdasági eseményeket ismeri. Könyvelje le a tárgyévi és a tárgyévet követő évi főkönyvi elszámolásokat!

1. A hosszú lejáratú hitelek tárgyévet terhelő, de csak a következő évben esedékes kamata 100 E Ft.

Üzleti év

T 872. Fizetendő kamatok   K 482. Költségek, ráfordítások PIE 100 E Ft

Üzleti évet követő év

T 482. Költségek, ráfordítások PIE   K 872. Fizetendő kamatok 100 E Ft

T 872. Fizetendő kamatok   K 3. Pénzeszközök/4. Köt. 100 E Ft

2. Az adott kölcsönök után a tárgyévre járó, de csak a következő évben esedékes kamat 80 E Ft.

Üzleti év

T 391 Bevételek AIE   K 973. Befektetett pénzügyi eszközök kamatai 80 E Ft

Üzleti évet követő év

T 973 Befektetett pénzügyi eszközök kamatai   K 391 Bevételek AIE   80 E Ft

T 3 Pénzeszközök/3 Követelések   K 973 Befektetett pénzügyi eszközök kamatai 80 E Ft

3. Decemberben átutalással (banki kivonat megérkezett) kifizetett következő évi újság előfizetések díja 38 E Ft +10 E Ft áfa.

Üzleti év

Az újság előfizetések kifizetésének könyvelése a üzleti évben

T 529 Igénybe vett szolgáltatások értéke K 3 Bankszámla 38 E Ft

T 466 Előzetesen felszámított áfa K 3 Bankszámla 10 E Ft

Elhatárolások könyvelése

T 392 Költségek, ráfordítások AIE K 529 Igénybe vett szolgáltatások értéke 38 E Ft

Üzleti évet követő év

T 529 Igénybe vett szolgáltatások értéke K 392 Költségek, ráfordítások AIE 38 E Ft

4. A decemberi víz- és csatornadíj a tárgyévet követő évben megkapott számla alapján 50 E Ft + 13,5 E Ft.

Üzleti év

T 51 Anyagköltség K 482 Költségek, ráfordítások

PIE 50 E Ft

Üzleti évet követő év

T 482 Költségek, ráfordítások PIE K 51 Anyagköltség 50 E Ft

T 51 Anyagköltség K 3 Pénzeszközök/4 Kötelezettségek költsége 50 E Ft

5. A vállalkozás tárgyévi káreseményéhez kapcsolódóan a biztosító a mérlegkészítés időszakában kártérítésként átutalt 200 E Ft-ot.

Üzleti év

T 391 Bevételek AIE K 968 Egyéb bevételek 200 E Ft

Üzleti évet követő év

T 968 Egyéb bevételek K 391 Bevételek AIE 200 E Ft

T 3 Pénzeszközök K 968 Egyéb bevételek 200 E Ft

6. A vállalkozás az üzleti évhez kapcsolódó késedelmes fizetése miatt a mérlegkészítés időszakában átutalt késedelmi kamatok összege 30 E Ft.

Üzleti év

T 872 Fizetendő kamatok K 482 Költségek, ráfordítások PIE 30 E Ft

Tárgyévet követő év

T 482 Költségek, ráfordítások PIE K 872 Fizetendő kamatok 30 E Ft

T 872 Fizetendő kamatok K 3 Pénzeszközök 30 E Ft

7. A vállalkozás a tárgyévhez kapcsolódóan a vevők felé 70 E Ft késedelmi kamatot számlázott ki, amelyet a vevők a mérlegkészítés időszakában át is utaltak a vállalkozás számlájára.

Üzleti év

T 391 Bevételek AIE	K 968 Egyéb bevételek	70 E Ft
Tárgyévét követő év		
T 968 Egyéb bevételek	K 391 Bevételek AIE	70 E Ft
T 3 Pénzeszközök	K 968 Egyéb bevételek	70 E Ft

8. A vállalkozás bérbe adja egyik raktárát, decemberben kiszámlázza a bérbevevőjének a január havi bérleti díjat 150 E Ft + 40,5 E Ft értékben.

Üzleti év

T 311 Vevők	K 91–92 Árbevétel	150 E Ft
T 311 Vevők	K 467 Fizetendő áfa	40,5 E Ft
T 91–92 Árbevétel	K 481 Bevételek PIE	150 E Ft

Üzleti évet követő év

T 481 Bevételek PIE	K 91–92 Árbevétel	150 E Ft
---------------------	-------------------	----------

9. A vállalkozás egy másik városban üzlethelyiséget bérel, amelynek január és február havi bérleti díját a bérbeadó már novemberben kiszámlázott felé. A bérleti díj a számla alapján 240 E Ft + 65 E Ft áfa.

Üzleti év

T 522 Igénybe vett szolgáltatások értéke	K 454 Szállítók	240 E Ft
T 466 Előzetesen felszámított áfa	K 454 Szállítók	65 E Ft
T 392 Költségek, ráfordítások AIE	K 522 Igénybe vett szolgáltatások értéke	240 E Ft

Üzleti évet követő év

T 522 Igénybe vett szolgáltatások értéke	K 392 Költségek, ráfordítások	240 E Ft
AIE		

5. Eredménykimutatás

Az eredménykimutatás formáján annak tagolását, felépítését értjük. A mérleghez hasonlóan az eredménykimutatás is két formában állítható össze, lépcsős és kétoldalas formában. A mérlegben és az eredménykimutatásban minden tételnél fel kell tüntetni az előző üzleti év megfelelő adatát.

Az eredménykimutatás olyan *számviteli okmány*, amely egy adott időszakra vonatkozóan, a törvényben meghatározott szerkezetben, összevontan és pénzügyértékben kifejezve tartalmazza:

- a tárgyévi adózott eredmény levezetését;
- az eredmény keletkezésére, módosítására ható főbb tényezőket;
- az adózott eredmény összetevőit, kialakulását.

Az üzleti év adózott eredményét az üzemi (üzleti) tevékenység eredménye és a pénzügyi műveletek eredménye (a továbbiakban együtt: adózás előtti eredmény) adófizetési kötelezettség levonásával csökkentett összegében kell meghatározni.

Üzemi (üzleti) tevékenység bevételei

–Üzemi (üzleti) tevékenység ráfordításai

A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye

Pénzügyi műveletek bevételei

–Pénzügyi műveletek ráfordításai

B. Pénzügyi műveletek eredménye

C. Adózás előtti eredmény ($\pm A \pm B$)

–Adófizetési kötelezettség

D. Adózott eredmény

Az *eredménykimutatást* a vállalkozó két módon készítheti el. Ezek a módszerek az üzemi tevékenység eredményének meghatározásának eljárásában térnek el. A vállalkozás kiszámíthatja üzemi tevékenységének eredményét:

- *összköltségeljárásra* épülő változatban;
- *forgalmiköltség-eljárásra* épülő változatban.

A vállalkozó döntheti el, hogy melyik változatban hozza nyilvánosságra az eredménykimutatását.

Az üzemi (üzleti) tevékenység eredménye:

- *összköltségeljárással*: az üzleti évben elszámolt értékesítés nettó árbevételének, az eszközök között állományba vett saját teljesítmények értékének, az egyéb bevételeknek, valamint az üzleti évben elszámolt anyagjellegű ráfordítások, személyi jellegű ráfordítások, értékesítési leírás és egyéb ráfordítások együttes összegének különbözeteként állapítható meg;
- *forgalmiköltség-eljárással*: az üzleti évben elszámolt értékesítés nettó árbevételének és az értékesítés közvetlen költségei, az értékesítés közvetett költségei különbözetének, valamint az egyéb bevételek és az egyéb ráfordítások különbözetének összevont értékeként állapítható meg.

Összköltségeljárásra épülő eredménykimutatás vázlata:

Értékesítés nettó árbevétele	155 000 Ft
Egyéb bevételek	33 000 Ft
Aktivált saját teljesítmények értéke	22 000 Ft
<hr/>	
Üzleti tevékenység hozamai	210 000 Ft
Éves összes költségfelmerülés	140 000 Ft
Egyéb ráfordítások	25 000 Ft
<hr/>	
Üzleti tevékenység ráfordításai	165 000 Ft
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	45 000 Ft

Forgalmiköltség-eljárásra épülő eredménykimutatás vázlata:

Értékesítés nettó árbevétele	155 000 Ft
------------------------------	------------

Egyéb bevételek	33 000 Ft
Üzleti tevékenység hozamai	188 000 Ft
Értékesítés éves összes költsége	118 000 Ft
Egyéb ráfordítások	25 000 Ft
Üzleti tevékenység ráfordításai	143 000 Ft
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	45 000 Ft

5.1. Értékesítés nettó árbevétele

Az értékesítés nettó árbevételeként kell kimutatni az üzleti évben értékesített készletek, valamint a teljesített szolgáltatások ellenértékét, amely az általános forgalmi adó összegét nem tartalmazza.

Az értékesített vásárolt és saját termelésű készletek és a nyújtott szolgáltatások árbevételét a szerződés szerinti teljesítés időszakában kell a könyvekben elszámolni. Amennyiben a felek határozott idejű szerződést kötöttek, akkor az árbevételt a számlában meghatározott tényleges teljesítési időpontban (időszakában) kell kimutatni.

Az árbevétel elszámolásának alapvető bizonylata, a vevő által elismert, elfogadott számla (ha az eladó számla, nyugta kiállítására nem kötelezett, akkor egyéb számviteli bizonylat). A vevő általi elismerés a teljesítés elismerésére vonatkozik, azaz a szállítási vagy vállalkozási szerződés szerinti teljesítés igazolására.

Az értékesítés árbevétele nettó tartalmú árbevételé válik az alábbi korrekciók elvégzése után:

- növelő tételek:
  - az ártámogatás, az adóhatósággal történő elszámolás alapján;
  - a számlázott felár, számlahelyesbítéssel utólag számított felár.
- csökkentő tételek:
  - a számlázott engedmények, számlahelyesbítéssel utólag adott engedmények.

Az értékesítés árbevételének csoportosítása a tevékenység teljesítésének helye és a vevő személye szerint történik, eszerint két kategóriára kell bontani:

- belföldi értékesítés árbevételére;
- exportértékesítés árbevételére.

5.1.1. Belföldi értékesítés árbevétele

Belföldi értékesítés árbevételeként kell elszámolni:

- a *belföldi vevőnek értékesített* vásárolt és saját termelésű készletet;
- a *belföldi igénybevevő részére teljesített szolgáltatás* – a számviteli törvény szerint meghatározott – értékét, függetlenül attól, hogy azt forintban, devizában, valutában, termék- vagy szolgáltatásimporttal egyenlítik ki.

Belföld Magyarország területe, a vámszabad- és a tranzitterület is.

5.1.2. Exportértékesítés árbevétele

Exportértékesítés árbevételeként kell elszámolni:

- a vásárolt és saját termelésű készlet külkereskedelmi termékforgalomban külföldi vevőnek történő értékesítésének;
- a *külföldi igénybevevő részére végzett szolgáltatásnyújtásnak* – a számviteli törvény szerint meghatározott – értékét, függetlenül attól, hogy azt devizában, valutában, forintban, termék- vagy szolgáltatásimporttal egyenlítik ki.

Külföld a Magyarország területén kívüli terület.

5.2. Aktivált saját teljesítmények értéke (ASTÉ)

Aktivált saját teljesítmények értékeként:

- a *saját előállítású eszközöknek* az üzleti évben aktivált (az eszközök között állományba vett) értékét;
- a *saját termelésű készletek* állományváltozása együttes (összevont) összegét kell kimutatni.

5.2.1. Saját termelésű készletek (STK) állományváltozása

A *saját termelésű készletek* üzleti év végi záróállományának és az üzleti év eleji nyitóállományának különbözetét kell állományváltozásként figyelembe

venni. Az állományváltozás lehet pozitív és negatív értékű is, így az üzemi (üzleti) tevékenység eredményére hozamnövelőként vagy hozamcsökkentőként hat.

5.2.2. Saját előállítású eszközök aktivált értéke (SEEAÉ)

Saját előállítású eszközök aktivált értékeként kell kimutatni:

- a saját vállalkozásban végzett és az eszközök között állományba vett saját teljesítmények;
- a saját előállítású eszközök és saját teljesítmények közvetlen önköltségen számított értékét (ideértve a saját termelésű készletek értékvesztését is).

Ilyenek például a saját előállítású tárgyi eszközök, göngyölegek. A saját előállítású eszközök aktivált értéke (SEEAÉ) csak pozitív értéket vehet fel, tehát az üzemi (üzleti) tevékenység eredményére csak hozamnövelő hatása lehet.

5.3. Egyéb bevételek

Egyéb bevételek az olyan bevételek, amelyek a rendszeres tevékenység (üzletmenet) során keletkeznek, de az értékesítés nettó árbevételének nem képezik részét, és nem minősülnek pénzügyi műveletek bevételeinek.

Az egyéb bevételek között kell elszámolni jellemzően *az alábbi bevételeket*, ha az a tárgyévhez vagy a tárgyévet megelőző üzleti év(ek)hez kapcsolódik, és azt a mérlegkészítés időpontjáig *pénzügyileg rendezték*:

- a káreseményekkel kapcsolatosan kapott bevételek;
- a kapott bírságok, kötbérek, fekbérek, késedelmi kamatok, behajtási költségátalányok, kártérítések, sérelemdíjak összege;
- a behajthatatlannak minősített követelésekre kapott összeg;
- a költségek (a ráfordítások) ellentételezésére kapott támogatás, juttatás összege;
- a termékpálya-szabályozáshoz kapcsolódó, terméktanácsok által fizetett termékpálya-szabályozás összege.

Az egyéb bevételkénti elszámolásnak nem feltétele a mérlegkészítés időpontjáig történő pénzügyi rendezés, ha külön jogszabály eltérően rendelkezik, illetve támogatás esetén, ha a támogatási szerződés alapján a mérlegkészítés időpontjáig a támogatással való elszámolás megtörtént.

Az egyéb bevételek között kell kimutatni:

- a céltartalék összegének felhasználását (csökkenését, megszűnését);
- a költségek/ráfordítások ellentételezésére az adóhatóságtól, jogszabály által meghatározott szervezettől megkapott, illetve az üzleti évhez kapcsolódóan a mérlegkészítés időpontjáig igényelt támogatás, juttatás összegét;
- az eredeti követelést engedményezőnél az átruházott követelésnek az engedményes által elismert értékét a követelés átruházásakor;
- az immateriális jószág, a tárgyi eszköz értékesítéséből származó bevételt az értékesítéskor, az átadáskor;
- a biztosító által fizetett, illetve a mérlegkészítés időpontjáig elfogadott, visszaigazolt összeget;
- a követelés eredeti jogosultjánál – ha a követelésre korábban értékvesztést számolt el – a követelés könyv szerinti értékét meghaladóan realizált összeget;
- a nyereségjellegű kerekítési különbözetet;
- a visszafizetési kötelezettség nélkül kapott, nem fejlesztési célra kapott támogatás, véglegesen átvett pénzeszközök összegét;
- térítés nélkül kapott (igénybe vett) szolgáltatások piaci – illetve jogszabály eltérő rendelkezése esetén a jogszabály szerinti – értékét.

Egyéb bevételként kell elkülönítetten kimutatni az értékvesztések visszaírt összegeit (ideértve az immateriális javak, a tárgyi eszközök elszámolt terven felüli értékcsökkenésének visszaírt összegét, továbbá a követelések, a készletek visszaírt értékvesztésének összegét), valamint a kereskedelmi áruk nyereségjellegű leltárértékelési különbözetének összegét.

5.4. Költségek

A költségeket többféleképpen csoportosíthatjuk:

- elszámolhatóság szerint;
- a termelési volumenhez való viszonyuk szerint;
- költségnem szerint stb.

Lehetnek még más csoportosítások is, a könyv a fentiekben felsoroltakkal foglalkozik.

5.4.1. Elszámolhatóság szerinti költségek

Elszámolhatóság szerint a költségek lehetnek:

- közvetlen költségek;
- közvetett költségek.

1. Közvetlen költségek azok a költségek, amelyekről a felmerülés időpontjában azonnal ismerjük a költségviselőt (tehát a terméket vagy szolgáltatást), amellyel kapcsolatosan felmerült.

2. A közvetett költségek azok a költségek, amelyek felmerülésekor nem ismerjük a költségviselőt, csak a felmerülés helyét, tehát a költséghelyet.

A költségviselő az a termék vagy szolgáltatás, amellyel kapcsolatosan a költség felmerül.

A költséghely az a hely, ahol a költség felmerül, jelentkezik.

A költségek a termelés volumenéhez való viszonyuk szerint lehetnek:

- *állandó költség* – a termelés nagyságától és összetételétől nem függő költség (például az épületek bérleti díja);
- *változó költség* – a termelés nagyságától és összetételétől függő költség, például anyagköltség, munkabéreköltség stb. Ezek lehetnek lineárisan, degresszíven vagy progresszíven változó költségek.

5.4.2. Költségnemek

Az összes költséget költségnemek szerint csoportosítva kell bemutatni az eredménykimutatásban, amelyek a következők:

Anyagjellegű ráfordítások:

- anyagköltség;
- igénybe vett szolgáltatások értéke;
- egyéb szolgáltatások értéke.

Az összköltségeljárással készülő eredménykimutatásban az anyagjellegű ráfordítások között szerepelnek még az alábbi ráfordítások:

- eladott áruk beszerzési értéke (ELÁBÉ);
- eladott (közvetített) szolgáltatások értéke.

Személyi jellegű ráfordítások:

- bérköltség;
- személyi jellegű egyéb kifizetések;
- bérjárulékok.

Értékcsökkenési leírás:

- terv szerinti értékcsökkenési leírás.

5.4.2.1. Anyagköltség

Anyagköltségként az üzleti évben felhasznált *vásárolt anyagok* bekerülési (értékvesztéssel csökkentett, az értékvesztés visszaírt összegével növelt bekerülési) értékét, továbbá a vásárolt *növendék, hízó és egyéb állatok* bekerülési értékét kell kimutatni. Az anyagköltséget csökkenteni kell a termelés, a tevékenység, a szolgáltatás során keletkezett hulladékok, haszonanyagok értékével, az anyagok bekerülési értékében figyelembe vett vámteher, jövedéki adó, termékdíj visszatérített összegével.

5.4.2.2. Igénybe vett szolgáltatások értéke

Az *igénybe vett szolgáltatások* értékeként az üzleti évben igénybe vett anyagjellegű és nem anyagjellegű *szolgáltatások bekerülési értékét* a – le nem vonható általános forgalmi adót is magában foglaló – számlázott, fizetett, szerződésben meghatározott összegben kell elszámolni.

5.4.2.3. Egyéb szolgáltatások értéke

Az *egyéb szolgáltatások* értékeként az üzleti évben felmerült, az eszközök *bekerülési értékében el nem számolt* (figyelembe nem vehető) illetéket, jogszabályon alapuló hatósági igazgatási, szolgáltatási díjat, egyéb hatósági igazgatási, szolgáltatási eljárási díjat, bankköltséget (a kamat kivételével), biztosítási díjat, továbbá a saját előállítású termékeknek a saját kiskereskedelmi egységbe történő kiszállításakor, illetve (saját) üzemben történő

felhasználásakor megfizetett adót, járulékot, termékdíjat a számlázott, a fizetett, a szerződésben meghatározott (számított), a bevallott összegben kell kimutatni.

5.4.2.4. Az eladott áruk beszerzési értéke (ELÁBÉ)

Az eladott áruk beszerzési értéke az üzleti évben – általában – változatlan formában eladott anyagok, áruk bekerülési (értékvesztéssel csökkentett, az értékvesztés visszaírt összegével növelt bekerülési) értékét foglalja magában. Az eladott áruk beszerzési értékét *növelő tételként* kell kimutatni az értékesített betétdíjas göngyölegek bekerülési értékét, majd az eladott áruk beszerzési értékét *csökkenteni kell* a visszavett betétdíjas göngyölegek bekerülési értékével.

5.4.2.5. Az eladott (közvetített) szolgáltatások értéke

Az eladott (közvetített) szolgáltatások értékeként a vásárolt és változatlan formában értékesített szolgáltatások bekerülési értékét kell elszámolni az értékesítéskor.

Közvetített szolgáltatás: a gazdálkodó által saját nevében vásárolt és a harmadik személlyel (a megrendelővel) kötött szerződés alapján, a szerződésben rögzített módon részben vagy egészben, de változatlan formában továbbértékesített (továbbszámlázott) szolgáltatás. Közvetített szolgáltatásnál a gazdálkodó vevője és nyújtója is a szolgáltatásnak, a gazdálkodó a vásárolt szolgáltatást részben vagy egészben közvetíti úgy, hogy a megrendelővel kötött szerződésből a közvetítés lehetősége, a számlából a közvetítés ténye, vagyis az, hogy a gazdálkodó nemcsak a saját, hanem az általa vásárolt szolgáltatást is értékesíti változatlan formában, de nem feltétlenül változatlan áron, egyértelműen megállapítható.

5.4.2.6. Személyi jellegű ráfordítások

Személyi jellegű ráfordítások:

- az alkalmazotknak munkabéreként, a szövetkezet tagjainak munkadíjként elszámolt összeg, a természetes személy tulajdonos (tag) személyes közreműködése ellenértékeként kivett összeg;
- a személyi jellegű egyéb kifizetések;
- a bérjárulékok.

5.4.2.7. Bérköltés

Bérköltés minden olyan – az üzleti évhez kapcsolódó – *kifizetés*, amely:

- a munkavállalókat, az alkalmazottakat, a tagokat megilleti az érvényes rendelkezések szerint bérként vagy munkadíjként elszámolandó járandóság, ideértve a természetes személy tulajdonos (tag) személyes közreműködése ellenértékéeként kivett összeget is;
- az alkalmazásban állók és a munkavégzésre irányuló további jogviszonyban állók részére az üzleti évre bérként számfejtett, elszámolt összeg (ideértve az üzleti év után elszámolt, jóváhagyott prémiumokat, jutalmakat, valamint a 13. és a további havi fizetést is);
- elemeiben megfelel a statisztikai elszámolások szerinti keresetnek, függetlenül attól, hogy az ilyen címen kifizetett összegek után kell-e személyi jövedelemadót fizetni vagy sem, illetve alapját képezi-e vagy sem a bérjárulékoknak.

5.4.2.8. Személyi jellegű egyéb kifizetések

Személyi jellegű egyéb kifizetések azok *a természetes személyek részére* teljesített kifizetések, elszámolt összegek, amelyeket a kifizető a természetes személy részére jogszabályi előírás vagy saját elhatározása alapján teljesít, és *nem tartoznak a bérköltés, illetve a vállalkozási díj fogalmába*.

Ilyenek például:

- a szerzői jogdíj;
- a lakhatási költségtérítés;
- a lakásépítésre nyújtott támogatás (beleértve az átvállalt kamatot és kezelési költséget is);
- az étkezési térítés, a munkába járással kapcsolatos költségtérítés;
- a jubileumi jutalom;
- a dolgozó kötelezettségvállalásának térítése;
- a betegszabadság díjazása;
- a munkáltatót terhelő táppénz, táppénz-kiegészítés;
- a munkaviszonnyal összefüggésben fizetett szerzői, írói és más szerzői jogvédelmet élvező munkák díjai;
- a természetben adott juttatások;
- a reprezentáció költségei;
- minden egyéb, a statisztikai előírások szerint egyéb munkajövedelemnek, szociális költségnek minősített összegek.

5.4.2.9. Bérjárulékok

A szociális hozzájárulási adó:

- az egészségügyi hozzájárulás;
- a szakképzési hozzájárulás;
- minden olyan, adók módjára fizetendő összeg, amelyet a személyi jellegű ráfordítások vagy a foglalkoztatottak száma alapján állapítanak meg, függetlenül azok elnevezésétől.

5.4.2.10. Értécsökkenési leírás

Értécsökkenési leírásként kell kimutatni:

- az immateriális javaknak, a tárgyi eszközöknek a terv szerinti értécsökkenés összegét;
- a kisértékű immateriális javak, tárgyi eszközök használatbavételkor elszámolt összegét.

A kis értékű 100 E forint egyedi beszerzési, előállítási érték alatti vagyoni értékű jogok, szellemi termékek, tárgyi eszközök bekerülési értéke – a vállalkozó döntésétől függően – a használatbavételkor értécsökkenési leírásként egy összegben elszámolható.

Az értécsökkenési leírást a vállalkozás eredményének alakulásától függetlenül el kell számolni.

5.4.2.11. Az értékesítés költségei

E költségek a forgalmiköltség-eljárással készülő eredménykimutatás szerint számított üzemi (üzleti) tevékenység eredményének alakításában játszanak szerepet. Az értékesítés összes költsége összegében a vállalkozás felmerült éves összes költségeinek és az aktivált saját teljesítmények értékének különbözete.

A forgalmiköltség-eljárással készülő eredménykimutatásban az üzemi (üzleti) tevékenység kiszámításánál a hozamok között csak az értékesítés árbevételét és egyéb bevételeket vesszük számba, úgy a ráfordítások között is csak a szűkebb tartalmú költségek körével – az értékesítés költségeivel – számolhatunk.

Az értékesítés költségeit a vállalkozónak a forgalmiköltség-eljárással készülő eredménykimutatásban közvetlen és közvetett költségekre bontva kell bemutatnia.

Az értékesítés költségeinek csoportosítása

Értékesítés közvetlen költségei:

- értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége;
- eladott áruk beszerzési értéke (ELÁBÉ);
- eladott (közvetített) szolgáltatások értéke.

Értékesítés közvetett költségei:

- értékesítési, forgalmazási költségek;
- igazgatási költségek;
- egyéb általános költségek.

Az értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége magában foglalja az értékesített saját termelésű készletek, a teljesített saját szolgáltatások közvetlen önköltségét.

Az *értékesítési, forgalmazási költségek* között az értékesítéssel kapcsolatos külön költségeket (csomagolási, szállítási költségek, bizományi díjak), a késztermékek, az értékesítésre váró áruk raktározási költségeit, az értékesítő részlegek és irodák költségeit, a reklám, a propaganda és a piac-kutatás költségeit kell kimutatni, függetlenül attól, hogy az az értékesítéshez közvetlenül hozzárendelhető-e vagy sem. Az értékesítéshez közvetlenül hozzákapcsolható költségeket, továbbá a kereskedelmi tevékenység közvetlenül elszámolható költségeit indokolt elkülönítetten kimutatni.

Az *igazgatási költségek* között kell kimutatni az igazgatás személyi- és anyagjellegű, valamint egyéb költségeit (irányítási költségek, ügyviteli költségek).

Az *egyéb általános költségek* között kell kimutatni a működés egyéb közvetett költségeit, mindazokat, amelyek az előző két kategóriából ki-szorulnak. Ilyenek jellemzően: a garanciális javítási költségek, a szociális és jóléti költségek, a saját termelésű készletek értékvesztései stb.

A felmerült éves összes költségből azok minősülnek *az értékesítés közvetett költségeinek*, amelyekről felmerülésükkor vagy későbbi időpontban sem állapítható meg, hogy azokat melyik termék vagy szolgáltatás váltotta ki.

5.5. Egyéb ráfordítások

Egyéb ráfordítások az olyan, az értékesítés nettó árbevételéhez közvetlenül vagy közvetetten nem kapcsolódó kifizetések és más veszteségjellegű tételek, amelyek a rendszeres tevékenység (üzletmenet) során merülnek fel, és nem minősülnek pénzügyi műveletek ráfordításainak.

Az *egyéb ráfordítások* között kell elszámolni:

- az üzleti év mérlegfordulónapja előtt bekövetkezett, a mérlegkészítés időpontjáig ismertté vált *káreseményekkel kapcsolatos* – a le nem vonható általános forgalmi adót is magában foglaló – kifizetéseket, elszámolt, fizetendő összegeket;
- a fizetett, illetve a mérlegkészítés időpontjáig ismertté vált, elszámolt, fizetendő, a mérlegfordulónap előtti időszakhoz kapcsolódó *bírságok, kötbérek, fekbérek, késedelmi kamatok, behajtási költségátalányok, kártérítések, sérelemdíjak* összegét;
- a költségek (a ráfordítások) ellentételezésére – visszafizetési kötelezettség nélkül – belföldi vagy külföldi gazdálkodónak – az üzleti évhez kapcsolódóan – *adott támogatás, juttatás* összegét;
- a termékpálya-szabályozáshoz kapcsolódó, *terméktanácsok javára teljesített* – az üzleti évhez kapcsolódó – befizetések összegét;
- az államháztartás egyes alrendszeivel (a központi kormányzat, a helyi önkormányzatok), az Európai Unió különböző pénzügyi alapjaival (pénzügyi forrásaival) elszámolt – a bekerülési érték részét nem képező, illetve a költségek között el nem számolható – *adók, díjak, illetékek, hozzájárulások* tárgyévre bevallott, fizetett, illetve fizetendő összegét; (GALLASZ–MARSÓ–SZABLICS–TÖRÖK 2018)
- a veszteségjellegű kerekítési különbözetet;
- a gazdasági társaság tulajdonosánál (tagjánál) a gazdasági társaságba bevitt, értékpapírnak vagy részesedésnek nem minősülő *vagyontárgyak nyilvántartás szerinti* (könyv szerinti) *értékének* és a *létesítő okiratban meghatározott értékének a különbözetét*, amennyiben a nyilvántartás szerinti érték a több;
- behajthatatlannak nem minősülő, a forgóeszközök között kimutatott – vásárolt követelésnek nem minősülő – *elengedett követelés könyv szerinti értékét*;
- a tartozásátvállalás során – ellentételezés nélkül – *átvállalt kötelezettség szerződés (megállapodás) szerinti összegét a tartozást átvállalónál*;

- a visszafizetési kötelezettség nélkül átadott, pénzügyileg rendezett, *véglegesen átadott pénzeszközök összegét*;
- a költségek (a ráfordítások) ellentételezésére és a fejlesztési célra az előző üzleti év(ek)ben kapott, bevételként elszámolt *támogatás, juttatás visszafizetendő összegét*;
- a *tértítés nélkül átadott eszközök* – a részesedések, az értékpapírok, a befektetett pénzügyi eszközök között kimutatott kölcsönök és a vásárolt követelések kivételével – *nyilvántartás szerinti értékét*, valamint *a térítés nélkül nyújtott szolgáltatások bekerülési értékét* a felszámított, az átvevő által meg nem térített *általános forgalmi adóval növelt összegben*.
- az üzleti évben képzett céltartalék összegét, a képzett céltartalékot növelő összeget;
- a forgóeszközök között kimutatott – vásárolt követelésnek nem minősülő – követelésnek *behajthatatlan követelésként az üzleti évben leírt összegét*;
- az immateriális jószág, a tárgyi eszköz közvetlen *értékesítésekor azok könyv szerinti értékét*;
- a hiányzó, illetve a tárgyévben megsemmisült, az állományból kivezetett vásárolt és saját termelésű készlet könyv szerinti értékét;
- az eredeti követelést engedményezőnél (eladónál) *az átruházott (engedményezett) követelés könyv szerinti értékét* a követelés átruházásakor;
- az üzleti évhez kapcsolódó, szerződésen alapuló – konkrét termékhez, anyaghoz, áruhoz, szolgáltatásnyújtáshoz közvetve kapcsolódó, *nem számlázott – utólag adott (fizetendő) engedmény szerződés szerinti összegét*, ideértve az általános forgalmi adóról szóló törvény szerinti közvetett pénz-visszatérítési akció keretében adott (fizetendő) engedmény – *általános forgalmi adóval csökkentett* – összeget is.

Az egyéb ráfordítások között elkülönítetten kell kimutatni:

- *az értékvesztés összegét*, ideértve az immateriális javak, a tárgyi eszközök elszámolt terven felüli értékcsökkenésének összegét, a követelések, a készletek elszámolt értékvesztésének összegét;
- a kereskedelmi áruk veszteségjellegű leltárértékelési különbözeteinek összegét.

5.6. Pénzügyi műveletek eredménye

A pénzügyi műveletek eredménye a pénzügyi műveletek bevételeinek és ráfordításainak különbözete.

A pénzügyi műveletek bevételei közé tartoznak:

- kapott (járó) osztalék és részesedés;
- részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek;
- befektetett pénzügyi eszközökből (értékpapirokból, kölcsönökből) származó bevételek, árfolyamnyereségek;
- egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek;
- pénzügyi műveletek egyéb bevételei.

A pénzügyi műveletek ráfordításai közé tartoznak:

- részesedésekből származó ráfordítások, árfolyamveszteségek;
- befektetett pénzügyi eszközökből (értékpapirokból, kölcsönökből) származó ráfordítások árfolyamveszteségek;
- fizetendő (fizetett) kamatok és kamatjellegű ráfordítások;
- pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai;
- részesedések, az értékpapírok, a tartósan adott kölcsönök, a bankbetétek értékvesztése.

Az eredménykimutatás előírt tagolása (összköltségeljárással)

1. Belföldi értékesítés nettó árbevétele
2. Exportértékesítés nettó árbevétele
- I. Értékesítés nettó árbevétele (01 + 02)
3. Saját termelésű készletek állományváltozása
4. Saját előállítású eszközök aktivált értéke
- II. Aktivált saját teljesítmények értéke ($\pm 03 + 04$)
- III. Egyéb bevételek. Ebből: visszaírt értékvesztés
5. Anyagköltség
6. Igénybe vett szolgáltatások értéke
7. Egyéb szolgáltatások értéke
8. Eladott áruk beszerzési értéke
9. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke
- IV. Anyagjellegű ráfordítások (05 + 06 + 07 + 08 + 09)
10. Bérköltség
11. Személyi jellegű egyéb kifizetések
12. Bérjárulékok

- V. Személyi jellegű ráfordítások (10 + 11 + 12)
- VI. Értékcsökkenési leírás
- VII. Egyéb ráfordítások. Ebből: értékvesztés
  - A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I ± II + III – IV – V – VI – VII)
  - 13. Kapott (járó) osztalék és részesedés Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott
  - 14. Részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott
  - 15. Befektetett pénzügyi eszközökből származó bevételek, árfolyamnyereségek Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott
  - 16. Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott
  - 17. Pénzügyi műveletek egyéb bevételei Ebből: értékelési különbözet
- VIII. Pénzügyi műveletek bevételei (13 + 14 + 15 + 16 + 17)
  - 18. Részesedésekből származó ráfordítások, árfolyamveszteségek Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott
  - 19. Befektetett pénzügyi eszközökből származó ráfordítások, árfolyamveszteségek Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott
  - 20. Fizetendő (fizetett) kamatok és kamatjellegű ráfordítások Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott
  - 21. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése
  - 22. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai Ebből: értékelési különbözet
- IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai (18 + 19 + 20 + 21 + 22)
  - B. Pénzügyi műveletek eredménye (VIII – IX)
  - C. Adózás előtti eredmény ($\pm A \pm B$)
  - X. Adófizetési kötelezettség
  - D. Adózott eredmény ($\pm C - X$)
Az eredménykimutatás előírt tagolása (forgalmiköltség-eljárással)
    - 1. Belföldi értékesítés nettó árbevétele
    - 02. Exportértékesítés nettó árbevétele
      - I. Értékesítés nettó árbevétele (01 + 02)
    - 03. Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége
    - 04. Eladott áruk beszerzési értéke
    - 05. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke
      - II. Értékesítés közvetlen költségei (03 + 04 + 05)

- III. Értékesítés bruttó eredménye (I – II)
 06. Értékesítési, forgalmazási költségek
 07. Igazgatási költségek
 08. Egyéb általános költségek
 IV. Értékesítés közvetett költségei (06 + 07 + 08)
 V. Egyéb bevételek
 Ebből: visszaírt értékvesztés
 VI. Egyéb ráfordítások
 Ebből: értékvesztés
 A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye ($\pm$ III – IV + V – VI)

5.7. Esettanulmány

Késztermék nyitóállománya	60 db
Termelés az év folyamán	180 db
Értékesítés az év folyamán	200 db
Készletek záróállománya év végén	40 db
1 db termék eladási ára	200 Ft
1 db termék önköltsége	100 Ft
Készletváltozás	-20 db
Értékesítés + készletváltozás	180 db

Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye összköltségeljárással

Értékesítés:	40 000 Ft
Készletváltozás:	-2000 Ft
Bruttó termelés:	38 000 Ft
A termelés költségei:	18 000 Ft
Üzemi eredmény:	20 000 Ft

Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye forgalmiköltség-eljárással

Értékesítés árbevétele:	40 000 Ft
Értékesítés önköltsége:	20 000 Ft
Üzemi eredmény:	20 000 Ft

5.8. Feladatok

1. feladat

Egy vállalkozás termék-előállításal foglalkozik. Előző évről 400 db késztermék maradt raktáron, amelynek értéke 200 000 Ft. Az időszak során 10 000 db terméket állítottak elő. A termék előállításához kapcsolódó közvetlen költség a következő elemekből áll.

Anyagjellegű költségek:	2 500 000 Ft
Személyi jellegű költségek:	2 000 000 Ft
Értékcsökkenési leírás:	500 000 Ft
Összesen:	5 000 000 Ft

Az időszak során 9000 db terméket értékesítettünk, az eladási egységár 1200 Ft/db volt.

Az időszak közvetett költségei a következő elemekből álltak:

Anyagjellegű költségek:	400 000 Ft
Személyi jellegű költségek:	2 800 000 Ft
Értékcsökkenési leírás:	800 000 Ft
Összesen:	4 000 000 Ft

Ebből az értékesítési, forgalmazási költségek 3 000 000 Ft-ot, az igazgatási költségek 800 000 Ft-ot, az egyéb általános költségek 200 000 Ft-ot tettek ki.

Állítsuk elő a fenti adatokból az időszak üzleti eredményét mindkét módszerrel!

Mellékszámítások:

Megnevezés	Összefüggés	Számítás
A termék előállításí önköltsége	Összes közvetlen költség/termelt mennyiség	
Késztermékek záróállománya	Nyitóállomány + termelés – értékesítés = záróállomány	
Saját termelésű készletek állományváltozása	Záróérték – nyitóérték	

Megnevezés	Összefüggés	Számítás
Anyagjellegű költségek	Közvetlen + közvetett anyagjellegű költség	
Személyi jellegű költségek	Közvetlen + közvetett személyi jellegű költség	
Értékcsökkenési leírás	Közvetlen + közvetett költségek között elszámolt értékcsökkenési leírás	
Értékesítés elszámolt önköltsége	Értékesített mennyiség × önköltség	

Eredménykimutatás összköltségeljárással

	Megnevezés	Összeg (ezer ft)
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02.	Export értékesítés nettó árbevétele	
I.	Értékesítés nettó árbevétele (01 + 02)	
03.	Saját termelésű készletek állományváltozása	
04.	Saját előállítású eszközök aktivált értéke	
II.	Aktivált saját teljesítmények értéke (+03 + 04)	
III.	Egyéb bevételek	
	Ebből: visszaírt értékvesztés	
05.	Anyagköltség	
06.	Igénybe vett szolgáltatások értéke	
07.	Egyéb szolgáltatások értéke	
08.	Eladott áruk beszerzési értéke	
09.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
IV.	Anyagjellegű ráfordítások (05 + 06 + 07 + 08 + 09)	
10.	Béreköltség	
11.	Személyi jellegű egyéb kifizetések	
12.	Bérfárulékok	
V.	Személyi jellegű ráfordítások (10 + 11 + 12)	
VI.	Értékcsökkenési leírás	
VII.	Egyéb ráfordítások	
	Ebből: értékvesztés	
A.	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I + II + III – IV – V – VI – VII)	

Eredménykimutatás forgalmiköltség-eljárással

	Megnevezés	Összeg (ezer Ft)
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02.	Export értékesítés nettó árbevétele	
I.	Értékesítés nettó árbevétele (01 + 02)	
03.	Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége	
04.	Eladott áruk beszerzési értéke	
05.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
II.	Értékesítés közvetlen költségei (03 + 04 + 05)	
III.	Értékesítés bruttó eredménye (I – II)	
06.	Értékesítési, forgalmazási költségek	
07.	Igazgatási költségek	
08.	Egyéb általános költségek	
IV.	Értékesítés közvetett költségei (06+07+08)	
V.	Egyéb bevételek Ebből: visszaírt értékvesztés	
VI.	Egyéb ráfordítások Ebből: értékvesztés	
A.	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (+ III – IV + V – VI)	

2. feladat

Állítsuk össze a vállalkozás összköltség és forgalmi költség típusú eredménykimutatását az üzemi eredmény szintjéig!

Megnevezés	Ráfordítá- sok	Hoza- mok	Melyik EK?	Költ- ség jellege
Személyi jellegű ráfordítások				
Értékesítés nettó árbevétele				
Értékesítés közvetlen költségei				
Értékesítés közvetett költségei				
Értékcsökkenési leírás				
Egyéb ráfordítások				
Egyéb bevételek				
Anyagjellegű ráfordítások				

Megnevezés	Ráfordítások	Hozamok	Melyik EK?	Költségjellege
Aktivált saját teljesítmények értéke				

Eredménykimutatás összköltségeljárással

	Megnevezés	Összeg (ezer Ft)
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02.	Export értékesítés nettó árbevétele	
I.	Értékesítés nettó árbevétele (01 + 02)	
03.	Saját termelésű készletek állományváltozása	
04.	Saját előállítású eszközök aktivált értéke	
II.	Aktivált saját teljesítmények értéke (+03 + 04)	
III.	Egyéb bevételek Ebből: visszaírt értékvesztés	
05.	Anyagköltség	
06.	Igénybe vett szolgáltatások értéke	
07.	Egyéb szolgáltatások értéke	
08.	Eladott áruk beszerzési értéke	
09.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
IV.	Anyagjellegű ráfordítások (05 + 06 + 07 + 08 + 09)	
10.	Béreköltség	
11.	Személyi jellegű egyéb kifizetések	
12.	Bérfelrakások	
V.	Személyi jellegű ráfordítások (10 + 11 + 12)	
VI.	Értékcsökkenési leírás	
VII.	Egyéb ráfordítások Ebből: értékvesztés	
A.	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I + II + III – IV – V – VI – VII)	

Eredménykimutatás forgalmiköltség-eljárással

	Megnevezés	Összeg (ezer ft)
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02.	Export értékesítés nettó árbevétele	
I.	Értékesítés nettó árbevétele (01 + 02)	
03.	Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége	
04.	Eladott áruk beszerzési értéke	
05.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
II.	Értékesítés közvetlen költségei (03 + 04 + 05)	
III.	Értékesítés bruttó eredménye (I – II)	
06.	Értékesítési, forgalmazási költségek	
07.	Igazgatási költségek	
08.	Egyéb általános költségek	
IV.	Értékesítés közvetett költségei (06 + 07 + 08)	
V.	Egyéb bevételek Ebből: visszaírt értékvesztés	
VI.	Egyéb ráfordítások Ebből: értékvesztés	
A.	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (+III – IV + V – VI)	

3. feladat

Állapítsa meg a vállalkozás adózás előtti eredményét összköltség és forgalmi költség eljárással! Az összes eredménykategóriához szükséges számítást részletesen írja le!

„Eredményes” Zrt. kiemelt gazdasági adatai a következők:

- A tárgyévben felmerült termelési költségek:
  - a termelésben felhasznált anyagok értéke 8 614 000 Ft;
  - a termelési folyamathoz igénybe vett szolgáltatások értéke 2 687 000 Ft;
  - a termelési folyamat végén állományba vett hulladékok értéke 89 000 Ft;
  - bérköltség 12 798 000 Ft;
  - szociális hozzájárulási adó 2 496 000 Ft;
  - elszámolt terv szerinti értékcsökkenés összege 3 419 000 Ft.

- A tárgyidőszakban elkészült 4760 db termék, a termelési folyamat végén a záró befejezetlen termelés értéke 140 000 Ft volt.
- A tárgyidőszakban 4700 db terméket értékesítettek. Eladási ár: 9610 Ft/db + áfa.
- Kapott kártérítés 426 000 Ft.
- Selejtezett tárgyi eszköz bekerülési értéke 1 800 000 Ft, az eszköz elhasználtsága 70%-os.
- Leltári hiányként elkönyvelt anyagok értéke 97 000 Ft.
- Dolgozóval szemben előírt kártérítési kötelezettség 65 000 Ft.
- Kiskereskedelmi áruértékesítés általános forgalmi adót is tartalmazó bevétele 3 644 900 Ft (27% áfa).
- Értékesített kiskereskedelmi áruk árrése 38%.
- Hítelviszonyt megtestesítő értékpapírok értékvesztése 450 000 Ft.
- Kapott kamat 311 000 Ft.

A vállalkozásnak költségei csak a termék előállítására miatt keletkeztek, a költségek 20%-a közvetett költség. A vállalkozásnál nyitó késztermék-készlet, nyitó befejezetlen termelés nem volt.

A vállalkozás a társasági adó hatálya alá tartozik, az adó 9%, az adó-alap módosító tételek összevont egyenlege: 0 Ft.

- I. Értékesítés nettó árbevétele:
- II. Aktivált saját teljesítmények értéke:
  - Termelés összes költsége:
  - Termelés közvetlen költsége:
  - Késztermékek előállításának önköltsége:
  - Késztermékek önköltsége:
  - Állományváltozás:
    - befejezetlen termelés:
    - késztermékek:
  - Összesen:
- III. Egyéb bevételek:
- IV. Anyagi jellegű ráfordítások:
- V. Személyi jellegű ráfordítások:
- VI. Egyéb ráfordítások:
  - Adófizetési kötelezettség:
  - Értékesítés közvetlen költségei:
  - Értékesítés közvetett költsége:

Eredménykimutatás összköltségeljárással

	Megnevezés	Összeg (ezer Ft)
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02.	Export értékesítés nettó árbevétele	
I.	Értékesítés nettó árbevétele (01 + 02)	
03.	Saját termelésű készletek állományváltozása	
04.	Saját előállítású eszközök aktivált értéke	
II.	Aktivált saját teljesítmények értéke (+03 + 04)	
III.	Egyéb bevételek Ebből: visszaírt értékvesztés	
05.	Anyagköltség	
06.	Igénybe vett szolgáltatások értéke	
07.	Egyéb szolgáltatások értéke	
08.	Eladott áruk beszerzési értéke	
09.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
IV.	Anyagjellegű ráfordítások (05 + 06 + 07 + 08 + 09)	
10.	Béreköltség	
11.	Személyi jellegű egyéb kifizetések	
12.	Bérfelrakások	
V.	Személyi jellegű ráfordítások (10 + 11 + 12)	
VI.	Értécsökkenési leírás	
VII.	Egyéb ráfordítások Ebből: értékvesztés	
A.	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I + II + III – IV – V – VI – VII)	
13.	Kapott (járó) osztalék és részesedés Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
14.	Részesedésből származó bevételek, árfolyamnyereségek Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
15.	Befektetett pénzügyi eszközökből (értékpapírokból, kölcsönökből) származó bevételek, árfolyamnyereségek Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
16.	Egyéb (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
17.	Pénzügyi műveletek egyéb bevételei Ebből: értékelési különbözet	

	Megnevezés	Összeg (ezer Ft)
VIII.	Pénzügyi műveletek bevételei (13 + 14 + 15 + 16+ 17)	
18.	Részesedésekből származó ráfordítások, árfolyamvesztések Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
19.	Befektetett pénzügyi eszközből (értékpapírokból, kölcsönökből) származó ráfordítások, árfolyamvesztések Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
20.	Fizetendő (fizetett) kamatok és kamatjellegű ráfordítások Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
21.	Részesedések, értékpapírok, tartósan adott kölcsönök, bankbetétek értékvesztése	
22.	Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai Ebből: értékelési különbözet	
IX.	Pénzügyi műveletek ráfordítása (18 + 19 + 20 + 21 + 22)	
B.	Pénzügyi műveletek eredménye (VIII – IX)	
C.	Adózás előtti eredmény (+A + B)	
X.	Adófizetési kötelezettség	
D.	Adózott eredmény	

Eredménykimutató forgalmi költség eljárással

	Megnevezés	Összeg (ezer Ft)
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02.	Export értékesítés nettó árbevétele	
I.	Értékesítés nettó árbevétele (01 + 02)	
03.	Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége	
04.	Eladott áruk beszerzési értéke	
05.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
II.	Értékesítés közvetlen költségei (03 + 04 + 05)	
III.	Értékesítés bruttó eredménye (I – II)	
06.	Értékesítési, forgalmazási költségek	
07.	Igazgatási költségek	
08.	Egyéb általános költségek	
IV.	Értékesítés közvetett költségei (06 + 07 + 08)	
V.	Egyéb bevételek Ebből: visszaírt értékvesztés	

	Megnevezés	Összeg (ezer Ft)
VI.	Egyéb ráfordítások Ebből: értékvesztés	
A.	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (+III – IV + V – VI)	
13.	Kapott (járó) osztalék és részesedés Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
14.	Részesedésből származó bevételek, árfolyamnyereségek Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
15.	Befektetett pénzügyi eszközből (értékpapírokból, kölcsönökből) származó bevételek, árfolyamnyereségek Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
16.	Egyéb (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
17.	Pénzügyi műveletek egyéb bevételei Ebből: értékelési különbözet	
VIII.	Pénzügyi műveletek bevételei (13 + 14 + 15 + 16 + 17)	
18.	Részesedésekből származó ráfordítások, árfolyamvesztések Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
19.	Befektetett pénzügyi eszközből (értékpapírokból, kölcsönökből) származó ráfordítások, árfolyamvesztések Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
20.	Fizetendő (fizetett) kamatok és kamatjellegű ráfordítások Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
21.	Részesedések, értékpapírok, tartósan adott kölcsönök, bankbetétek értékvesztése	
22.	Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai Ebből: értékelési különbözet	
IX.	Pénzügyi műveletek ráfordítása (18 + 19 + 20 + 21 + 22)	
B.	Pénzügyi műveletek eredménye (VIII – IX)	
C.	Adózás előtti eredmény (+A + B)	
X.	Adófizetési kötelezettség	
D.	Adózott eredmény	

6. Értékelés

6.1. Az értékelési tevékenység lényege

A számvitel alapvető célja, hogy megbízható és valós összképet adjon a gazdálkodó működéséről, vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről. A számviteli törvény a számviteli alapelveket is ennek az alapvető célnak az elérése érdekében fogalmazza meg. Azonban amikor a gazdálkodó vagyonáról és annak összetételéről, a vagyont finanszírozó forrásokról beszélünk, mindig felmerül a kérdés, hogy milyen értéken szerepeltessük a vagyont, annak érdekében, hogy a beszámoló valóban megbízható és valós összképet nyújtson. Ez azt jelenti, hogy ennek az értéknek egyszerre kell megbízhatónak, azaz elegendően óvatosnak és valós értékűnek lennie. Valós értéknek tekintjük azt az összeget, amelyért egy eszköz elcserélhető, eladható, illetve megvásárolható, vagy egy kötelezettség rendezhető a szokásos piaci feltételeknek megfelelően kötött illetve köthető ügylet vagy szerződés keretében. A valós érték lehet a piaci érték vagy az általános értékelési eljárásokkal meghatározott, a piaci árat elfogadhatóan közelítő érték.

Bekerülési érték:

- – terv szerinti értékcsökkenési leírás;
- – évközi csökkenések értéke;
- – eredményt módosító leértékelési különbözetek;
- + eredményt módosító visszaértékelési különbözetek;
- +/- külföldi pénzürtékre szóló eszközök árfolyam-különbözete;
- = mérlegérték;
- + eredményt nem érintő felértékelési különbözetek;
- – eredményt nem érintő felértékelési különbözetek visszavezet;
- = piaci érték.

6.1.1. Bekerülési érték

Az eszköz bekerülési (beszerzési, előállítási) értéke az eszköz megszerzése, létesítése, üzembe helyezése érdekében az üzembe helyezésig, a raktárba történő beszállításig felmerült, az eszközhöz egyedileg hozzákapcsolható tételek együttes összege.

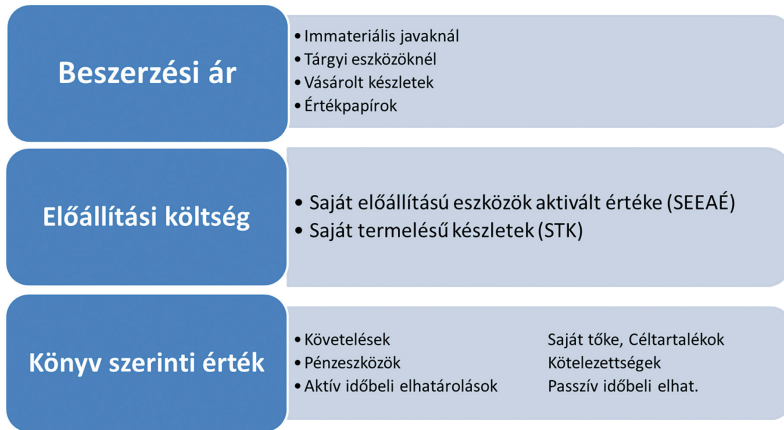
Bekerülési jogcím	Bekerülési érték
Beszerzés	Beszerzési érték
Saját előállítás	Előállítási költség
Egyéb állománynövekedések:	
– apportként átvétel	Létesítő okirat szerinti érték
– térítés nélküli átvétel	Piaci érték
– ajándékként átvétel	Piaci érték
– követelés fejében történő átvétel	Szerződés szerinti érték
– beszerzés csere útján	Csereszerződés szerinti érték
– fellelt leltári többlet	Piaci érték

6.1.2. Beszerzési érték

Az eszközök jellemzően beszerzés útján kerülnek a vállalkozás vagyontárgyai közé, ilyen esetekben a bekerülési érték a beszerzési érték.

Beszerzési érték az engedményekkel csökkentett, felárakkal növelt vételárat, továbbá az eszköz beszerzésével, üzembe helyezésével, raktárba történt beszállításával kapcsolatban felmerült szállítási és rakodási, alapozási, szerelési, üzembe helyezési, közvetítői tevékenység ellenértékét, díjait, a bizományi díjat, a beszerzéshez kapcsolódó adókat és adójellegű tételeket, a vámterheket foglalja magában.

A bekerülési (beszerzési) érték részét képezi az eszköz beszerzéséhez szorosan kapcsolódó az eszköz beszerzéséhez, előállításához közvetlenül kapcsolódóan igénybe vett hitel, kölcsön; az eszköz üzembe helyezéséig terjedő időszakra felmerült kamat.

3. ábra

Bekerülési érték

Forrás: a szerző szerkesztése

Alapesetben a vállalkozás vagyonkörében lévő eszközök a megvásárolt értéken kerülnek a nyilvántartásokba, ez az eszköz bekerülési értéke. Ez az érték azonban különféle hatások miatt folyamatosan változhat.

Az immateriális javak és a tárgyi eszközök értéke után a fizikai kopás és az erkölcsi avulás, valamint az összemérés és a valóság elve miatt *értékcsökkenést* kell elszámolni.

Az értékcsökkenés fajtái:

- terv szerinti értékcsökkenés (költség);
- terven felüli értékcsökkenés (ráfordítás).

A készletek, követelésjellegű tételek, az értékpapírok – esetleg a pénzeszközök – esetében a piaci körülmények megváltozása miatt szükség lehet leértékelésre, amelyet a számviteli törvény értékvesztésként definiál. *Az értékvesztés a könyv szerinti érték és a várhatóan megtérülő összeg különbsége.* Például előfordulhat, hogy az egyik vevőnk fizetéseképtelenné válik és a követelésünk nem fog vagy nem teljes egészében fog megtérülni.

Az értékvesztés összegét – ugyanúgy, mint a terven felüli értékcsökkenés összegét – ráfordításként kell elszámolni.

Ha a piaci körülmények kedvezően alakulnak (például az ingatlan-árak megemelkednek, a vevőnk újból fizetőképessé válik), akkor a korábban elszámolt leértékelési különbözeteket vissza kell írni. A terven felüli értékcsökkenés visszairásának összegét és az értékvesztés visszairásának összegét egyéb bevételként kell elszámolni.

4. ábra

Értékmódosítások

Forrás: a szerző szerkesztése

6.2. Esettanulmányok

1. példa

A vállalkozás vegyes pénzügyi forrásból termelőgépet importált tárgyév július 15-én. (Üzembe helyezés: szeptember 1-je.) A gép bekerülési értékének meghatározásához a következő információkkal rendelkezik:

- Elkülönített pénzeszköz 2 000 000 Ft
- Elkülönített pénzeszköz után kapott kamat 40 000 Ft

• Vételár	10 000 EUR × 251 Ft/EUR
• Vám	500 000 Ft
• Import áfa	750 000 Ft
• Szállítási költség	50 000 Ft + 13 500 Ft áfa

Igénybe vett hitellel kapcsolatos információk:

• Közjegyzői hitelesítési díj	80 000 Ft + 21 600 Ft áfa
• Hitel összege	1 000 000 Ft
• Kamat	24%
• Folyósítás	tárgyév augusztus 1.
• Folyósítási jutalék	10 000 Ft
• Rendelkezésre tartási jutalék	20 000 Ft

Saját tevékenységben végzett üzembe helyezés költségei:

• Anyagköltség	50 000 Ft
• Személyi jellegű ráfordítás	40 000 Ft

Próbaüzem során raktárra vett késztermék önköltsége 30 000 Ft

Bekerülési érték meghatározása:

• Vételár	+ 2 510 000 Ft
• Vám	+ 500 000 Ft
• Szállítási költség	+ 50 000 Ft
• Közjegyzői hitelesítési díj	+ 80 000 Ft
• Aktiválásig felmerült hitelkamat	$1\,000\,000 \times 24\% \times (1/12) =$ + 20 000 Ft
• Elkülönített pénzeszköz után kapott kamat	- 20 000 Ft
• Folyósítási jutalék	+ 10 000 Ft
• Rendelkezésre tartási jutalék	+ 20 000 Ft

Saját tevékenységben végzett üzembe helyezés költségei

• Anyagköltség	+ 50 000 Ft
• Személyi jellegű ráfordítás	+ 40 000 Ft
• Próbaüzem során raktárra vett késztermék önköltsége	- 30 000 Ft
• Biztosítási díj az üzembe helyezésig	$60\,000 \times (1,5/3) =$ + 30 000 Ft
• Bekerülési (bruttó) érték	3 260 000 Ft

2. példa

Hasznos élettartam az az időszak, amely alatt az amortizálható eszközt a gazdálkodó a várható fizikai elhasználódás, erkölcsi avulás, az eszköz használatával kapcsolatos jogi és egyéb korlátozó tényezők figyelembevételével várhatóan használni fogja.

Maradványérték: a rendeltetésszerű használatbavétel, az üzembe helyezés időpontjában – a rendelkezésre álló információk alapján, a hasznos élettartam függvényében – az eszköz meghatározott, a hasznos élettartam végén várhatóan realizálható értéke.

A vállalkozás egy műszaki gépet vásárol, és ellenértékének felét átutalással, másik felét hitelből fizeti ki tárgyév április 15-én, a műszaki gép üzembe helyezésére tárgyév május 1-jén kerül sor. A gép eredeti bekerülési értéke 35 000 E Ft, maradványértéke 5000 E Ft, várható élettartama 5 év.

Számolja ki a terv szerinti értékcsökkenési leírást a várható élettartam teljes időszakára az alábbi módszerek szerint:

- lineáris;
- évek száma összegének módszere – degresszív leírás;
- fixkulcsos degresszív leírás;
- szorzószámossal leírás;
- teljesítményarányos leírás.

Lineáris eset

Ebben az esetben ugyanannyi értékcsökkenést számolunk el az egyes amortizációs években.

- Leírási kulcs: $(1 \times 100)/\text{használati idő}$.
- Amortizálandó érték: 35 000 E Ft – 5000 E Ft = 30 000 E Ft.
- Leírás összege évente: 30 000 E Ft/5 év = 6000 E Ft.
- Leírási kulcs az amortizálandó évekre vetítve (%): 6000 E Ft/30 000 E Ft = 20%.
- Leírási kulcs a bruttó értékre vetítve (%): 6000 E Ft/35 000 E Ft = 17,14%.

Terv szerinti értékcsökkenés a hasznos élettartamra:

Megnevezés	Bruttó érték	Tárgyévi értékcsökkenés	Halmozott értékcsökkenés	Műszaki gép könyv szerinti értéke
Tárgyév május 1. – december 31.	35 000	$30\,000 \times 20\% \times 8/12 = 4\,000$	4 000	31 000
Tárgyévet követő 1. év	35 000	$30\,000 \times 20\% = 6\,000$	10 000	25 000
Tárgyévet követő 2. év	35 000	$30\,000 \times 20\% = 6\,000$	16 000	19 000
Tárgyévet követő 3. év	35 000	$30\,000 \times 20\% = 6\,000$	22 000	13 000
Tárgyévet követő 4. év	35 000	$30\,000 \times 20\% = 6\,000$	28 000	7 000
Tárgyévet követő 5. év január 1. – április 30.	35 000	$30\,000 \times 20\% \times 4/12 = 2\,000$	30 000	5 000

Évek száma összegének módszere – degresszív leírás

Ebben az esetben a hasznos élettartam alatt a leírás összege évenként ugyanannyival csökken.

- Amortizálandó érték: 35 000 E Ft – 5 000 E Ft = 30 000 E Ft.
- Évek számának összege: $1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15$.
- Leírási kulcs = évek száma/évek száma összege; (évek száma –1/évek száma összege).

Leírási norma százalékban, az egyes amortizációs években:

- 1. amortizációs év leírási kulcsa $(5/15)\% = 33,33\%$.
- 2. amortizációs év leírási kulcsa $(4/15)\% = 26,67\%$.
- 3. amortizációs év leírási kulcsa $(3/15)\% = 20\%$.
- 4. amortizációs év leírási kulcsa $(2/15)\% = 13,33\%$.
- 5. amortizációs év leírási kulcsa $(1/15)\% = 6,67\%$.

Terv szerinti értékcsökkenés a hasznos élettartamra:

Megnevezés	Bruttó érték	Tárgyévi értékcsökkenés	Halmozott értékcsökkenés	Műszaki gép könyv szerinti értéke
Tárgyév május 1. – december 31.	35 000	$30\,000 \times 33,33\% \times 8/12 = 6\,667$	6 667	28 333
Tárgyévet követő 1. év	35 000	$30\,000 \times (4/12) \times 33,33\% + 30\,000 \times (8/12) \times 26,67\% = 3\,333 + 5\,333$	15 333	19 667

Megnevezés	Bruttó érték	Tárgyévi értéksökkenés	Halmozott értéksökkenés	Műszaki gépkönyv szerinti értéke
Tárgyévet követő 2. év	35 000	$30\,000 \times (4/12) \times 26,67\% + 30\,000 \times (8/12) \times 20\% = 2\,667 + 4\,000$	22 000	13 000
Tárgyévet követő 3. év	35 000	$30\,000 \times (4/12) \times 20\% + 30\,000 \times (8/12) \times 13,33\% = 2\,000 + 2\,667$	26 667	8 333
Tárgyévet követő 4. év	35 000	$30\,000 \times (4/12) \times 13,33\% + 30\,000 \times (8/12) \times 6,67\% = 1\,333 + 1\,333$	29 333	5 667
Tárgyévet követő 5. év január 1. – április 30.	35 000	$30\,000 \times (4/12) \times 6,67\% = 667$	30 000	5 000

Fixkulcsos degresszív leírás

Ebben az esetben a leírás alapja mindig az amortizációs év első napjának nettó értéke.

- Leírási kulcs = $(1 - \sqrt[n]{M/B}) \times 100$, ahol: n – használati idő; M – maradványérték; B – bruttó érték.
- Leírási kulcs = $(1 - \sqrt[5]{5\,000/30\,000}) \times 100 = 32,24\%$

Terv szerinti értéksökkenés a hasznos élettartamra:

Megnevezés	Bruttó érték	Tárgyévi értéksökkenés	Halmozott értéksökkenés	Műszaki gépkönyv szerinti értéke
Tárgyév május 1. – december 31.	35 000	$35\,000 \times 32,24\% \times 8/12 = 7\,523$	7 523	27 477
Tárgyévet követő 1. év	35 000	$35\,000 \times (4/12) \times 32,24\% + 23\,716 \times (8/12) \times 32,24\% = 3\,761 + 5\,097$	16 381	18 619
Tárgyévet követő 2. év	35 000	$23\,716 \times (4/12) \times 32,24\% + 16\,070 \times (8/12) \times 32,24\% = 2\,549 + 3\,454$	22 384	12 616
Tárgyévet követő 3. év	35 000	$16\,070 \times (4/12) \times 32,24\% + 10\,889 \times (8/12) \times 32,24\% = 1\,727 + 2\,340$	26 451	8 549
Tárgyévet követő 4. év	35 000	$10\,889 \times (4/12) \times 32,24\% + 7\,378 \times (8/12) \times 32,24\% = 1\,170 + 1\,586$	29 207	5 793
Tárgyévet követő 5. év január 1. – április 30.	35 000	$7\,378 \times (4/12) \times 30\% = 793$	30 000	5 000

Szorószámok leírás

Szorószámok összege a hasznos élettartam.

- Leírási kulcs: (amortizációs év szorószáma/szorószámok összege)%.
- Szorószámok: $1 - 1,4 - 1,2 - 0,9 - 0,5 = 5$.
- Amortizálandó érték: $35\ 000\ \text{E Ft} - 5\ 000\ \text{E Ft} = 30\ 000\ \text{E Ft}$.

Leírási kulcs az első amortizációs évben:

- 1. amortizációs év leírási kulcsa $(1/5)\% = 20\%$.
- 2. amortizációs év leírási kulcsa $(1,4/5)\% = 28\%$.
- 3. amortizációs év leírási kulcsa $(1,2/5)\% = 24\%$.
- 4. amortizációs év leírási kulcsa $(0,9/5)\% = 18\%$.
- 5. amortizációs év leírási kulcsa $(0,5/5)\% = 10\%$.

Terv szerinti értékcsökkenés a hasznos élettartamra:

Megnevezés	Bruttó érték	Tárgyévi értékcsökkenés	Halmozott értékcsökkenés	Műszaki gép könyv szerinti értéke
Tárgyév május 1. – december 31.	35 000	$30\ 000 \times 20\% \times 8/12 = 4\ 000$	4 000	31 000
Tárgyévet követő 1. év	35 000	$30\ 000 \times (4/12) \times 20\% + 30\ 000 \times (8/12) \times 28\% = 2\ 000 + 5\ 600$	11 600	23 400
Tárgyévet követő 2. év	35 000	$30\ 000 \times (4/12) \times 28\% + 30\ 000 \times (8/12) \times 24\% = 2\ 800 + 4\ 800$	19 200	15 800
Tárgyévet követő 3. év	35 000	$30\ 000 \times (4/12) \times 24\% + 30\ 000 \times (8/12) \times 18\% = 2\ 400 + 3\ 600$	25 200	9 800
Tárgyévet követő 4. év	35 000	$30\ 000 \times (4/12) \times 18\% + 30\ 000 \times (8/12) \times 10\% = 1\ 800 + 2\ 000$	29 000	6 000
Tárgyévet követő 5. év január 1. – április 30.	35 000	$30\ 000 \times (4/12) \times 10\% = 1\ 000$	30 000	5 000

Teljesítményarányos leírás

Ezzel az esettel a meghatározott értékcsökkenés összege a tervezett teljesítmény függvénye. Várható összes teljesítményt kell meghatározni (becsülni), valamint az egy teljesítményre jutó értékcsökkenést kell kiszámolni.

- 1. üzleti év (máj. 1. – dec. 31.) w1 000 gépóra.
- 2. üzleti év 1 600 gépóra.
- 3. üzleti év 2 000 gépóra.
- 4. üzleti év 2 400 gépóra.
- 5. üzleti év 2 800 gépóra.
- 6. üzleti év (jan. 1. – ápr. 30.) 200 gépóra.
- Amortizálандó érték: 35 000 E Ft – 5000 E Ft = 30 000 E Ft
- Tervezett teljesítmény összesen: 1 000 + 1 600 + 2 000 + 2 400 + 2 800 + 200 = 10 000 gépóra.
- 1 gépóra (teljesítmény egységre) jutó értékcsökkenés: 30 000 E Ft/10 000 gépóra = 3 E Ft/gépóra.

Megnevezés	Bruttó érték	Tárgyévi értékcsökkenés	Halmozott értékcsökkenés	Műszaki gép könyv szerinti értéke
Tárgyév május 1. – december 31.	35 000	1 000 gépóra × 3 E Ft/gépóra = 3 000	3 000	32 000
Tárgyévet követő 1. év	35 000	1 600 gépóra × 3 E Ft/gépóra = 4 800	7 800	27 200
Tárgyévet követő 2. év	35 000	2 000 gépóra × 3 E Ft/gépóra = 6 000	13 800	21 200
Tárgyévet követő 3. év	35 000	2 400 gépóra × 3 E Ft/gépóra = 7 200	21 000	14 000
Tárgyévet követő 4. év	35 000	2 800 gépóra × 3 E Ft/gépóra = 8 400	29 400	5 600
Tárgyévet követő 5. év január 1. – április 30.	35 000	200 gépóra × 3 E Ft/gépóra = 600	30 000	5 000

7. Elemzés, elemzési módszerek

Ahogy azt már több ízben említettük, a számvitel elsődleges célja nem más, mint a gazdasági szereplőknek történő információszolgáltatás. Ezt a célt szolgálja a gazdálkodó éves beszámolójának előre meghatározott formában történő elkészítése és kötelező közzététele. A beszámolóban a gazdálkodó valós jövedelmi, pénzügyi, vagyoni helyzetéről kell képet adnia, amelyet az eszközök és források, valamint a hozamok és ráfordítások számszerű bemutatása, valamint szöveges értékelése megfelelően teljesít is. Az elemző tevékenység – többek között – a beszámoló információit dolgozza fel, és kísérel meg további következtetéseket levonni. Általában ez a tevékenység a számviteltől elkülönül, a controlling divíziók feladata, és a mérleg, eredménykimutatás adatokon felül erőteljesen támaszkodik a vezetői számvitel adataira is.

7.1. A beszámoló értékelése aránymutatókkal

A számviteli beszámoló információtartalmának értékelése történhet *statikusan*, a mutatószámok egy meghatározott időpontban felvett értékének számításával, illetve *dinamikusan*, különböző időpontokban megállapított értékek összevetésével.

7.1.1. Könyvviteli mérleg adatainak elemzése

A könyvviteli mérleg adataival dolgozva megvizsgálhatjuk az eszközök és források összetételét, valamint képezhetünk mutatószámokat, ahol döntően különböző mérlegtételek, mérlegcsoportok egymáshoz képest felvett arányát vizsgáljuk. Az elemzési tevékenység során az alábbi mutatószámokkal találkozunk a leggyakrabban.

A mérleg eszközoldalával kapcsolatos mutatók:

$$\text{Elhasználódottsági fok} = \frac{\text{Tárgyi eszközök elszámolt értékcsökkenése}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100$$

$$\text{Használhatósági fok} = \frac{\text{Tárgyi eszközök nettó értéke}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100$$

E két mutató a tárgyi eszközök használhatóságáról nyújt képet, az elszámolt értékcsökkenés és a tárgyi eszközök nettó értékének, valamint a tárgyi eszközök bruttó értékének összevetésével. A két mutató összesen 100%-ra egészíti ki egymást.

$$\text{Tárgyi eszközök megújulási mértéke} = \frac{\text{Időszak során aktivált érték}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100$$

A mutató a tárgyévben használatba vett tárgyi eszközöket veti össze a tárgyi eszközök teljes értékével.

A mérleg forrásoldalával kapcsolatos mutatók:

$$\text{Tőkeerősség} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Források összesen}} \times 100$$

A mutató a saját tőke forrásoldalon képviselt arányát fejezi ki, százalékos mértékben, minél magasabb e mutató értéke, annál inkább képes a vállalkozás saját teljesítményére alapozni, hiszen az azt mutatja, hogy magas a saját tőke aránya.

$$\text{Kötelezettségek részaránya} = \frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Források összesen}} \times 100$$

E mutató az összes kötelezettség arányát mutatja meg a forrásoldalon. A mutató képet ad arra vonatkozóan, hogy a gazdálkodó működéséhez milyen mértékben van szükség idegen források bevonására.

$$\text{Befektetett eszközök fedezettsége} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

$$\text{Befektetett eszközök fedezettsége II.} = \frac{\text{Saját tőke} + \text{hosszú lejáratú kötelezettségek}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

Fenti két mutató a tartós források és a tartósan lekötött eszközök egymással szembeni arányát mutatja. E mutatók értékei fontosak a gazdálkodó finanszírozási stratégiájának vizsgálatakor. Az illeszkedési elv kimondja, hogy lehetőség szerint a vállalkozó tartósan lekötött eszközeit tartós forrásokból finanszírozza, és rövid lejáratú kötelezettségeit forgóeszközei rendelkezésre állítására fordítsa.

Befektetett eszközök	Tartós források (saját tőke + hosszú lejáratú kötelezettségek)
Tartósan lekötött forgóeszközök	
Forgóeszközök	Rövid lejáratú kötelezettségek

A mérleg finanszírozási megközelítésből a fenti képet mutatja az illeszkedési elv betartása esetén. A gazdálkodó tehát akkor teljesíti az illeszkedési elvben meghatározott követelményeket, ha nemcsak befektetett eszközeit, hanem a tartós jelleggel lekötött forgóeszközeit is tartós forrásokkal finanszírozza. Annak függvényében, hogy a gazdálkodó milyen mértékben tesz eleget az illeszkedési elvnek; beszélhetünk szolid, konzervatív és agresszív finanszírozási stratégiáról.

$$\text{Saját tőke növekedési üteme} = \frac{\text{Mérleg szerinti eredmény}}{\text{Saját tőke}} \times 100$$

A saját tőke növekedési üteme a saját forrásból megvalósított vagyongyapordásról nyújt információt.

$$\text{Adósságállomány aránya} = \frac{\text{Adósságállomány}}{\text{Adósságállomány} + \text{Saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Saját tőke aránya} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Adósságállomány} + \text{Saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Adósságállomány fedezettsége} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Adósságállomány}} \times 100$$

Fenti mutatók a fennálló adósságok összegét (hosszú lejáratú kötelezettségek és hátrasorolt kötelezettségek összértéke) veti össze a tartós forrásokkal, abból a célból, hogy annak szerkezetét, összetételét mutassa meg.

Vegyes mutatók:

$$\text{Likviditási ráta I} = \frac{\text{Forgóeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

$$\text{Likviditási ráta (gyorsráta) II} = \frac{\text{Forgóeszközök} - \text{Készletek}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

$$\text{Likviditási ráta (savpróba) III} = \frac{\text{Pénzeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

A likviditási mutatók a rövid lejáratú kötelezettségek azonnali lejáratára esetére nyújtanak információt. A mutató számlálóját folyamatosan tisztítjuk a likviditási képességtől függően. A likviditási ráta a forgóeszközök teljes értékét, azaz a likvid eszközök teljes állományát viszonyítja a rövid lejáratú kötelezettségekhez. A likviditási gyorsráta azt mutatja meg, hogy a forgóeszközök készletek nélküli értéke hányszorosa a rövid lejáratú kötelezettségeknek. A likviditási mutatót tovább tisztítva a legszűkebben értelmezett likviditási ráta, a forgóeszközök készletek és követelések nélküli értékét, azaz kizárólag a pénzeszközöket veszi figyelembe a rövid lejáratú kötelezettségek fedezeteként.

7.1.2. Az eredménykimutatás adatainak elemzése

Az elemzési tevékenységet kiszélesítve és a vizsgáldás fókuszába az eredménykimutatás adatait is bevonva szélesebb képet kaphatunk egy vállalkozás vagyoni, jövedelemi helyzetéről.

Jövedelmezőségi mutatók:

$$\text{Saját tőke jövedelmezősége (Return on equity – ROE) = } \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Saját tőke}} \times 100$$

A mutató kifejezi milyen mértékben képes a vállalkozás saját tőkéjéből jövedelmet elérni, az adott évi adózott eredmény hogyan járul hozzá a saját tőke növeléséhez.

$$\text{Eszközarányos jövedelmezőség (Return on assets – ROA) = } \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Összes eszköz}} \times 100$$

Az adózott eredmény összes eszközzel való összevetése megmutatja, hogy a vállalkozás milyen módon tudta alkalmazni rendelkezésére álló aktíváit, annak érdekében, hogy minél magasabb eredményt érhessen el.

$$\text{Return on sales – ROS = } \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Nettó árbevétel + egyéb bevételek}} \times 100$$

$$\text{Return on sales – ROS = } \frac{\text{Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye}}{\text{Nettó árbevétel + egyéb bevételek}} \times 100$$

Az árbevétel arányos jövedelmezőség fenti két mutatója a levezetett eredményt, illetve az eredménykimutatás első eredménykategóriáját veti össze az árbevétellel és egyéb bevételekkel. E mutatók tulajdonképpen a bevételek és ráfordítások különbségét vetik össze a bevételekkel.

Hatékonyági mutatók:

$$\text{Eszközarányos árbevétel = } \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{Eszközök összesen}} \times 100$$

A mutató megmutatja, hogy az árbevétel mekkora mértékben képes az eszközöket megtéríteni.

$$\text{Befektetett eszközarányos árbevétel = } \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

$$\text{Forgóeszköz arányos árbevétel} = \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{Forgóeszközök}} \times 100$$

E két mutató az eszközarányos árbevétel eredményét osztja meg a befektetett és forgóeszközök között, képet adva arról, hogy melyik eszközfőcsoport milyen hatékonyságot tanúsított.

Forgási sebesség mutatói:

$$\text{Készletek forgási ideje} = \frac{\text{Készletek} \times 365}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}$$

A mutató megmutatja, hogy az eladásra váró készletek hány napot töltenek a gazdálkodó raktáraiban az értékesítés előtt.

$$\text{Vevők forgási ideje} = \frac{\text{Vevők tartozása} \times 365}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}$$

$$\text{Szállítók forgási ideje} = \frac{\text{Szállítói kötelezettségek} \times 365}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}$$

E két mutató a vevők tartozásának/szállítókkal szembeni kötelezettség keletkezése és a tartozás rendezése között eltelt időről ad képet.

7.2. Gyakorlati feladatok

1. feladat

Egy gazdálkodó év végi beszámolójából az alábbi mérleget és eredménykimutatást kapta meg elemzésre. Számítsa ki a megadott mutatókat és elemezze a kapott eredményeket! Ahol nem áll rendelkezésre információ a számításhoz, azt is jelezze! Értékelje, hogyan felel meg a gazdálkodó az illeszkedés elvének!

Záró mérleg 2017. december 31.

Eszközök (aktívák)		Források (passzívák)	
A. Befektetett eszközök	14 400	D. Saját tőke	28 700
I. Immateriális javak	0	I. Jegyzett tőke	28 000
II. Tárgyi eszközök	14 400	VII. Eredmény	700
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	10 400	E. Céltartalékok	0
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek	2 600	F. Kötelezettségek	4 000
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	1400	I. Hátrasorolt kötelezettségek	
III. Befektetett pénzügyi eszközök	0	II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	
B. Forgóeszközök	18 300	III. Rövid lejáratú kötelezettségek	4 000
I. Készletek	700	2. Rövid lejáratú hitelek	4 000
5. Áruk	700	4. Szállítók	
II. Követelések	2 000		
1. Vevők	2 000		
III. Értékpapírok	0		
IV. Pénzeszközök	15 600		
1. Pénztár, csekkek	1000		
2. Bankbetétek	14 600		
C. Aktív időbeli elhatárolások	0	G. Passzív időbeli elhatárolások	0
Eszközök összesen	32 700	Források összesen	32 700

Eredménykimutatás 2017. december 31. – E Ft-ban

Megnevezés	Tárgyév
Árbevétel	10 000
ELÁBÉ	5 300
Értékcsökkenési leírás	3 600
Pénzügyi műveletek ráfordításai	400
Eredmény	700

$$\text{Elhasználódottsági fok} = \frac{\text{Tárgyi eszközök elszámolt értékcsökkenése}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100$$

$$\text{Használhatósági fok} = \frac{\text{Tárgyi eszközök nettó értéke}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100$$

$$\text{Tárgyi eszközök megújulási mértéke} = \frac{\text{Időszak során aktivált érték}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100$$

$$\text{Tőkeerősség} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Források összesen}} \times 100$$

$$\text{Kötelezettségek részaránya} = \frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Források összesen}} \times 100$$

$$\text{Befektetett eszközök fedezettsége} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

$$\text{Befektetett eszközök fedezettsége II.} = \frac{\text{Saját tőke} + \text{hosszú lejáratú kötelezettségek}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

$$\text{Saját tőke növekedési üteme} = \frac{\text{Mérleg szerinti eredmény}}{\text{Saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Adósságállomány aránya} = \frac{\text{Adósságállomány}}{\text{Adósságállomány} + \text{saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Saját tőke aránya} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Adósságállomány} + \text{saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Adósságállomány fedezettsége} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Adósságállomány}} \times 100 (\%)$$

$$\text{Likviditási ráta I} = \frac{\text{Forgóeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

$$\text{Likviditási ráta (gyorsráta) II} = \frac{\text{Forgóeszközök} - \text{Készletek}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

$$\text{Likviditási ráta (savpróba) III} = \frac{\text{Pénzeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

$$\text{Saját tőke jövedelmezősége} \\ \text{(Return on equity – ROE)} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Eszközarányos jövedelmezőség} \\ \text{(Return on assets – ROA)} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Összes eszköz}} \times 100$$

$$\text{(Return on sales – ROS)} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Nettó árbevétel} + \text{egyéb bevételek}} \times 100$$

$$\text{(Return on sales – ROS)} = \frac{\text{Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye}}{\text{Nettó árbevétel} + \text{egyéb bevételek}} \times 100$$

$$\text{Eszközarányos árbevétel} = \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{Eszközök összesen}} \times 100$$

$$\text{Befektetett eszközarányos árbevétel} = \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

$$\text{Forgóeszköz arányos árbevétel} = \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{Forgóeszközök}} \times 100 (\%)$$

$$\text{Készletek forgási ideje} = \frac{\text{Készletek} \times 365}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}$$

$$\text{Vevők forgási ideje} = \frac{\text{Vevők tartozása} \times 365}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}$$

$$\text{Szállítók forgási ideje} = \frac{\text{Szállítói kötelezettségek} \times 365}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}$$

2. feladat

Egy gazdálkodó év végi beszámolójából az alábbi mérleget és eredménykimutatást kapta meg elemzésre. Számítsa ki a megadott mutatókat és elemezze a kapott eredményeket! Ahol nem áll rendelkezésre információ a számításhoz, azt is jelezze! Értékelje, hogyan felel meg a gazdálkodó az illeszkedés elvének!

Zárómérleg – 2018. december 31.

Eszközök		Források	
A. Befektetett eszközök:	22 775	D. Saját tőke	35 975
I. Immateriális javak		I. Jegyzett tőke	34 000
II. Tárgyi eszközök	22 775	VII. Eredmény	1 975
1. Ingatlanok és kapcs. v. ért. j.	16 375	E. Céltartalékok	
2. Műszaki berend., gépek, járm.	6 400		
III. Befektetett pénzügyi eszközök			

Eszközök		Források	
B. Forgóeszközök:	15 200	F. Kötelezettségek	2 000
I. Készletek	6 800	II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	2 000
II. Követelések	8 400	III. Rövid lejáratú kötelezettségek	
III. Értékpapírok		G. Passzív időbeli elhatárolások	
IV. Pénzeszközök			
2. Bankbetétek			
C. Aktív időbeli elhatárolások			
Eszközök összesen	37 975	Források összesen	37 975

Eredménykimutatás összköltségeljárással:

Megnevezés	Tárgyév
Árbevétel	6 500
ELABÉ	3 200
Értécsökkenési leírás	1 225
Pénzügyi műveletek ráfordításai	100
Eredmény	1 975

$$\text{Elhasználódottsági fok} = \frac{\text{Tárgyi eszközök elszámolt értécsökkenése}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100$$

$$\text{Használhatósági fok} = \frac{\text{Tárgyi eszközök nettó értéke}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100$$

$$\text{Tárgyi eszközök megújulási mértéke} = \frac{\text{Időszak során aktivált érték}}{\text{Tárgyi eszközök bruttó értéke}} \times 100$$

$$\text{Tőkeerősség} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Források összesen}} \times 100$$

$$\text{Kötelezettségek részaránya} = \frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Források összesen}} \times 100$$

$$\text{Befektetett eszközök fedezettsége} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

$$\text{Befektetett eszközök fedezettsége II} = \frac{\text{Saját tőke} + \text{hosszú lejáratú kötelezettségek}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

$$\text{Saját tőke növekedési üteme} = \frac{\text{Mérleg szerinti eredmény}}{\text{Saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Adósságállomány aránya} = \frac{\text{Adósságállomány}}{\text{Adósságállomány} + \text{saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Saját tőke aránya} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Adósságállomány} + \text{saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Adósságállomány fedezettsége} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Adósságállomány}} \times 100 (\%)$$

$$\text{Likviditási ráta I} = \frac{\text{Forgóeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

$$\text{Likviditási ráta (gyorsráta) II} = \frac{\text{Forgóeszközök} - \text{Készletek}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

$$\text{Likviditási ráta (savpróba) III} = \frac{\text{Pénzeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

$$\text{Saját tőke jövedelmezősége} \\ \text{(Return on equity – ROE)} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Saját tőke}} \times 100$$

$$\text{Eszközarányos jövedelmezőség} \quad \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Összes eszköz}} \times 100$$

(Return on assets – ROA) =

$$\text{(Return on sales – ROS)} = \frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Nettó árbevétel + egyéb bevételek}} \times 100$$

$$\text{(Return on sales – ROS)} = \frac{\text{Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye}}{\text{Nettó árbevétel + egyéb bevételek}} \times 100$$

$$\text{Eszközarányos árbevétel} = \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{Eszközök összesen}} \times 100$$

$$\text{Befektetett eszközarányos árbevétel} = \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{Befektetett eszközök}} \times 100$$

$$\text{Forgóeszköz arányos árbevétel} = \frac{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}{\text{Forgóeszközök}} \times 100$$

$$\text{Készletek forgási ideje} = \frac{\text{Készletek} \times 365}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}$$

$$\text{Vevők forgási ideje} = \frac{\text{Vevők tartozása} \times 365}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}$$

$$\text{Szállítók forgási ideje} = \frac{\text{Szállítói kötelezettségek} \times 365}{\text{Értékesítés nettó árbevétele}}$$

Vákát oldal

Felhasznált irodalom

- CSEPREGINÉ GALLASZ Andrea – MARSÓ László – SZABLICS Bálint – TÖRÖK Tamás Pál (2018): *A költségvetés végrehajtásának elmélete és gyakorlata*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó.
- KÉZDI Árpád – NYIKOS Györgyi – KOKAS Barbara – CSÁNYI Réka (2018): *Államháztartás*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó.
- MÉHES Tamás (2018): *A Polgári Törvénykönyv vázlata*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- MÉHES Tamás (2018): *Polgári jogi alapismeretek*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó.
- NYIKOS Györgyi (2010): A PPP finanszírozási technika és az EU fejlesztési támogatásai a közcélú beruházások megvalósításában. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó.
- NYIKOS Györgyi (2013a): A közfinanszírozásból megvalósított fejlesztések hatásai, különös tekintettel az EU kohéziós politikára. *Pénzügyi Szemle*, 58. évf. 2. sz. 165–185.
- NYIKOS, Györgyi (2013b): Fiskalregeln als Instrumente für einen nachhaltigen Haushalt in Ungarn. In ECKARDT, Martina – PÁLLINGER Zoltán Tibor Hrg.: *Schuldenregeln als goldener Weg zur Haushaltskonsolidierung in der EU?* Baden-Baden, Nomos. DOI: <https://doi.org/10.5771/9783845245065-141>
- NYIKOS, Györgyi (2014): New Territorial Development Tools in the Cohesion Policy 2014–2020. *Deturope: The Central European Journal of Regional Development and Tourism*, Vol. 6, No. 3. 39–53.
- NYIKOS, Györgyi (2016): *Financial instruments in the 2014–20 programming period: first experiences of Member States*. Brussels, Publications Office of the European Union. DOI: <https://doi.org/10.2861/396244>
- NYIKOS, Györgyi – SOÓS, Gábor (2018a): Financial Instruments in EU Cohesion Policy and Public Procurement: Challenges for the 2014–2020 Programming Period. *Public Procurement Law Review*, Vol. 32. 120–137.
- NYIKOS, Györgyi – SOÓS, Gábor (2018b): Microfinance and access to finance of SMES. In DVOULETÝ, Ondřej – LUKEŠ, Martin – MÍSAŘ, Jan eds.: *Proceedings of the 6th International Conference Innovation Management, Entrepreneurship and Sustainability*. Prague, University of Economics.

- NYIKOS, Györgyi – KONDOR, Zsuzsanna (2019): The Hungarian Experiences with Handling Irregularities in the Use of EU Funds. *NISPAcee Journal of Public Administration And Policy*, Vol. 12, No. 1. 113–134. DOI: <https://doi.org/10.2478/nispa-2019-0005>
- PACIOLI, Luca (1494): *Summa de Arithmetica, Geometrica, Proportioni et Proportionalita*.
- SIKLÓSI Ágnes – VERESS Attila – SISA Krisztina (2015): *Könyvvezetés és beszámoló-készítés*. Budapest, Saldo Kiadó.
- SOÓS, Gábor – NYIKOS, Györgyi (2018): The Impact of the Public Procurement Control System on the Hungarian Public Administration. *Central European Public Administration Review*, Vol. 16, No. 2. 133–156. DOI: <https://doi.org/10.17573/cepar.2018.2.07>
- SZABÓ Ildikó – NYIKOS Györgyi (2018): *Államháztartási ellenőrzési ismeretek*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- SZTANÓ Imre – VERESS Attila (2010): *Vezetői számvitel*. Budapest, Budapesti Gazdasági Főiskola.
- TÁTRAI, Tünde – NYIKOS, Györgyi (2013): The Uses and Abuses of Public Procurement in Hungary with a focus on SMSs. In ALBANO, Gian Luigi – SNIDER, Keith, F. – THAI, Khi, V. eds.: *Charting a Course in Public Procurement: Innovation and Knowledge Sharing*. Boca Raton, Praacademics Press.
- TÖRÖK Tamás Pál (2012): A magyar és francia államháztartási szabályozás egyes lényeges kérdéseinek összevetése. *Jogtudományi Közlöny*, 67. évf. 7–8. sz. 298–307.
- TÖRÖK Tamás Pál – LANTOS Ottó (2012): Gazdálkodási és pénzügyi alapismeretek. 4. modul. In *Közigazgatási alapvizsga*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- TÖRÖK Tamás Pál (2011): Hatékony jogalkotás a költségvetés területén, a magyar és francia szabályozás alapvető kérdéseinek összevetése. *Pro Publico Bono*, 1. sz. 1–21.

Vákát oldal

Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft.
Székhely: 1089 Budapest, Orczy út 1.
Kapcsolat: info@ludovika.hu

A kiadásért felel: Koltányi Gergely ügyvezető igazgató
Felelős szerkesztő: Gőcze István
Olvasószerkesztő: György László
Korrektor: Szarvas Melinda
Tördelőszerkesztő: Gyapjas Anikó
Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-103-3 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-099-9 (PDF)
ISBN 978-963-531-098-2 (ePUB)

E kötet a pénzügyi rendszer működését, valamint a számviteli alapismereteket mutatja be, elsősorban a Nemzeti Közzolgálati Egyetem hallgatóinak, illetve a téma iránt érdeklődőknek.

Ez a szakkönyv a szabályok és az azok mögötti logika megvilágításával kívánja segíteni a számvitel alapjainak megértését. A szerzők esetekkel, ábrákkal és gyakorlati számolási példákkal szemléltetik az ismereteket, valamint bemutatják a szabályok gyakorlati érvényesülését.

A kötet az elméleti alapok ismertetésén túl, a gyakorlati felhasználók szemszögéből tekinti át a számvitel alapjait, de – terjedelmi korlátok miatt – nem törekszik teljességre. Ebből adódóan egyes kérdések tekintetében csak a főbb irányokat taglalja a kiadvány, de nem tér ki az összes releváns részletszabályra. A szerzők szerint a könyv segíti a számvitel területének és rendszerének jobb megértését.

Az alkotók bíznak abban, hogy az olvasó a megfelelően strukturált formában összefoglalt ismereteket tanulmányai vagy munkája során sikerrel tudja hasznosítani.